

Justis- og beredsskapsdepartementet

Deres ref:

Vår ref:

Dato:
11.04.2025

HØRINGSSVAR FRA KDI TIL FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING FOR Å STYRKE FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING.

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) viser til Justis- og beredsskapsdepartementets høring om forslag til endringer i reglene om varsling for å styrke fornærmedes og etterlattes stilling av 06.12.2024.

KDI vil innledningsvis bemerke at det er svært positivt at det foreslås endringer i regelverket knyttet til varsling. KDI mener det er viktig å ivareta og styrke stillingen til ofrene for kriminalitet, samtidig som det også må sørges for at domfeltes personvern og sikkerhet blir ivaretatt i tilstrekkelig grad. Dagens regelverk er i stor grad skjønnsmessig og kan bidra til at det blir ulik praksis for når varsling finner sted. Det vises i denne sammenheng til at kriminalomsorgen i 2022 nedsatte en arbeidsgruppe som har utredet kriminalomsorgens ivaretagelse av fornærmede og etterlatte sett i sammenheng med dagens regelverk for varsling. Arbeidsgruppens rapport ble ferdigstilt juni 2024. I forbindelse med utredningen ble det gjort ulike kartlegginger av dagens praktisering. Funnene her viste at en stor andel svarte at dagens ordning ikke er tilstrekkelig klart og at praktiseringen ikke blir håndtert på en enhetlig måte. Arbeidsgruppen har vurdert at det behov for en tydeliggjøring av regelverket.

KDI ser imidlertid at de foreslåtte forslagene vil kunne ha en stor påvirkning både administrativt og økonomisk for kriminalomsorgen. Dette gjelder særlig med tanke på forslag om varslingsplikt som vil medføre en økning av varslinger som kriminalomsorgen skal gi i tillegg til de tilfellene hvor gjeldende rett videreføres, samt at det foreslås en utvidelse av området for varsling i forhold til gjeldende rett. KDI vil i det følgende komme med merknader til de ulike forslagene som er fremmet i høringsnotatet.

6 Når skal det varsles?

6.2 *Innhente fornærmedes eller dennes etterlattes syn på varsling*

Departementet foreslår i høringsnotatet at kriminalomsorgen skal innhente fornærmede eller denne etterlattes syn på varsling i forkant av varsling. Forslaget er avgrenset til å gjelde de tilfeller hvor det foreligger en varslingsplikt. Departementet uttaler videre at det er en forutsetning for at reglene skal virke etter sin hensikt at det avklares så snart som mulig om fornærmede eller dennes etterlatte ønsker å motta varslinger.

KDI støtter i utgangspunktet forslaget om at det skal avklares i forkant. Forslaget vil medføre en del merarbeid for kriminalomsorgen og det vil kunne være enkelte utfordringer knyttet til gjennomføringen av en slik praksis. For det første vil det potensielt kunne ta noe tid å få ut informasjon og sikre at fornærmede eller dennes etterlatte får kommet med sitt syn, dette gjelder særlig der det er snakk om et større antall personer som skal kontaktes, i tillegg til at kriminalomsorgen til tider opplever det utfordrende å sikre at det er rette vedkommende man henvender seg til. Dette vil delvis kunne avhjelpes med utvidete tilganger til Folkeregisteret. Imidlertid bør det vurderes en ordning hvor ordning hvor påtalemyndigheten i forbindelse med oversendelse av fullbyrdelsesordre til kriminalomsorgen også gir informasjon om hvem som er å anse som fornærmede eller dennes etterlatte i saken, samt deres kontaktinformasjon. Dette vil kunne bidra til en effektivisering av arbeidet, samt at det styrker ivaretagelsen av fornærmede eller dennes etterlatte. For det andre mener KDI at tidsaspektet vil kunne gjøre ivaretagelse av varslingsplikten noe problematisk. For eksempel er det ikke sikkert at kriminalomsorgen mottar tilbakemelding fra fornærmede eller dennes etterlatte i forkant av at domfelte møter til straffegjennomføring og hvor det i enkelte tilfeller potensielt vil foreligge en varslingsplikt for kriminalomsorgen. Departementet har ikke gitt noen nærmere føringer for hvordan dette skal gjøres. KDI ser at det vil være mest hensiktsmessig om dette gjøres skriftlig, både for å sikre notoritet, men også for å gi fornærmede eller dennes etterlatte tid til å vurdere om det er ønskelig å motta varsling. Det må her legges til grunn at dette kan oppleves som utfordrende for fornærmede eller dennes etterlatte og det er viktig at dette hensyntas.

Flere enheter har sine høringsinnspill vist til at det etter gjeldende rett og praksis så bes det om en tilbakemelding på om fornærmede eller dennes etterlatte i forbindelse med første varsling. KDI mener at departementet bør vurdere om det er hensiktsmessig om det i forbindelse med første varsel, også ved varslingsplikt, innhentes fornærmede eller dennes etterlatte syn på om det er ønskelig med videre varsel. Dette vil kunne være mer hensiktsmessig i forhold til kriminalomsorgens arbeid og håndteringen av dette.

6.4.1 *Innføring av en plikt til å varsle ved overtredelse av enkelte lovbrudd*

KDI støtter at det innføres en varslingsplikt ved overtredelse av enkelte lovbrudd. De fleste av kriminalomsorgens enheter har også i sine høringsinnspill støttet forslaget. Som det fremgår av høringsnotatet så mener også KDI at dette vil medføre at fornærmede eller dennes etterlatte kan legge til grunn at de vil motta varsel i den grad de ønsker det, og slipper usikkerhet knyttet til om kriminalomsorgen finner at skjønnsmessige vilkår for varsling er oppfylt. KDI vil her påpeke at det er viktig at fornærmede eller dennes etterlatte får tilstrekkelig informasjon om når og hva det eventuelt vil varsles om.

KDI støtter videre at det avgrenses til fornærmede eller dennes etterlatte som er registrert som bosatt i Norge.

6.4.2 Omfanget av plikten til å varsle ved overtredelse av enkelte lovbrudd

6.4.2.1 Hvilke lovbrudd som foreslås å utløse varslingsplikt

KDI støtter departementets vurderinger knyttet til at varslingsplikten knyttes til ulike lovbrudd og at det her tas utgangspunkt i lovbruddets alvorlighetsgrad og forholdets skadevirkninger for fornærmede eller dennes etterlatte.

Flere av kriminalomsorgens enheter har i sine høringsinnspill gitt uttrykk for at de mener at varslingsplikten også bør omfatte grov vold, grove trusler eller grovt skadeverk mot offentlig tjenesteperson (strl. § 155 a), kroppskrenkelse (strl. § 271), ran (strl. § 327) og grovt ran (strl. § 328). KDI er enige i at dette er forhold som er å anse som alvorlige og hvor hensynet til fornærmede eller dennes etterlatte vil veie tungt. Direktoratet legger imidlertid til grunn at forslagene i sin helhet er vurdert opp mot sin alvorlighetsgrad og strafferammen som følger av de ulike bestemmelsene.

7 Hvem skal varsles?

KDI støtter at personkretsen som regnes som etterlatte ikke utvides, men viderefører det som per i dag fremgår av retningslinjene til straffegjennomføringsloven § 7 b, punkt 7b.2. KDI imøtekommer videre Stortingets behandling av Prop. 48L (2024-2025) *Endringer i straffeprosessloven og straffegjennomføringsloven (tilgang til taushetsbelagte opplysninger i Folkeregisteret og krav om politiattest) som ble fremmet i statsråd 28.02.2025. Proposisjonen utvider kriminalomsorgens tilgang til opplysninger fra Folkeregisteret, herunder til informasjon om familierelasjoner*. I forbindelse med mulighet til å varsle pårørende eller dennes etterlatte vil særlig tilgang til opplysninger om foreldre, barn, ektefelle/registrert partner være av stor betydning. Det gjøres videre oppmerksom på at kriminalomsorgen opplever utfordringer knyttet til å gi varsel i de tilfeller hvor fornærmede eller dennes etterlatte har hemmelig adresse.

I flere av høringsinnspillene som KDI har mottatt løftes det at det er behov for avklaring i forhold til hvem som eventuelt kan «representere» fornærmede eller dennes etterlatte eller motta varsel på deres vegne. Det er her vist til at man i enkelte tilfeller har fornærmede som er lavt fungerende eller er innlagt på institusjon og at i disse tilfellene bør fornærmedes verge kunne varsles, enten i stedet for fornærmede eller i tillegg til fornærmede. Videre kan det være aktuelt at institusjonen hvor fornærmede er plassert i skal varsles, dersom fornærmede ikke har verge. Det er her også vist til at dagens retningslinjer legger opp til at fornærmede må være umyndiggjort for at verge kan varsles og at dette sjeldent er tilfelle i praksis. Det anføres derfor at dersom den fornærmede er under vergemål som omfatter personlige forhold, så bør dette være tilstrekkelig til at verge kan motta varsler på fornærmedes vegne.

Videre har det kommet innspill på at loven i større grad bør ivareta barnets reelle behov, for eksempel ved at varselet går til en nøytral tredjepart som bistandsadvokat, Bufetat eller barneverntjenesten for å sikre at barnet blir hørt slik at deres mening kan tillegges vekt. Dette gjelder særlig i de tilfeller hvor det foreligger en interessekonflikt mellom barnet og den foresatte, for eksempel i tilfeller hvor en av foreldrene er den som har begått et lovbrudd ovenfor barnet.

KDI støtter innspillene som gjelder ivaretagelse av barn og deres behov når det gjelder varslingsplikt. Det er her viktig at man sikrer at barn som er fornærmet eller etterlatt blir både hørt, samt gitt tilstrekkelig informasjon. KDI mener imidlertid at personkretsen ikke nødvendigvis skal utvides, men at det sikres at det informasjon gis på en slik måte som ivaretar fornærmede eller dennes etterlatte på en tilstrekkelig god måte.

8 Ved hvilke situasjoner under straffegjennomføring skal det varsles?

8.2 Varsel om innsettelse i fengsel

KDI støtter departementets forslag om at det skal varsles om innsettelse i fengsel. Som departementet har påpekt i høringsnotatet er det imidlertid viktig at varsel sendes på det tidspunkt hvor domfelte har møtt og faktisk startet straffegjennomføring i fengsel, dette for å unngå usikkerhet. Tilsvarende gjelder ved direkte overgang fra varetekt til straffegjennomføring i fengsel.

KDI vil videre anbefale at det bør vurderes om påtalemyndigheten skal varsle fornærmede eller dennes etterlatte i de tilfeller hvor en innsatte blir løslatt fra varetektsfengsling, men hvor straffegjennomføring enda ikke er påbegynt. Slik KDI ser det så vil det være av betydning for fornærmede eller dennes etterlatte å få informasjon om at vedkommende er ute i samfunnet.

Enkelte av kriminalomsorgens enheter har bedt om en avklaring i forhold til om varsel også skal gis ved påbegynnelse av straffegjennomføring i institusjon etter strgfjl. § 12 eller ved overføring til institusjon fra fengsel. Det er videre vist til at dersom det også skal varsles i disse tilfellene så vil det være tilstrekkelig å informere om at domfelte gjennomfører fengselsstraff, men ikke opplyse om at domfelte gjennomfører straff i en institusjon. KDI mener imidlertid at reglene ikke bør utvides til å også omfatte varsel om at domfelte skal påbegynne straffegjennomføring i institusjon etter strgfjl. § 12 eller ved overføring til institusjon fra fengsel. Det vises her til gjeldende rett, som er foreslått videreført, at kriminalomsorgen skal, dersom vilkårene for varslings er oppfylt, varsle fornærmede eller dennes etterlatte dersom domfelte under gjennomføring av straff etter § 12 skal ha utgang under straffegjennomføring, eventuelt løslatelse, jf. retningslinjene til strgfjl. § 12 pkt. 12.18. KDI mener at dette er tilstrekkelig for å ivareta fornærmede eller dennes etterlatte. KDI vil imidlertid gjøre oppmerksom på at nytt regelverk i tilstrekkelig grad bør synliggjøre adgangen til å varsle også utganger eller løslatelse ved gjennomføring av straff etter strgfjl. § 12.

KDI har også mottatt høringsinnspill knyttet til at det bør gis varsel i de tilfeller hvor en forvaringsdom blir forlenget. Det er her vist til at det bør innlemmes adgang til å varsle ved domstolens forlengelse av tidsrammen slik at fornærmede eller dennes etterlatte kan innrette seg på at innsatte forblir under straffegjennomføring, eller til å varsle når tidsrammen ikke blir forlenget, det vil si når innsatte blir løslatt uten vilkår ved tidsrammens utløp. KDI er enig i at det kan være viktig for fornærmede eller dennes etterlatte å få varsel om forlengelse.

8.3 Varsel om soningsutsettelse

Departementet har foreslått at fornærmede eller dennes etterlatte også skal varsles om tidspunkt for en eventuell soningsutsettelse. Det er her vist til at det vil være av betydning for fornærmede eller dennes etterlatte, samt at det vil harmonere rettstilstanden når det gjelder straffavbrudd.

Flere av enhetene i kriminalomsorgen har gitt innspill på at de ikke støtter forslaget. Det er her vist til at varsel om tidspunkt for soningsutsettelse ikke vil gi fornærmede eller dennes etterlatte annen informasjon enn at det er forhold ved domfelte som fordrer en soningsutsettelse. Det er videre vist til at dette også kan utgjøre en belastning for fornærmede eller dennes etterlatte, da det ikke er uvanlig at det gis soningsutsettelser i flere omganger og at det kan skape en uforutsigbarhet og usikkerhet for fornærmede eller dennes etterlatte.

KDI er enige i de høringsinnspillene som er mottatt og støtter ikke forslaget om at det skal gis varsel ved soningsutsettelse. Det vises her også til at situasjonen vil være en annen der straffegjennomføringen avbrytes ved at det innvilges straffavbrudd, hvor fornærmede eller

dennes etterlatte allerede er kjent med at straffegjennomføringen er påbegynt og har innrettet seg etter dette.

8.4 Varsel om gjeninnsettelse

KDI støtter at det skal gis varsel om gjeninnsettelse i fengsel i de tilfeller hvor domfelte har unndratt seg gjennomføring av fengselsstraff, eller i forbindelse med avsluttet straffavbrudd. Departementet forslår at fornærmede eller dennes etterlatte skal så snart som mulig varsle om tidspunktet for gjeninnsettelse i fengsel. KDI legger her til grunn at varsel gis i etterkant av at domfelte er gjeninnsatt.

KDI mener videre at varsel om gjeninnsettelse også skal gis i de tilfeller hvor domfelte gjeninnsettes i fengsel som følge av brudd vil under gjennomføring av straff i samfunnet og hvor det etter både gjeldende og foreslått regelverk skal gis varsel om slik gjennomføring. Dette bør også omfatte gjeninnsettelse ved forvaring. Det er gode grunner for at dette også omfattes, sett hen til forvaringsdømte som regel gjennomfører dommer som er omfattet av lovbruddene som etter forslaget vil utløse varslingsplikt. I tillegg vises det til gjeldende rett, samt ny § 7 b andre ledd bokstav c) hvor det fremgår at varsel skal gis ved unndragelse av både gjennomføring av fengselsstraff og forvaring.

8.5 Varsel om sted for straffegjennomføring

KDI støtter departementets vurderinger knyttet til om det bør åpnes for at fornærmede eller dennes etterlatte får nærmere informasjon om straffegjennomføring. På den ene siden vil slik informasjon være av betydning for fornærmede eller dennes etterlattes forutsigbarhet, samtidig som det utfordrer grensene opp mot vernet av domfeltes personopplysninger, herunder at valg av fengsel kan si noe om hvordan kriminalomsorgen vurderer ulike forhold knyttet til domfelte.

KDI ser at forslaget vil ha betydning for kriminalomsorgens praksis og systemet for ivaretagelse av varsling. Dagens ordning innebærer at fengselet hvor domfelte gjennomfører straff foretar vurderinger av om varsel skal sendes fornærmede eller dennes etterlatte. I de tilfeller hvor det besluttes at varsel skal gis, så er det fengselet som sender ut varsel. Varselet blir i dag sendt med fengselets brevmal hvor både kontaktinformasjon, samt ansattes navn fremgår.

KDI mener det videre er viktig å vurdere forslaget her opp mot den totale informasjon som blir gitt ved øvrige varsler, dette gjelder særlig i de tilfeller hvor man gir informasjon om vilkår etter ny § 7 d. Selv om man kun gir informasjon om geografisk plassering og ikke et nærmere angitt område, vil den totale summen av informasjon kunne gi en indikasjon på hvor domfelte også gjennomfører straff. Dette gjelder særlig i regioner hvor det er større geografisk avstand mellom fengslene.

Dersom varsel om sted for straffegjennomføring avgrenses geografisk til kriminalomsorgens regioninndeling så gjøres det oppmerksom på at det må foretas, endringer av rutiner i forhold til hvor de som mottar varsel skal kunne henvende seg, videreformidling av informasjon mellom fornærmede eller dennes etterlatte og det konkrete fengselet. Dette vil også kunne innebære en viss forsinkelse i kommunikasjonslinjen i de tilfeller hvor det er flere ledd som må involveres. Det må videre legges til grunn at etablering av ny organisering og administrasjon knyttet til ivaretagelse av varsler vil kunne innebære en kostnad.

8.6 Varsel om fremstilling

Når det gjelder forslag om varsel om fremstilling så støtter KDI departementets vurderinger knyttet til at det ikke skal varsles om fremstillinger generelt. Departementet forslår imidlertid at det skal gis varsel i de tilfeller hvor det er en åpenbar risiko for at fornærmede eller dennes

etterlatte vil kunne påtreffe domfelte under fremstilling. Dette er eksemplifisert med begravelser eller andre minnedager, når domfelte og fornærmede/dennes etterlatte er i familie. KDI støtter forslaget om at det skal gis varsel i disse tilfellene. Imidlertid vil KDI påpeke at det er viktig at det avgrenses til nettopp åpenbare situasjoner og at det knyttes opp til særskilte anledninger. I motsatt fall vil det kunne kreve mye av lokalt nivå i forhold til informasjonsinnhenting for å vurdere risikoen for at man vil påtreffe domfelte. Dette må også gjenspeiles i ordlyden i bestemmelsen.

KDI mener videre at det bør vurderes om grensene opp mot domfeltes personvern går for langt dersom man i varselet skal si noe nærmere om formålet med fremstillingen. KDI mener at det bør vurderes om man i stedet for formålet skal angi et geografisk avgrenset sted hvor fremstillingen skal gjennomføres, for eksempel by eller kommune.

8.7 Varsel om soningsoverføring

KDI støtter forslaget om at det skal gis varsel om soningsoverføring. Det legges her til grunn at et slik varsel vil bli gitt når soningsoverføringen har blitt effektivert. KDI har erfaring med at beslutninger om soningsoverføring har blitt omgjort kort tid før iverksettelse, og dersom et varsel gis i forkant vil dette kunne være uheldig i forhold til forutsigbarheten for fornærmede eller dennes etterlatte. KDI støtter videre at det ikke skal gis informasjon om hvilket land domfelte skal soningsoverføres til.

I henhold til lov om overføring av domfelte del B art. 15 skal fullbyrdingslandet gi domslandet opplysninger in fullbyrdingen av den strafferettslige reaksjonen når den anser fullbyrdingen som fullført, dersom den domfelte har unnsloppet fra varetekt eller annen fengslig forvaring før fullbyrdelse eller dersom domslandet særskilt anmoder om en særskilt redegjørelse. KDI mener at det bør vurderes å åpne opp for at kriminalomsorgen kan gi informasjon om forhold etter art. 15 i de tilfeller hvor fornærmede eller dennes etterlatte ber om det. KDI opplever at det er noe ulik praktisering fra land til land i forhold til om de sender opplysninger etter art. 15 og når det gjøres. Det anbefales derfor ikke å legge opp til at det skal varsles, men at det likevel åpnes for å gi informasjon ved behov.

8.8 Varsel om benådning

KDI støtter forslaget om at det skal gis varsel i de tilfeller hvor domfelte er benådet. KDI mener imidlertid at kriminalomsorgens ansvar for å varsle i disse sakene må avgrenses til de tilfeller hvor domfelte har påstartet eller er under straffegjennomføring. I de tilfeller hvor domfelte ikke har startet straffegjennomføringen bør det vurderes om politiet skal ha ansvar for å varsle. Det vises også til at kriminalomsorgen heller ikke vil ha informasjon om at domfelte er benådet i de tilfeller hvor vedkommende ikke har påbegynt straffegjennomføring.

8.9 Varsel ved midlertidig utlevering og overlevering

KDI støtter departementets vurdering knyttet til at varsel om utlevering vil innebære et inngrep i domfeltes personvern. KDI ser likevel at vil kunne skape en usikkerhet for fornærmede eller dennes etterlatte i de tilfeller hvor domfelte for eksempel er i en permisjonsrutine og varsel fra kriminalomsorgen opphører uten nærmere informasjon. Likevel synes det vanskelig å se muligheter for å varsle uten at det vil gi informasjon som samlet sett ikke går utover vernet til domfelte.

8.10 Varsel om dødsfall

KDI støtter forslaget om at det skal gis varsel om dødsfall. KDI støtter videre at varselet begrenses utelukkende til opplysning om at domfelte er død.

8.11 Varsel om mediedeltakelse

Når det gjelder forslag om varsel om mediedeltakelse så har KDI forståelse for at det kan oppleves belastende for fornærmede eller dennes etterlatte å «møte» domfelte gjennom media. KDI støtter derfor departementets forslag om varsel om mediedeltakelse. Per i dag er det en rekke ulike plattformer for media som TV, radio, podcaster, samt ulike sosiale medier m.m. KDI ser at det ville vært svært ressurskrevende og utfordrende å skulle gi varsel i alle situasjoner hvor domfelte deltar i media og støtter derfor forslaget om at det begrenses til aviser, både papirformat og nettutgave, og TV.

Flere av enhetene har sine høringsinnspill uttrykt at forslaget ikke treffer i tråd med intensjonen. Det er her vist til at uavhengig av forslaget om varslings ved kjente medieopptredener, så vil det kunne være en like stor risiko for at fornærmede eller dennes etterlatte blir eksponert for domfelte via andre medieflater, herunder sosiale medier, som kriminalomsorgen ikke vil være kjent med og heller ikke vil være i stand til å varsle om. Det vises for øvrig til at det i flere av høringsinnspillene vises til at mediene også har et presseetisk ansvar for å informere fornærmede eller dennes etterlatte i slike saker, og at det kan oppleves som belastende å motta varsel fra både media og kriminalomsorgen. Det er i høringsinnspillene videre vist til at det er tilfeldig om kriminalomsorgen fanger opp mediedeltakelsen og at dette først kan være kort tid før eventuell publisering.

KDI mener imidlertid at presiseringen i høringsnotatet om at det er en forutsetning for å gi slikt varsel at kriminalomsorgen rent faktisk er kjent med mediedeltakelsen, samt at varselet skal gi informasjon om mediedeltakelse, men uten en nærmere tidsangivelse, gir kriminalomsorgen en anledning til å varsle der man har kjennskap til slik deltakelse. Slik KDI vurderer forslaget så vil dette kunne avhjelpe noe når det gjelder fornærmede eller dennes etterlatte behov for informasjon, til tross for at det er noe begrenset. Imidlertid vil det i dagens samfunn ikke være mulig å ivareta alle situasjoner hvor domfelte potensielt deltar i media, da det finnes en rekke ulike kanaler. KDI støtter derfor også at det avgrenses til de situasjoner hvor kriminalomsorgen faktisk er kjent med mediedeltakelsen.

KDI har videre vurdert om varsel om mediedeltakelse bør begrenses til de tilfeller hvor deltakelsen er knyttet til selve saken. Det kan her tenkes tilfeller hvor domfelte ikke har en fremtredende rolle i media, men at det vil likevel vil kunne oppleves som belastende da domfelte uttaler seg om saken som gjelder den fornærmede eller dennes etterlatte. KDI ser imidlertid at det er utfordrende å ivareta alle forhold ved en potensiell mediedeltakelse og ser at departementets forslag langt på vei vil ivareta hensynet til fornærmede eller dennes etterlatte.

8.12 Nærmere om varslings av tidspunktene for permisjon og frigang

Departementet har foreslått at varsel om tidspunktene for permisjon og frigang skal meddeles fornærmede eller dennes etterlatte samlet for en nærmere tidsavgrenset periode. KDI støtter forslaget om at det skal varsles om tidspunktene for både permisjon og frigang. Når det gjelder forslaget om at varsel skal gis for en samlet periode, så har KDI mottatt en rekke høringsinnspill vedrørende dette.

Når det gjelder permisjon og anledning til å gi varsel om disse for en samlet periode, så er det påpekt noen utfordringer. Det er særlig fremhevet at det er en stor forskjell på høyt og lavt sikkerhetsnivå når det kommer til omfang og hyppighet av utganger. Ved gjennomføring av straff på høyt sikkerhetsnivå vil ikke permisjoner nødvendigvis gjennomføres fast og like hyppig som ved lavere sikkerhetsnivå. Adgangen til permisjoner er også noe mer begrenset ved høyere sikkerhetsnivå enn ved lavere sikkerhetsnivå, som for eksempel overgangsbolig hvor det kan innvilges en større permisjonskvote. Innspillene gir tydelige signaler på at det vil være vanskelig

å gi varsel om tidspunkt for permisjon for en samlet periode ved gjennomføring av straff på høyt sikkerhetsnivå, da permisjonene som utgangspunkt ikke gjennomføres fast og ofte vurderes enkeltvis. Det er videre påpekt at det kan være hensiktsmessig med varsel for en samlet periode ved gjennomføring av straff på lavt sikkerhetsnivå/overgangsbolig, det vil si i de tilfeller hvor det gjennomføres i større grad faste og hyppigere utganger. I en slik situasjon kan det være behov for å varsle fornærmede om at domfelte har løpende utganger hver dag/hver uke (altså at varslet sier noe om ordningen med frigang og korttidspermisjoner, uten at det nødvendigvis varsles om hver utgang spesifikt), og at mer spesifikke varsler eksempelvis knyttes til overnattingspermisjoner.

Oppsummert så mener KDI at det kan være hensiktsmessig å skille på om domfelte gjennomfører straff på høyt eller lavere sikkerhetsnivå ved vurdering av om varsel kan gis for en samlet periode. Flere av høringsinnspillene gir tydelig uttrykk for at det ikke bør settes som en «skal» regel at det skal varsles for utganger tre måneder frem i tid, men at det åpnes for at varslingsregimet tilpasses hensikten med straffegjennomføringsformen/sikkerhetsnivået. En slik adgang kan for eksempel reguleres nærmere i retningslinjer.

KDI har videre fått innspill om at det i tillegg til tidspunkt for permisjon og frigang bør opplyses om sted for gjennomføring av permisjon eller frigang for at formålet med varslingen skal ivaretas, men at det bør gis nærmere føringer på hvor mye informasjon man kan gi. Det er blant annet vist til at praksis per i dag er at det gis ett varsel om frigang, hvor fornærmede eller dennes etterlatte informeres om at domfelte er innvilget frigang fra en dato med angivelse av området, tidspunkt og dager for utgangene (for eksempel innebærer dette daglige utganger fra fengselet til arbeidsplass i Oslo kommune på hverdager utenfor normal dagtid). I de tilfeller hvor det skjer endringer i frigangsavtalen så varsles fornærmede eller dennes etterlatte om dette i eget skriv. Det er videre vist til at tilsvarende bør gjelde der domfelte har opphold på Elevator.

De fleste høringsinnspillene gir uttrykk for at det er positivt at det gis varsel ved permisjon og frigang, men det er også påpekt enkelte utfordringer. Det er her vist til at ved innføring av varslingsplikt så vil det være utfordrende i de tilfeller hvor permisjoner haster og eventuelt innvilges i løpet av kort tid, for eksempel ved helserelaterte utganger der permisjon vurderes som sikkerhetsmessig forsvarlig.

9 Hensyn til domfeltes liv eller helse

9.1 Vurdering av om det foreligger fare for domfeltes liv eller helse

KDI støtter forslaget om at begrensningen i varslingsplikten som per i dag fremgår av retningslinjene til straffegjennomføringsloven § 7 b punkt 7b.3 bør fremgå av egen bestemmelse.

Det fremgår av høringsnotatet at det må foreligge konkrete holdepunkter av en viss tyngde for at domfeltes liv eller helse er i fare, for at bestemmelsen skal komme til anvendelse. KDI mener det er viktig at det er tydelig hvor terskelen skal ligge i disse vurderingene. Dette sett opp mot at det er viktig at i de tilfeller hvor det er en reell risiko at dette faktisk blir hensyntatt, i tillegg til at der man unnlater å varsle hvor det i utgangspunktet er en varslingsplikt, så vil det antas at det vil gjøre det noe mindre forutsigbart for fornærmede eller dennes etterlatte.

Departementet har videre forslått at det inntas i en egen bestemmelse at domfelte under 18 år skal gis anledning til å uttale seg før det treffes avgjørelse om hvorvidt varslingsplikt kan medføre fare for vedkommendes liv eller helse. KDI støtter forslaget og mener dette også ivaretar hensynet til barnets beste. Imidlertid mener KDI at det er også gode grunner som taler for at domfelte over 18 år skal gis anledning til å uttale seg før det treffes avgjørelse. Dette særlig med tanke på at det kan gi kriminalomsorgen nyttig informasjon om forhold som ikke er kjent og som er av

betydning for vurderingen som skal gjøres, for eksempel i de tilfeller hvor domfelte er nyinnsatt og kriminalomsorgen derfor har begrenset informasjon om domfelte.

KDI har fått flere høringsinnspill knyttet til når og hvor ofte avgjørelser vedrørende fare for domfeltes liv eller helse skal fortas. For eksempel om det skal det skrives vedtak med vurdering av fare for liv og helse i hver enkelt sak, også hvor det ikke er noe som tilsier at det foreligger en slik fare. KDI mener at det er viktig at det avklares på hvilket tidspunkt en slik vurdering skal foretas og eventuelt hvor ofte. Det vil potensielt kunne ta noe tid å eventuelt innhente uttalelser og relevant informasjon fra andre etater, i tillegg til at det må påregnes noe tid ved en eventuell klagebehandling. Dette vil kunne være utfordrende i de tilfeller hvor det foreligger en varslingsplikt.

9.2 Klagerett når det straffbare forholdet omfattes av varslingsplikten

KDI støtter departementets forslag om at domfelte kan påklage avgjørelser knyttet til domfeltes sikkerhet da dette kan være av stor betydning for domfelte, og ikke minst at det er en viktig rettssikkerhetsgaranti.

KDI støtter videre at fornærmede eller dennes etterlatte ikke skal ha klagerett ved avgjørelser knyttet til om varsling vil medføre fare for domfeltes liv eller helse.

11 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene som er fremmet av departementet vil medføre en betydelig økning av antall varsler som skal gis. Den foreslåtte varslingsplikten i tillegg til en utvidelse av ordningen knyttet til når det skal varsles vil ha en stor påvirkning både økonomisk og administrativt for kriminalomsorgen.

Forslagene vil særlig medføre en økt arbeidsbelastning for administrativt ansatte først og fremst på lokalt nivå i kriminalomsorgen. Samtlige enheter har i sine høringsinnspill påpekt at det anses utfordrende at det foreslås at kostnadene ved varsling for fornærmede og dennes etterlatte skal dekkes innenfor kriminalomsorgens eksisterende budsjettammer.

Departementet har gitt uttrykk for at det er usikkerhet rundt estimatene i høringsnotatet. KDI ser at det er utfordrende å beregne kostandene ved forslagene da kriminalomsorgens saksbehandlingssystem per i dag ikke har noen funksjoner som gjør det mulig å innhente eksakte tall på hvor mange vedtak som fattes etter gjeldende rett, eller en konkret oversikt over tidsbruk i disse sakene. Flere av høringsinnspillene mener imidlertid at det foreslåtte estimatet av ressursbruk ligger for lavt. Region øst har bedt sine enheter anslå de økonomiske og administrative konsekvensene forslagene kan medføre, det vises til vedlagte høringsinnspill. Ila fengsel og forvaringsanstalt har oppgitt at de per i dag har 1,5 stilling som blant annet forestår varsling og at situasjonen er sårbar. Det er videre vist til at det har vært en økning på 89 % fra 2022 til 2024 med 205 flere utganger i 2024 enn i 2022 når det gjelder totalt sett for korttids- og ordinære permisjoner. Ila ser ingen tegn til at denne utviklingen vil snu i tiden fremover, og mener at dersom regelverket endres i samsvar med forslagene så vil det være behov for tilførsel av ressurser. Oslo overgangsbolig uttaler at ved innføring av ytterligere varslinger så bli det bli utfordrende for de ansatte og at det fort vil skap behov for en ekstra 50 % stilling ved overgangsboligen. Romerike fengsel viser til at de per i dag benytter om lag en 100 – 150 % stilling(er) på varsling i dag. Dersom de foreslåtte endringene i regelverk blir innført, så anslår de at Romerike fengsel vil ha behov for ytterligere en 100 % stilling.

Flere av enhetene gir også uttrykk for at det vil medføre dobbeltarbeid og noe tregere saksbehandlingstid dersom ordningen for varsling blir sentralisert. Det vises her til at

beslutninger som berører gjeldende og forslått regelverk for varsling ofte blir foretatt på lokalt nivå.

KDI vil videre vise til at arbeidsgruppen som har utredet kriminalomsorgens ivaretagelse av fornærmede og etterlatte sett i sammenheng med dagens regelverk for varsling har foreslått at det etableres stillinger som «fornærmedeansvarlige» ved hver av de frem regionene i kriminalomsorgen (eventuelt sentralisert ved en av regionene). Når det gjelder den nærmere beskrivelsen av stillingen(e) så er det foreslått at disse bør ha ansvar for varsling og bidra til at kriminalomsorgen bygger ekspertise på dette området og at det utvikles god og enhetlig praksis i kriminalomsorgen. Videre at de fornærmedeansvarlige bør ha et særskilt ansvar for å følge opp fornærmede eller etterlatte i tett samarbeid med den domfeltes kontaktbetjent i fengsel eller saksbehandler i friomsorgen og være en ressursperson på feltet, en som ansatte kan diskutere aktuelle saker med og som har ansvar for at de ansatte som jobber med dette har tilstrekkelig opplæring. Det foreslås videre at fornærmedeansvarlige skal være fornærmedes og etterlattes kontaktpunkt i kriminalomsorgen og gi informasjon, svare på spørsmål og kommunisere fornærmedes behov og ønsker internt i kriminalomsorgen og dermed bidra til å styrke hensynet til fornærmede og etterlatte.

Det vises også i denne sammenheng til at region øst allerede har prøvd ut en ordning med pårørendekontakt. Pårørendekontakten her besvarer henvendelser og spørsmål som fornærmede eller dennes etterlatte måtte ha. Regionen oppgir at de har gode erfaringer med dette så langt.

KDI støtter langt på vei forslaget til arbeidsgruppen og mener at det er viktig med en form for kontaktperson både for fornærmede eller dennes etterlatte på regionalt nivå. Videre mener KDI at en fornærmedeansvarlig/pårørendekontakt kan langt på vei bidra med å styrke en nasjonal praksis og sikre at hensynet til fornærmede eller dennes etterlatte ivaretas i tilstrekkelig grad.

Oppsummert så mener KDI at det er viktig at det gjøres gode vurderinger av hvilke konsekvenser de foreslåtte endringene vil ha både økonomisk og administrativt for kriminalomsorgen. Med henvisning til høringsinnspillene som KDI har mottatt så er det tydelig at estimatene ligger noe lavt. Dette er utfordrende å estimere og det bør vurderes om det eventuelt bør gjøres en bredere kartlegging av behovet i kriminalomsorgen.

13. Lovforslag

Generelt vil KDI bemerke at det er positivt at bestemmelsene om varsling samles i en bestemmelse. Dette bidrar til å skape et tydeligere og mer oversiktlig regelverk. Når det gjelder strukturen så er KDI litt usikre på om forslag til ny § 7 b er presis nok. Det bør vurderes om det kan være hensiktsmessig å innta en henvisning til de aktuelle bestemmelsene for å sikre riktig forståelse, det vises her blant annet til merknad til § 7 b andre ledd nedenfor.

Til § 7 b

Første ledd: I forslag til ny § 7 b første ledd så ser det ut til at bestemmelsen kun er knyttet til de tilfeller hvor domfelte er idømt ubetinget fengselsstraff, jf. bestemmelsens ordlyd. Det fremkommer imidlertid av høringsnotatet i sin helhet og merknad til bestemmelsen at det her også er ment å gjelde de tilfeller hvor vedkommende er idømt forvaring. KDI anbefaler at dette også fremkommer av ordlyden.

Andre ledd: Bokstav a) nr. 3 er en videreføring av gjeldene rett. KDI forstår her at det er ment å erstatte bestemmelsen i § 16 *Gjennomføring av straff utenfor fengsel*. KDI mener imidlertid at det kan bli uklart når det ikke fremkommer av bestemmelsen hva det omfatter. I flere av

høringsinnspillene er det stilt spørsmål om forslaget også er ment å omfatte straffegjennomføring etter § 12 og § 13.

Bokstav a) nr. 7 og 8: KDI mener at det her bør vurderes om disse to punktene skal slås sammen, herunder at punktet omhandler prøveløslatelse og løslatelse fra fengsel og forvaringsstraff. Alternativt dersom departementet ser at det er hensiktsmessig å innta aktuelle lovbestemmelser, som nevnt ovenfor, så forslås det at nr. 7 omhandler prøveløslatelse og løslatelse etter § 42 og at nr. 8 omhandler prøveløslatelse og løslatelse fra forvaringsstraff etter straffeloven § 44.

Bokstav b): KDI viser her til merknader ovenfor i pkt. 8.12.

Bokstav h): Bestemmelsen her er en videreføring av strgjfl. § 42 sjette ledd annet punktum. I merknader til de enkelte bestemmelser i høringsnotatet fremgår det at bestemmelsen bare gjelder for den perioden domfelte er ilagt møteplikt i prøvetiden, da det er i denne perioden kriminalomsorgen vil være kjent med eventuell endring av bosted. Det bør vurderes om dette skal presiseres også i bestemmelsens ordlyd.

KDI har videre mottatt høringsinnspill knyttet til tolkning av gjeldende rett. Det vises her til at vilkår om å overholde bestemmelse om bosted settes i medhold av strgjfl. § 43 annet ledd bokstav a). I henhold til strgjfl. § 42 syvende ledd er det bare vilkår satt etter strgjfl. § 43 annet ledd bokstav d) og e) det kan varsles om. Det tolkes dit hen med tanke på bestemmelsens oppbygning og innhold at det ikke kan varsles om vilkår om bosted. Ut ifra ordlyden i strgjfl. § 42 sjette ledd og forarbeidene kan det imidlertid synes som at informasjon om selve bostedsendringen kan gis ved en endring av bosted. Oppsummert så tolkes dette slik at informasjon om bosted ikke kan gis på tidspunktet for prøveløslatelse, men ved en senere endring av bosted. KDI ser at det er behov for en tydeliggjør av regelverket og anbefaler departementet å se hen til dette.

Tredje ledd: KDI støtter forslaget om at varsling etter denne bestemmelsen ikke er gjenstand for klage. Det bør imidlertid vurderes om det skal presiseres i ny § 7 d og § 7 e at disse beslutningene er gjenstand for klage. KDI mener at dette bør vurderes for å synliggjøre når man har klagerett og ikke, samt at når det nevnes i en bestemmelse når til ikke er anledning, så bør det også synliggjøre når man har klageadgang.

Til § 7 d

Se merknad til ny § 7 b tredje ledd.

Til § 7 e

KDI viser her til pkt. 9.1 hvor det direktoratet mener at det bør vurderes om også domfelte over 18 år skal gis anledning til å uttale seg før det treffes avgjørelse etter § 7 e første ledd. Det vises for øvrige til merknad til ny § 7 b tredje ledd.

KDI har forelagt høringen for kriminalomsorgens underliggende enheter. Samtlige høringsinnspill følger vedlagt.

Vennlig hilsen
Jan-Erik Sandlie
assisterende direktør

Line Wilberg
fung. avdelingsdirektør

Vedlegg:

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen region sørvest - regionkontor
v/Tore Tøsse Notøy

U.off § 13 offl.jfr fm §
13 nr 1

Deres ref:

Vår ref:
202417378-30

Dato:
04.03.2025

Kommentarer til høringsforslag vedrørende varsling til fornærmede/pårørende/ofre

Formålet med forslaget:

Å styrke fornærmedes eller denne etterlattes stilling. Sette de i bedre stand til å håndtere tilværelsen etter det straffbare forholdet.

Innledning

Kriminalomsorgen Agder friomsorgskontor vurderer høringsforslaget, i det store og hele å være godt fundert, både med hensyn til fornærmede/etterlatte/pårørende/ofrene (heretter; fornærmede) og de domfelte, tydelig med tanke på lovbruddskategoriene og hva det skal varsles om, men med behov for enkelte oppklaringer, avklaringer og presiseringer.

Det vil videre være avgjørende for kvaliteten på saksbehandlingen, med tydelige og godt gjennomarbeidede forskrifter og retningslinjer, som klarer å dekke i så stor grad som mulig kommende problemstillinger og som er forutsigbare og ivaretar både de materielle og formelle krav. Dette vil bidra til en forsvarlig saksbehandling, økt rettssikkerhet for både fornærmede og domfelte og likebehandling gjennomgående i kriminalomsorgen (KO).

Fra skjønnsmessig vurdering til presisering og konkretisering

En endring av regelverket som det her er skissert, vil for friomsorgskontorene, domfelte og fornærmede være mer forutsigbart og dermed enklere å forvalte. Gjeldende rett, med krav om skjønnsmessige vurderinger når det kommer til varslingsspørsmålet, bidrar til at friomsorgskontoret har hatt mindre fokus på varsling, enn det som er formålet, og i tillegg er ønskelig fra lovgivers side. Dette bidrar videre til ulik praksis fra kontor til kontor, som igjen går utover de domfeltes og fornærmedes rettssikkerhet.

En presisering av type lovbrudd og krav til varsling i gitte situasjoner, gjør det enklere å etablere klare og tydeligere retningslinjer og rutiner. Det er derfor, fra Agder friomsorgkontors side, vurdert som den beste løsningen å endre reglene, slik det her er foreslått med varslingsplikt ved gitte lovbruddskategorier.

Kommentarer til at brudd på straffeloven § 271 ikke utløser en varslingsplikt

Lovbruddskategoriene som her er foreslått å skulle utløse varslingsplikt, er ifølge høringsforslaget valgt med utgangspunkt i lovbruddets skadevirkninger for fornærmede. Straffebud som skal beskytte enkeltmenneskets liv og helse; psykisk og fysisk. Det fremkommer av forslaget at straffelovens § 271; kroppskrenkelse, ikke inngår i denne plikten. Det er foreslått en varslingsplikt ved straffebud som har en strafferamme inntil 6 år eller høyere, og det antas at dette er årsaken til at kroppskrenkelse derfor er utelatt fra varslingsplikten.

Agder frimorsorgskontor stiller spørsmål til om utelatelse av varslingsplikt ved brudd på strl. § 271 imidlertid tar tilstrekkelig hensyn til forslagens formål; å styrke fornærmedes stilling, ved blant annet at fornærmede skal kunne gjøre grep for å sikre seg.

Tall fra Bufdir.no over personofre for politianmeldte voldslovbrudd etter kriminalitetstype i 2022, viser 6263 kroppskrenkelse mot menn og 4075 mot kvinner. Kroppskrenkelse er den hyppigste voldsanmeldelsen blant både menn og kvinner og utgjorde 6 av 10 anmeldte voldslovbrudd i 2022. Videre viser et raskt søk på Lovdata.no at kroppskrenkelse blant annet er følgende:

LA-2024-201531

(...) slo han B med knyttet neve i ansiktet, dyttet B slik at hun falt, og slo henne på ryggen mens hun lå nede. Kort tid senere dyttet han B på nytt slik at hun falt, satt seg oppå henne og dunket hodet hennes flere ganger i gulvet.

(...) kastet han stein på D, slik at han begynte å blø fra skader på arm og hånd.

(...) tok han tak i B og kastet henne rundt og ned på gulvet en rekke ganger, tok kveletak slik at hun fikk problemer med å puste, slo henne på hendene med en mobiltelefon eller lignende og klemte hennes venstre bryst, og slik at hun fikk smerter i kroppen og en rekke bloduttrekkelser og merker.

(...) slo han B gjentatte ganger i ansiktet/kroppen, kastet henne i bakken og vred armene hennes og tok kveletak på henne slik at hun fikk en rekke bloduttrekkelser over hele kroppen og skader i fingre som måtte syes.

(...) tok han blant annet kveletak på B, slik at hun fikk rifter og røde merker rundt halsen og blødde

LA-2024-45417

*(...) slo han *ved minst tre ulike anledninger* sin sønn C, født [00.00.2017], i/ved ansiktet/hodet og i brystet*

LA-2024-117561

(...) han B gjentatte ganger i hodet og sparket henne i kroppen

HR-2024-993-U

(...) hadde slått sin tidligere samboer flere ganger med knyttneven i ansiktet, i magen og på ryggen og at han tok kvelertak på henne.

Fra Nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisk stress. Aakvaag og Grønning «Høy forekomst av vold og overgrep i Norge:

«(...) Forskerne har sett på sammenhengen mellom vold og psykisk helse, og funnene er tydelige: De som hadde opplevd vold, hadde høyere nivå av angst, depresjon og posttraumatisk stress.

– Det var også en klar sammenheng mellom å ha opplevd gjentatt vold – og ulike former for vold – og omfanget av symptomer på psykisk uhelse. Det viser at forekomsten av vold og overgrep i Norge i dag utgjør et reelt folkehelseproblem (...).»

« – Vi ser dessverre at mange kvinner er utsatt for gjentatte overgrep på en arena som i utgangspunktet skal være trygg, og der omverdenen har lite innsyn. Kjønnsforskjellene som er avdekket i studien understøtter at vold mot kvinner utgjør et likestillingsproblem, sier Aakvaag.»

Frimsorgskontoret mener at alvorligheten og innholdet i en kroppskrenkelse etter strl. § 271 vil kunne påvirke fornærmede både fysisk og psykisk, og det vil derfor videre være en trygghet for ofrene å være underlagt varslingsplikt, slik at de kan være sikre på å bli varslet og kunne tilrettelegge sin tilværelse etter et varsel.

På tross av at strafferammen for kroppskrenkelse ikke tilfredsstiller kravene til 6 års strafferamme, må det antas at det i en betydelig del av tilfellene av kroppskrenkelse befinner seg fornærmede som sliter alvorlig både fysisk og psykisk og at disse vil kunne trygges ved en eventuell varslingsplikt. Erfaringsmessig ser vi på frimsorgskontoret i saker om søknad om straffegjennomføring med elektronisk kontroll, at en ikke ubetydelig andel av de som er utsatt for kroppskrenkelse, slik som nevnt i eksemplene ovenfor, sliter både fysisk og psykisk lenge etter lovbruddet. Opplysningene kommer frem av dommene.

Det er videre viktig å merke seg at eksempelvis partnervold/vold mot eks partnere med kroppskrenkelse, kan være gjentakende, her også med referanse til partnerdrapssakene Norge har hatt de siste årene. Det vil dermed kunne være hensiktsmessig at det varsles rutinemessig ved kroppskrenkelse. Signaleffekten ved å utelate dette fra varslingsplikten, kan muligens også oppleves av de fornærmede som om det de er utsatt for ikke er tilstrekkelig alvorlig, på tross av at dette rent faktisk er svært alvorlig for de som rammes av det. I tillegg er dette, som beskrevet ovenfor det mest utbredte voldslovbruddet i Norge.

Svakheten ved et regelverk som gir frimsorgskontoret selv kompetansen til å skjønnsmessig vurdere om det skal varsles, som foreslått ved kroppskrenkelse, er at det da varsles mindre enn det burde, enn om det foreligger en plikt. Det gjøres videre oppmerksom på at Stine Sofie stiftelsens rapport om varslingsplikt og deres forslag til lovendringer, ikke har skilt ut kroppskrenkelse fra varslingsplikten. (Rapportens side 24. «Ditt verste mareritt er livet du lever»).

En varslingsplikt også i tilfeller av kroppskrenkelse vil medføre et betydelig større antall varslingsstilfeller, som igjen krever økte ressurser i KO.

I alle tilfeller, foreslås det at det at KO før varslingsplikt skal kontakte fornærmede, slik at de som er utsatt for de minst alvorlige voldslovbruddene innenfor strl. § 271 allikevel kan reservere seg og sannsynligvis vil gjøre dette.

Kommentarer til hva det skal varsles om, § 7 b

Forslaget innebærer en utvidelse av tilfeller hvor det kan varsles, sammenliknet med gjeldende rett. Foreslåtte tilfeller gjelder både varslingsplikt og hvor det er «av betydning».

Agder fromsorgskontor har følgende spørsmål til foreslåtte § 7 b:

Skal det varsles ved straffavbrudd + gjeninnsettelse etter straffavbrudd i forbindelse med soning av ubetinget dom på EK/§16 uten lenke/§12?

Endring av bosted – det må derfor finne sted en hensiktsmessig geografisk avgrensning. Dette kan være en by, kommune eller landsdel. Gjelder kun i PRØ-perioden. Gjelder ikke PRØ fra forvaring, hvorfor?

Straffavbrudd og gjeninnsettelse etter straffavbrudd: Det fremgår av høringsforslaget at det skal varsles ved straffavbrudd og ved gjeninnsettelse etter straffavbrudd i forbindelse med soning av ubetinget dom. Gjelder dette også soning av ubetinget dom utenfor fengsel, eksempelvis straffgjennomføring med elektronisk kontroll, hjemmesoning uten fotlenke etter §16 og/eller straffgjennomføring i institusjon etter §12?

Fremstilling: Varsling ved fremstilling er begrenset til tilfeller der det foreligger sannsynlighetsovervekt for at domfelte og fornærmede eller dennes etterlatte vil kunne møte hverandre under fremstillingen. Det skal da gis konkret informasjon til fornærmede/etterlatte om tidspunkt og formål med fremstillingen (eks begravelse til felles familiemedlem). Hvordan skal KO vurdere sannsynlighetsovervekten i disse tilfellene?

Benådning: Her fremgår det av høringsforslaget at KO kan varsle – betyr dette at det skal vurderes i hvert enkelt tilfelle?

Hvordan skal KO vurdere sannsynlighetsovervekten i disse tilfellene?

Benådning – KO kan varsle – betyr dette at det skal vurderes i hvert enkelt tilfelle?

Permisjon og frigang: Varsel om permisjon og frigang skal meddeles fornærmede eller dennes etterlatte samlet for en nærmere tidsavgrenset periode på 3 mnd. Forslaget innebærer at fornærmede eller dennes etterlatte vil motta ett varsel som inneholder informasjon om tidspunktene for planlagt permisjon og frigang for 3 måneder. Vilkår som er fastsatt for permisjon etter lovutkastet § 7 d første ledd, skal også omfattes av dette varselet. Departementet presiserer derfor at det ligger i forslaget at fornærmede eller dennes etterlatte skal varsles særskilt dersom det skjer endringer i forhold til 3-månedersvarselet. Dette vil tvinge frem mer forutsigbare langtidsplaner for permisjon for domfelte.

Kommentarer til «plikten»

Det foreslås i lovforslagets § 7b første ledd kriminalomsorgen «skal avklare om fornærmede» ønsker å motta varsel. I dette ligger det en reservasjon, og indirekte er det dermed de fornærmede som avgjør varslingsspørsmålet. Det legges opp til en varslingsplikt, men hvor fornærmede avgjør om plikten skal gjelde. Hvordan denne avklaringen skal skje rent praktisk, vil være viktig å få avklart. Det kan tenkes at en telefon til fornærmede med spørsmål om de ønsker å bli varslet, der og da kan oppfattes stressende og triggende. Fornærmede kan føle på at han/hun må svare raskt og da ikke få anledning til å tenke godt nok over spørsmålet.

Kan KO overstyre i gitte tilfeller fornærmedes reservasjon? Eksempelvis om KO har en oppfatning at varsling rent faktisk er av betydning for fornærmede? Ved tilfeller av partnervold og ekspartnervold, hvor fornærmede ikke ønsker varsling, men KO mener dette vil være av betydning for fornærmede. Et varsel kan rent hypotetisk i en slik situasjon bidra til å forhindre nye lovbrudd.

Et alternativ til å innhente en avklaring fra fornærmede først ved varslingsplikt, er at det rutinemessig sendes ut et 1. gangs varsel, som også gir fornærmede anledning til å reservere seg, dersom denne ønsker dette. Dette vil kunne bidra til en styrking av lovens formål; nemlig å styrke den fornærmedes posisjon. Rent psykologisk antas det at det vil være lettere å si nei til et varsel enn å si ja. Når de fornærmede automatisk første gang får et varsel i posten, vil de kunne bruke tid på å fordøye, og videre vurdere om dette er noe de ønsker videre for fremtiden. Dersom KO skal ringe fornærmede og forespørre, kan dette komme bardust på og gjøre at fornærmede ikke får tatt nok hensyn til seg selv.

Det bemerkes også her at det i Stine Sofie stiftelsens rapport på side 28 er foreslått at varsel sendes ut i plikttilfellene uten at fornærmede på forhånd skal forespørres.

Kommentarer til hensynet til domfeltes liv og helse/domfeltes sikkerhet

Hensynet er i dag nedfelt i retningslinjene, men nå foreslått inntatt i loven. Dette både styrker domfeltes posisjon og er et vilkår saksbehandlerne må vurdere i samme grad som de øvrige. Det kommer frem i forslaget at vurderingen av hensynet vil variere fra hvilken type varsling det dreier seg om. Varsling om utgang fra fengsel kan by på større fare enn ved varsel om mediedeltakelse. Det presiseres også at politiet skal kontaktes dersom det antas å være fare for hevnaaksjoner eller liknende mot domfelte. «Fare for liv og helse» er en skjønnsmessig vurdering med en særdeles alvorlig innhold. Det å unnlate å varsle kan samtidig få svært alvorlige konsekvenser for fornærmede. Igjen vil det være svært viktig med tydelige retningslinjer, som gir gode eksempler, slik at saksbehandler kan føle seg trygg i sin skjønnsmessige vurdering.

Avgjørelsen om «liv og helse» vil være et enkeltvedtak og forvaltningslovens regler vil få anvendelse. I henhold til forvaltningsloven § 17, forvaltningsorganets informasjons- og utredningsplikt, skal forvaltningsorganet påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Det er lagt til grunn at det skal foretas en konkret vurdering av hensynet til domfeltes fare for liv og helse og politi, domspremisser, straffehistorikk mv. er nevnt som grunnlag for vurderingen.

Vil en uttalelse fra domfelte i forbindelse med saksutredningen også kunne gi nyttig informasjon, som kan bidra i vurderingen? Her må man selvsagt vurdere validiteten i opplysningen, som ellers. Å innhente uttalelse fra domfelte før vedtak fattes, vil også være ressursbesparende sett opp mot å få disse opplysningene gjennom en eventuell klage. Videre vil det styrke domfeltes posisjon som sådan at han får uttale før en avgjørelse. Domfeltes ressurser er som kjent varierende og noen vil ikke en gang åpne post fra KO.

Det vil her være viktig at vedtaket begrunnes tilstrekkelig og at man ikke kun benytter ferdig skrevne maler. Vedtaket skal som vist ovenfor baseres på en konkret vurdering.

Videre vil det være hensiktsmessig å få noen føringer på forholdsmessighetsvurderingen mellom hensynet til domfeltes liv og helse og den fornærmedes behov for å bli varslet. Her dreier det seg om å forutse noe for fremtiden og dette er i seg selv en krevende øvelse. Det antas at det stilles krav til alminnelig samnsynlighetsovervekt, men det er samtidig ønskelig med presiseringer her.

Særskilt om domfelte og fornærmede under 18 år

Domfelte og fornærmede under 18 år er berørt av varslingsbestemmelsene. Som en del av barns grunnleggende rettigheter, har vi som offentlig forvaltere en plikt til, i henhold til barnekonvensjonen og EMK, å ta hensyn til barnets beste gjennom vår saksbehandling og barn har videre en rett til å bli hørt.

I følge høringsforslaget understreker barnekomiteen at hensynet til barnets beste *«skal ha stor vekt og ikke bare være ett av flere momenter i en helhetsvurdering. Barnets interesser skal danne utgangspunktet, løftes spesielt frem og stå i forgrunnen»*. Videre er *«staten forpliktet til å garantere et barn (...) retten til å fritt si sin mening i forhold som angår dem og til å gi dette vekt.*

Hvordan skal KO sikre fornærmede under 18 sin rett til å bli hørt?

I forslaget på side 13 under punkt 6.4.2 er det henvist til dagens retningslinjer for varsling punkt 7b. 4. Her legges det til grunn at varsling for fornærmede under 18 år, skal *«vurderes særlig nøye»* og at det også her kan være behov for varsling for mindre alvorlige tilfeller.

Det må i forhold til denne gruppen fornærmede tas særskilte hensyn. Barn som fornærmede vil ha behov for en mer «varsom/forsiktig» tilnærming enn en voksen. Dette må vurderes opp mot barnets alder og modenhet. Et standardbrev, uten annen oppfølging til fornærmet under 18 år, vil kunne skade/påvirke barnet negativt. Det samme antas å gjelde en standard telefonsamtale fra KO til barn. Et samarbeid med foreldre/foresatte vil i denne sammenheng være hensiktsmessig og nødvendig, slik at varselet blir overlevert på en forsvarlig måte, i trygge rammer. Det bør tilstrebes å utarbeide mer konkrete retningslinjer enn dagens, slik at det sikres lik behandling nasjonalt og at hensynet til barnets beste og dennes rett til å bli hørt ivaretas i tråd med intensjonen.

I forslaget til § 7 e, skal domfelte under 18 år gis anledning til å uttale seg før det treffes avgjørelse ved vurderingen av om varsling medfører fare for dennes liv eller helse. Dette må sees i sammenheng med barnets generelle rett til å bli hørt. Vurderingen må baseres på barnets alder og modenhet i forhold til gjennomføringen, sammenholdt med det som er foreslått for de over 18 år, som nevnt ovenfor, i tillegg til et samarbeid med foreldre/foresatte.

En ytterligere problemstilling er hvordan vekte hensyn til mindreårig domfelt vs. mindreårig offer. Tilfeller der både domfelt og fornærmede er under 18 år. Her skal det i begge tilfeller tas hensyn til barnets beste og retten til å bli hørt.

Varslingsplikten i praksis ved fromsorgskontoret

Varslingsplikten, som den her er foreslått, vil slik vi vurderer det, for fromsorgskontoret, få størst praktisk betydning/omfang i forbindelse med straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Det være seg tidspunkt for iverksettelse, straffavbrudd, gjeninnsettelse og permisjon. Deretter ved prøveløslatelse fra dette. Majoriteten av lovbruddskategori på helgjennomføring er fortsatt trafikkovertrедelser uten ofre/fornærmede. De foreslåtte lovbruddskategorier som vil gjelde helgjennomføring vil hovedsakelig dreie seg om grov kroppskrenkelse, kroppsskade, grov kroppsskade og mishandling i nære relasjoner. Dette er de lovbruddene vi erfaringsmessig ser hyppigst av i søkermassen i dag på helgjennomføring. Samtidig vil denne massen endre seg, dersom og når nye foreslåtte regler om domslengde blir vedtatt og trår i kraft.

Trolig vil derfor et fåtall på helgjennomføring, per tiden, bli berørt av reglene om varslingsplikt, slik de er foreslått. Her vil det imidlertid være behov for å vurdere varsling etter ny § 7c.

Det vil også være aktuelt med varsling på prøveløslatte fra forvaring, domfelte som soner hjemme uten fotlenke etter §16 og domfelte som soner i institusjon etter §12. Omfanget av disse sakene er mindre enn på EK, men omhandler ofte svært alvorlige lovbrudd og lange dommer.

Fordi formålet med lovendringen er å styrke fornærmedes stilling og dennes anledning til å innrette seg som følge av et varsel, vil det være viktig at fromsorgskontoret/KO har fokuset rettet mot de fornærmede når det skal vurderes om det skal varsles etter § 7c. Det kan av lovforslaget virke som det her ikke skal forespørres fornærmede, slik det stilles krav om i første ledd i forbindelse med varslingsplikten. Dette må i så fall avklares.

Varslingsplikten vil per tiden, med det nye forslaget, være mer aktuelt i forhold til delgjennomførerne. Det betyr at første gangs vurdering av spørsmålet om varsling i størst grad må vurderes av fengslene. Når disse kommer over på elektronisk kontroll, vil spørsmålet melde seg på nytt. Det er derfor nyttig å vite om det for hver gang skal tas en selvstendig vurdering, eller om man kan legge til grunn den vurdering som allerede er gjort fra fengselets side, som nevnt innledningsvis.

Skal varsling organiseres på sentralt eller lokalt nivå i KO?

Estimert til hhv. 6 og 8 mill. og dekkes av KO sin eksisterende budsjetttramme?

Krav til kompetanse og saksbehandlingen ved fromsorgskontorene

Forslaget forutsetter at det innehas et langt større fokus på varsling enn tidligere og dette må bli en rutinemessig del av saksbehandlingen ved kontoret. Det er foreslått en betydelig utvidelse av tilfeller for varsling, og slik vi forstår forslaget gjelder denne utvidelsen både i plikttilfellene, men også i skjønntilfellene.

På hvilket tidspunkt før soning skal fornærmede/etterlatte kontaktes av KO?

Ved søknader om straffegjennomføring med elektronisk kontroll, vil det være hensiktsmessig om kontoret, ved mottak av søknaden og saken fra påtale, går gjennom dom og straffehistorikk og tar en første vurdering av hvorvidt det i det konkrete tilfellet foreligger en sak som krever varslingsplikt eller om det skal foretas en skjønnsmessig vurdering vedrørende varslingsspørsmålet. Juristene kan i sin anmodning om egnethetsvurdering nedtegne sin vurdering av spm. om varsling. Samtidig kan man på dette stadiet ta en første vurdering om man skal snakke med domfelte om spørsmålet om «liv og helse» i forbindelse med egnethetsvurderingen. Når egnethetsvurderingen er ferdig, er det da opp til jurist å vurdere hvorvidt det skal varsles eller om en varsling vil være til fare for liv og helse for domfelte.

Slik forslaget i dag fremstår skal KO ta kontakt med fornærmede før et vedtak om varsling fattes; herav forslag til § 7 b *«Kriminalomsorgen skal avklare om fornærmede eller dennes etterlatte ønsker å motta varsel etter denne paragrafen (...)»*

Gjelder det sak om varslingsplikt, kan juristene ta kontakt med fornærmede og be om en uttalelse. For å sikre effektiv saksbehandling, må det at det gis utvidet tilgang til Folkeregisteret.

Det vil være hensiktsmessig, med tanke på krav til juridisk kompetanse, for slike vurderinger, at juristene vurderer saker om «fare for liv og helse», når det gjelder domfelte.

Digipost vil være hensiktsmessig å bruke ved utsendelse av varsel, med tanke på tidsaspektet og behovet for rask avklaring, så fornærmede får tid til å tilpasse seg situasjonen.

Med hilsen

Geir Jensen

fromsorgsleder

Cathrine Borge

rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen region vest - regionkontor

Deres ref:

Vår ref:
202417378-11

Dato:
13.02.2025

BERGEN FENGSEL - HØRINGSSVAR - FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING FOR Å STYRKE FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING

Vi viser til oversendelsesbrev fra Kriminalomsorgen region vest av 6. januar 2025 vedlagt brev fra Kriminalomsorgsdirektoratet av 13. desember 2024, hvor det bes om innspill til høring om forslag til endringer i reglene om varslingsreglene.

Innledningsvis vil vi bemerke at vi er positive til at reglene om varslingsreglene til fornærmede og etterlatte foreslås endret. Varslingsreglene som gjelder i dag er svært skjønnsmessige, noe som vil kunne medføre en ulik praksis i etaten. Dette mener vi er uheldig sett opp mot formålet med varslingsreglene og viktigheten for fornærmede og etterlatte å bli varslet om utganger fra fengsel. Innføring av varslingsplikt i enkelte saker vil kunne bidra til en mer enhetlig praksis i etaten.

Vi vil imidlertid fremheve at en endring i regelverket slik det er foreslått, vil medføre en økt arbeidsbelastning for alle nivå i etaten, avhengig av hvilken type situasjon det skal varsles om. Slik forslagene er formulert, vil vi anta at det er lokalt nivå som vil få størst økning i arbeidsbelastning knyttet til varslingsreglene. Årsaken til økt arbeidsmengde skyldes både at det er flere typer situasjoner det skal varsles om, og at det er lagt opp til en grundigere forundersøkelse i forkant av varslingsreglene i de aktuelle sakene. Vi viser til punkt 6.2 med forslag om å innhente fornærmedes eller denne etterlattes syn på varslingsreglene i forkant. Samlet sett vurderer vi at en endring i varslingsreglene i tråd med høringen vil innebære økt arbeidsbelastning for særlig de administrativt ansatte i kriminalomsorgen.

Bergen fengsel har gjennomgått høringen, og våre innspill følger nedenfor.

Til punkt 6.2 – Innhente fornærmedes eller denne etterlattes syn på varslingsreglene

Utover økt arbeidsbelastning som nevnt ovenfor, vil vi bemerke til dette punkt at det kan by på praktiske utfordringer å komme i kontakt med fornærmede eller etterlatte. Vår erfaring tilsier at det i noen saker kan være praktisk vanskelig å finne riktig fornærmet, spesielt der vedkommende har et navn som gjør det vanskelig å søke vedkommende opp i folkeregisteret (særlig «vanlige»

Kriminalomsorgen region Vest

for- og etternavn som gir mange treff). I noen dommer finner vi lite informasjon om den fornærmede, særlig hvis den fornærmede ikke har avgitt vitneforklaring i retten. I disse sakene er vi derfor avhengig av informasjon fra politiet for å få informasjon om riktig fornærmet og kontakthinformatjonen til vedkommende, noe som vi ofte erfarer at kan ta litt tid.

Videre har vi også erfart at vi i noen tilfeller ikke oppnår kontakt med fornærmede, verken per post eller per telefon. Vi mener regelverket bør si noe om hvor langt vår plikt strekker seg når det gjelder innhenting av samtykke i forkant av varsling.

Til punkt 6.4.2.1 – Hvilke lovbrudd som foreslås å utløse varslingsplikt

Bergen fengsel er enig i de lovbruddene som foreslås å utløse varslingsplikt. Vi vurderer imidlertid at enkelte lovbestemmelser mangler i denne oppstillingen, som vi mener også bør utløse varslingsplikt. Det er straffeloven § 327 (ran) og straffeloven § 328 (grovt ran). Ran innebærer som oftest elementer av vold eller trusler, som kan oppleves svært belastende for fornærmede. Ved grovt ran kan det også være snakk om bruk av våpen. Vi mener derfor at bestemmelsene om ran bør inngå i oppstillingen over lovbrudd som skal utløse varslingsplikt. I tillegg mener vi straffeloven § 155a (grov vold, grove trusler eller grovt skadeverk mot offentlig tjenesteperson) bør inngå i oppstillingen. Disse straffebudene har alle inntil 6 år strafferamme eller høyere strafferamme.

Det fremgår av forslaget at for lovbrudd som ikke omfattes av varslingsplikt, er det departementets vurdering at fornærmede eller etterlatte skal ivaretas etter gjeldende rett, altså en skjønnsmessig vurdering av om det er «av betydning». Vi vil bemerke at dette vilkåret, som er svært skjønnsmessig, ofte kan være vanskelig å vurdere og er egnet til å skape ulik praksis i etaten. Sakene som etter det nye forslaget ikke er omfattet av varslingsplikten er også de sakene som er vanskeligst å vurdere etter dagens varslingsregler, da det ofte er mindre tydelig ut fra dommen i disse sakene hvor belastende overtredelsen har vært for den fornærmede. Det er av den grunn særlig vanskelig å vurdere om varsling vil være av betydning, da det vil være lite veiledning å hente i dommen. Forslaget legger heller ikke opp til at vi i disse sakene kan innhente den fornærmedes synspunkt på varslingen. Forslaget til nye varslingsregler vil derfor etter vår oppfatning i liten grad bidra til å gjøre det enklere for kriminalomsorgen å vurdere i hvilke saker det skal gjennomføres varsling, da det i sakene som omfattes av den foreslåtte varslingsplikten nesten alltid blir besluttet varsling også etter dagens regelverk. Dersom dette vilkåret videreføres mener vi at retningslinjene bør være tydeligere på hva som skal inngå i vurderingen av dette vilkåret.

Vi vurderer derfor at det bør åpnes for at vi skal kunne ta kontakt med fornærmede også i de tilfeller hvor det ikke er varslingsplikt, for å få deres syn på varsling og dermed bedre vil kunne vurdere vilkåret «av betydning». Vi erfarer tidvis at fornærmede fortsetter å ha kontakt med innsatte under soning. Vi ser at dette ofte gjelder saker hvor det er naturlig å varsle, f. eks saker om vold eller lignende. Disse sakene kan ofte være vanskelig å vurdere ut fra dagens regelverk, hvor vi skal vurdere om varsling er «av betydning for» fornærmede. Det kan fremstå noe kunstig å skulle varsle fornærmede dersom innsatte allerede har hyppig kontakt med den fornærmede, men vi ser samtidig at det kan være behov for fornærmede å få varsel om eksempelvis en permisjon, hvor kontakten ikke er under de samme rammene som for eksempel et besøk i et fengsel. Vi vurderer derfor at det bør åpnes for at vi skal kunne ta kontakt med fornærmede for å innhente deres syn i slike saker.

Til punkt 7 – Hvem skal varsles?

Vi har erfart at fornærmede i noen tilfeller er lavt fungerende eller er innlagt på institusjon. I disse tilfellene mener vi at fornærmedes verge bør kunne varsles, enten i stedet for fornærmede eller i tillegg til fornærmede, avhengig av hvor mottakelig fornærmede er for slik informasjon. Dersom fornærmede ikke har verge, kan det være aktuelt at institusjonen fornærmede er plassert i skal varsles. Dagens retningslinjer legger opp til at den fornærmede må være umyndiggjort for at verge kan varsles. Dette er sjelden tilfelle i praksis. Dersom den fornærmede er under vergemål som omfatter personlige forhold, mener vi dette bør være tilstrekkelig til at verge kan motta varsler på fornærmede vegne.

Vi mener også at bistandsadvokat også bør omfattes. Selv om det foreligger en rettskraftig dom og bistandsadvokaten ikke lenger har en formell rolle i saken, opplever vi at bistandsadvokat ofte påtar seg videre oppfølging.

Vi stiller også spørsmål ved om barnevernet/fosterforeldre/beredskapsforeldre skal omfattes dersom fornærmede er under 18 år og foreldrene ikke er fratatt foreldreretten. Er disse da likestilt med foresatte/verge? Kan fosterforeldre/beredskapsforeldre varsles selv om det kun er en midlertidig plassering, eller skal varsel i så fall gå via barnevernet? Vi ønsker en tydelig avklaring på hvem som kan «representere» eller motta varsel på fornærmedes vegne.

Vi har også erfart tilfeller hvor den fornærmede selv ønsker at varselet skal sendes til noen andre, fordi det er for belastende å motta varselet selv. Vår vurdering av dette har vært at vi ikke imøtekommer slike forespørsler og forholder oss til den personkretsen som fremgår av regelverket. Vi vurderer også at en slik «samtykkeordning» også vil være et inngrep overfor den innsatte. Vi ønsker en nærmere avklaring på hvorvidt den fornærmede selv skal kunne utvide personkretsen ved å samtykke til at vi sender varsel til noen som ikke er nevnt i regelverket.

Til punkt 8.5 – Varsel om sted for straffegjennomføring

Departementet vurderer at fornærmede eller etterlatte ikke skal få informasjon om det aktuelle fengselet. I så fall trenger vi nøytrale brevmalere som vi kan bruke i disse tilfellene. I dag følger det av brevmalene våre hvilket fengsel brevet sendes fra.

Til punkt 8.7 – Varsel om soningsoverføring

Etter departementets vurdering vil det være av betydning for fornærmedes eller etterlattes mulighet til en forutsigbar fremtid å bli varslet om at domfelte er soningsoverført til et annet land. Vi vurderer at de samme hensynene gjør seg gjeldende ved uttransport fra Norge i medhold av et utvisningsvedtak. Vi mener derfor at det også bør varsles dersom en domfelt blir uttransportert fra landet ved løslatelse. I dag varsler vi kun om selve løslatelsen, men vi gir ikke informasjon om at innsatte er uttransportert fra landet. Dette er informasjon som vi mener fornærmede eller etterlatte har interesse i å få, da det vil kunne gi fornærmede eller etterlatte en forutsigbar fremtid.

Til punkt 8.11 – Varsel om mediedeltakelse

Til dette vil vi bemerke at varsling om mediedeltakelse kan by på noen praktiske utfordringer, da vi erfarer at dette ofte avtales kort tid i forkant.

Til punkt 8.12 – Nærmere om varsling av tidspunktene for permisjon og frigang

Forslaget innebærer at fornærmede eller etterlatte vil motta ett varsel som inneholder informasjon om tidspunktene for planlagt permisjon og frigang i 3 måneder. Videre skal det varsles særskilt dersom det skjer endringer i forhold til 3-månedersvarselet. Til dette vil vi bemerke at det er stor variasjon fra enhet til enhet hvordan permisjoner praktiseres rent formelt. I Bergen fengsel innvilger vi én permisjon om gangen, da det følger av dagens retningslinjer hvor det ikke er åpnet for å innvilge mer enn én permisjon om gangen. Vi erfarer imidlertid at andre enheter, særlig enheter med lavere sikkerhetsnivå, ofte innvilger flere permisjoner for en tid fremover. Vi vurderer at dagens retningslinjer om at det kun er adgang til å innvilge én permisjon om gangen er til hinder for en ordning med varsling 3 måneder frem i tid.

På høyt sikkerhetsnivå er det også større sannsynlighet for at det skjer hendelser eller andre forhold som gjør at det kan bli endring i utgangene. Vi mener derfor at det ikke bør settes som en «skal»-regel om at det skal varsles for utganger 3 måneder frem i tid, men at det bør åpnes for at enheten selv kan definere hyppighet.

Til punkt 9.1 – Vurdering av om det foreligger fare for domfeltes liv eller helse

Til dette punkt vil vi bemerke at det kan være vanskelig å avgjøre hvem som skal «eie» informasjonen. Innsatte kan påstå at det er fare for liv og helse, mens politiet kan gi tilbakemelding på at de ikke har opplysninger som tilsier fare for liv og helse. Dette kan være fordi de ikke har konkret informasjon om dette, eller at de ikke har undersøkt det. Vi mener det bør være tydelig i retningslinjene hva vi skal vektlegge og hvor langt vår undersøkelsesplikt strekker seg i disse sakene.

Videre vil vi bemerke at disse undersøkelsene kan ta lang tid, da vi er avhengig av en annen etat for å kunne ta en vurdering av om det er fare for liv og helse.

Vi er usikre på om det legges opp til at vi skal skrive et vedtak med vurdering av fare for liv og helse i hver enkelt sak, også hvor det ikke er noe som tilsier at det foreligger en slik fare. Siden det nå innføres varslingsplikt antar vi at vi vil gå bort fra å skrive varslingsvedtak i de sakene (siden det ikke skal være klagerett), men må vi da likevel skrive et vedtak i hver enkelt sak med en vurdering av om det kan foreligge fare for liv? En slik vurdering skal jo innsatte ha klagerett på. I så fall ender vi opp med å skrive vedtak i alle saker likevel. Vi synes forslaget på dette punkt er uklart, og vi ønsker en nærmere avklaring på hva som er tenkt her.

Til punkt 12 – Merknader til de enkelte bestemmelser

Til § 7 c

Bestemmelsen gjelder varsling til fornærmede eller etterlatte ved lovbrudd som ikke omfattes av varslingsplikten. Den viderefører det generelle vilkåret for varsling, «av betydning», som følger av gjeldende rett.

Til dette vil vi bemerke, som nevnt ovenfor, at vi ønsker nærmere retningslinjer på hva som skal inngå i vurderingen av dette vilkåret. Som nevnt er dette vilkåret svært skjønsmessig i dag uten særlig veiledende momenter i retningslinjene, noe som medfører at dette vilkåret praktiseres ulikt fra enhet til enhet. Ved en videreføring av gjeldende rett vil praksisen og ulikhetene vedrørende dette fortsette, noe som strider mot hensynene bak forslaget til høringen.

Til § 7 e

Forslaget legger opp til at kriminalomsorgen skal avklare med fornærmede eller etterlatte om de

ønsker å bli varslet, før det tas stilling til om varsling vil medføre fare for domfeltes liv eller helse. Vi vurderer at dette er en tungvint rekkefølge. Fornærmede eller etterlatte kan da si at de ønsker varsling, men så kan vi senere komme til at varsling vil være til fare for innsattes liv eller helse, og beslutte å ikke varsle. Ved at vi har undersøkt med fornærmede eller etterlatte i forkant av denne vurderingen, kan fornærmede eller etterlatte ha en forventning om å bli varslet. Selv om det foreslås at fornærmede ikke har klagerett i disse sakene, synes vi det er noe uklart om de likevel skal varsles om avgjørelsen. Vi vurderer derfor at kriminalomsorgen bør ta stilling til hvorvidt innsattes liv og helse er i fare, før vi innhenter fornærmede eller etterlattes syn.

Avsluttende bemerkninger

Utover nevnte innspill har ikke Bergen fengsel ytterligere kommentarer til høringen. Vi vurderer at lovforslaget vil ivareta hensynet til fornærmede og etterlatte på en bedre måte enn det som følger av gjeldende rett.

Med hilsen

Harald Åsaune
fengselsleder

Camilla Kvamsdal
rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen region øst - regionkontor

U.off., jf. offl. § 13, jf.
fvl. § 13 nr. 1

Deres ref:

Vår ref:
202417378-26

Dato:
25.02.2025

BREDTVEIT FENGSEL - HØRINGSSVAR OM FORSLAG TIL ENDRING I VARSLINGSREGLENE FOR Å STYRKE RETTSSTILLINGEN TIL FORNÆRMEDE OG ETTERLATTE

Vi viser til deres oversendelsesbrev av 14.12.2024, vedlagte brev fra Justis- og beredskapsdepartementet og oversendelsesbrev av 13.12.2024 fra Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) om forslag til endringer i varslingsreglene for å styrke fornærmedes og etterlattes rettsstilling. Fristen for innsending av høringssvar er 28.02.2025.

Fengselets syn på lovforslaget – en oppsummering

Fengselet stiller seg i hovedsak positivt til de nye lovforslagene, som utvider fornærmedes og etterlattes mulighet til å motta varsel og legger større fokus på saker der innsatte har fått seks års fengsel eller mer etter de aktuelle bestemmelsene. Videre mener fengselet at det er fornuftig å lovfeste et unntak fra varslingsplikten når det er fare for innsattes liv eller helse, slik det foreslås i § 7 bokstav e.

Fengselet er også tilfreds med departementets vurdering av forholdsmessighet i tråd med internasjonale konvensjoner Norge er forpliktet til å følge. Fornærmedes og etterlattes behov for informasjon balanseres mot innsattes rett til personvern og hensikten med en gradvis og sikkerhetsmessig forsvarlig tilbakeføring til samfunnet.

Fengselets vurdering av økonomiske konsekvenser

Region øst har bedt oss anslå de økonomiske og administrative konsekvensene forslagene kan medføre. Vi har også sett på beregningene i forslagets punkt 11.

Etter en nærmere vurdering, inkludert innspill fra ansatte som kan bli involvert i arbeidet med varslinger etter en eventuell lovendring, mener vi at det per nå ikke er mulig å fastsette et konkret tall. Vi viser imidlertid til at en slik lovendring uten tvil vil føre til økte kostnader og mer administrativt arbeid. Tidsbruken på varslinger kan potensielt dobles sammenlignet med dagens nivå.

Fengselets merknad om gjeldende rett og skjønnsmessig vurdering av varsel

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Dokumentsenter,
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Ullersmovegen 5

Telefon: 22 80 34 20
Telefaks:

Org.nr: 911830868

Saksbehandler:
Baqir Moamen

E-post: postmottak-
8115@kriminalomsorg.no

Når det gjelder departementets bemerkning om at Kriminalomsorgen etter dagens regelverk ikke involverer fornærmede og etterlatte i vurderingen av om de skal varsles før vedtak er fattet, ønsker vi å dele vår erfaring. Det er sjeldent at fengselet, etter en skjønnsmessig vurdering, har besluttet å ikke varsle ofrene om innsattes utgang, selv i saker med over 50 fornærmede. Fengselet er likevel positivt til at det skal bli mindre rom for skjønnsmessige vurderinger og at varsling skal bli en plikt.

Fremstillinger

Vi støtter departementets vurdering av at en fremstilling også kan være en belastning for innsatte, selv om formålet ikke gjøres kjent for fornærmede eller etterlatte. Vi er enige i at behovet for varsling ikke alltid vil være like sterkt.

Departementet viser til eksempelet med begravelser, der en innsatt med familiære bånd til fornærmede kan få fremstilling, noe som gjør et møte sannsynlig. Dette støtter vi. På den andre siden har vi erfaring med innsatte som får fremstilling langt unna der fornærmede eller etterlatte befinner seg, for eksempel i forbindelse med legebesøk. I slike tilfeller, der fremstillingen ikke har en sosial eller aktivitetsrelatert karakter, mener vi at behovet for varsling er langt mindre. Som nevnt er det positivt at departementet nyanserer vurderingen av varslingsbehovet.

Hyppighet av varsling

Departementet viser under punkt 8.12 først til at varsel om hver enkelt utgang vil medføre en stor arbeidsbyrde for Kriminalomsorgen, og deretter til at varsling om permisjon og frigang kan gis for en samlet periode. Departementet uttaler videre: *«[f]orslaget innebærer at fornærmede eller dennes etterlatte vil motta ett varsel som inneholder informasjon om tidspunktene for planlagt permisjon og frigang for 3 måneder».*

Fengselet stiller seg i utgangspunktet positivt til forslaget, men det er uklart for oss om det er ment at fornærmede/etterlatte også skal varsles periodisk om ordinære permisjoner for en samlet periode. Innsatte søker ofte om disse enkeltvis og gjerne i god tid i forkant, slik at fengselet har tid til å varsle fornærmede/etterlatte. Slik fengselet ser det, vil det være utfordrende å sende et samlet varsel for ordinære permisjoner. Dersom forslaget kun gjelder kortidspermisjoner, er det mer forståelig, ettersom slike permisjoner kan gis for opptil flere måneder om gangen.

Behov for teknologiske tilpasninger

Fengselet mener det er positivt at departementet har igangsatt arbeidet med å gi Kriminalomsorgen bedre tilgang til Folkeregisteret, i tråd med samfunnsutviklingen. Tanken om en sikker digital varsling bør ivaretas så langt det er mulig.

Videre mener fengselet at ansatte som jobber med varslinger og har et tjenstlig behov, også bør få mulighet til å bruke mobil i arbeidet. Dette er nødvendig for å kunne sende digitale varslinger, da prosessen krever bruk av BankID for innlogging og autentisering. Uten tilgang til mobil blir det vanskelig å gjennomføre varslingene på en sikker og effektiv måte, noe som kan forsinke arbeidet unødvendig. I dag sendes varslinger per post, noe som både er tidskrevende og mindre effektivt.

Klagefristen

Angående departementets vurderinger i punkt 9.2 – *«[d]epartementet går derfor inn for at det ikke skal gjøres unntak fra forvaltningslovens klage regler for domfelte ved avgjørelser av om varsling vil medføre fare for liv eller helse»* – tillater vi oss å mene at klagefristen av tidsmessige hensyn bør muligens være syv dager, i tråd med straffegjennomføringslovens § 7 bokstav e.

Dersom dette ikke er tilfelle, må det tydelig fremgå at klagefristen etter forvaltningsloven gjelder.

Med hilsen

Gro Solbakken
fengselsleder

Baqir Moamen
rådgiver/jurist

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen region øst - regionkontor Brit Kari Kirkeeide

Deres ref:

Vår ref:
202417378-22

Dato:
20.02.2025

HALDEN FENGSEL - SVAR PÅ HØRING MED FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING FOR Å STYRKE FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING

Det er vesentlig at Kriminalomsorgen opprettholder gode rutiner for varsling da dette er svært viktig for enkelte fornærmede eller etterlatte.

Det oppleves at enheter og regioner har noe ulik praksis for varsling i dag. Dette er uheldig, og en justering av regelverk er derfor hensiktsmessig. At nye regler gir Kriminalomsorgen en varslingsplikt er positivt for å sikre offer og etterlatte en mer forutsigbar varsling.

Innledningsvis bemerker vi at det er svært sjelden Kriminalomsorgen får tilbakemeldinger på varsel. De aller fleste fornærmede/etterlatte tar aldri kontakt ift om de ønsker eller ikke ønsker varsel. Enkelte fornærmede kan motta varsel i inntil 21 år. Gjentatt varsling kan være sekundær traumatiserende over så lang tid. En god ordning for å sikre tilbakemelding om varsling faktisk er ønsket er derfor hensiktsmessig.

Foreslåtte lovendringer vil medføre betydelig økt antall varsler. Det er ikke spesifisert hvem som skal ha ansvaret for dette, ei heller på hvilket nivå det skal gjøres. Dette er noe som bør være avklart før en eventuell lovendring gjøres. Dette er et kapasitetsspørsmål for alle nivåer, og dagens systemer understøtter ikke enkelt forvaltning med bank-ID i fengsel og IKTsystemer som samhandler svært lite.

Videre gir vi konkrete kommentarer til de ulike punktene som følger:

Punkt 5.3 Forholdsmessighetsvurdering

Varsling skal gi en reel beskyttelse i følge EMK.

Det vil etter vår oppfatning fortsatt være tilfeller hvor det bør vurderes om varslig gir reell beskyttelse eller kun gjøres i henhold til reglene. Eksempelvis må korttidspermisjon i Halden fengsel varsles berørte i Alta. Dette gir ingen reel beskyttelse, da det vil være nesten bare teori

Kriminalomsorgen region øst

som tilsier at offer og domfelte skal møtes. Vil varsling i disse tilfellene være beskyttende eller belastning for berørte.

Punkt 5.4 Domfelte under 18 år – barns grunnleggende rettigheter

For barn under 18 år, vil kriminalomsorgen alltid vurdere barns beste - dette er grunnleggende i all saksbehandling der barn er involvert.

For barn under 18 år sender kriminalomsorgen varsel til foresatte. Dette gjøres uten at barnet nødvendigvis er hørt eller at kriminalomsorgen kan vite at barnet faktisk blir varslet om de ønsker dette.

Barn har rett til å bli hørt i enhver rettslig administrativ saksbehandling som angår barnet, men slik praksis er i dag blir ikke dette sikret av kriminalomsorgen på noen måte. Det bør derfor vurderes om varsel til barn under 18 bør gå til en nøytral tredjepart. utfordringer rundt varsel til barn kan være foreldre som holder igjen varsel for å normalisere situasjonen. Et eksempel kan være i saker der far har misbrukt egne barn, og de fortsatt bor hos mor som ønsker et forhold til far. Vil barn da reelt bli hørt og bli beskyttet når varsel går til mor? Loven bør i større grad ivareta barns faktiske behov – fortrinnsvis av en tredjepart – eksempelvis bistandsadvokat, Bufetat eller påtale.

Punkt 6.2 Innhente fornærmedes syn på varsling

Det å faktisk innhente etterlatte/offer sin uttalelse til varsling er positivt.

Dette bør likevel ikke nødvendigvis gjøres av kriminalomsorgen. Dette bør ligge på påtalemyndigheten eller rettsvesen. Det kan for offer/etterlatte være en påkjenning å motta varsel, og det vil være rimelig at de forespørres om dette, men da av en annen part. Alternativet kan det bes om tilbakemelding ved første varsling, slik som er tilfelle i dag.

Det bør også fremkomme av regelverk, at de som ikke ønsker å bli varslet skal slippe dette uavhengig av varslingsplikt. Det bør være åpning i varslingsplikten at man ikke trenger å varsle, når offer/etterlatte ikke ønsker dette.

Punkt 6.3 Varslingsplikt ved overtredelse av enkelte lovbrudd

I disse alvorlige sakene vil hensynet til fornærmede/etterlatte veie tyngst.

Den foreslåtte varslingsplikten vil gi økt forutsigbarhet for fornærmede/etterlatte.

Det bør likevel være enklere for etterlatte/offer og reservere seg for varsel der dette oppleves som en belastning. Se forøvrig punkt over hvor det er foreslått å legge dette over på påtale/domstol. Etterlatte/offer må ha mulighet til å reservere seg, på en enkel måte.

Punkt 6.4 med underpunkter.

Her følger lovverket straffelovens straffeutmåling. Men det er flere paragrafer som derfor er utelatt; §§ 251, 254, 264, 266 med flere. Ved å liste opp paragrafer, er det en reel fare for at de vurderinger som tidligere lå til grunn vil forsvinne og man kun varsler etter «listen». Dette vil i så fall minske tryggheten til offer i straffesaker, som har opplevd noe som svært krenkende. Nå er den skjønsmessige vurderingen fortsatt til stede, men ved en så stor økning i oppgaver kan kapasitetsmessige hensyn påvirke vurdering om varsling for mindre alvorlige, men like fullt krenkende lovbrudd.

6.4.1 Plikt til å varsle

Vi er enig i at fornærmede/etterlatte bosatt i Norge skal få varsel. Det er imidlertid svært begrenset mulighet for å finne kontaktinformasjon for de som bor/oppholder seg i utlandet.

6.4.2 Omfanget av plikten til å varsle

Vi er enig i foreslått strafferamme og henvisning til kap 24 til 26

Det vil samsvare dagens praksis ift hvilke saker det varsles i.

Barn og unges særskilte behov for varsling bør tas med i vurderingen.

Punkt 6.5 Vurdering opp mot EMK

Det å fjerne skjønnsmessig vurdering for varslingsplikten vil på ingen måte ivareta hensynet til fornærmede. Det må være en åpning rundt skjønnsutøvelse – ved for eksempel at offer/etterlatte ikke ønsker varsel eller når faren for å påtreffe noen kun er teoretisk.

Innsattes rettsikkerhet blir redusert med å fjerne klageadgang med hjemmel i varslingsplikten, og i noen tilfeller vil innsattes klage faktisk være relevant i vurderingen. Det kan være ny informasjon som kriminalomsorgen ikke sitter på, og det kan være gode grunner for å unnta varslingsplikten utover det som fremkommer i forslaget.

Punkt 7 Hvem skal varsles?

Vi er enig i at personkretsen ikke bør utvides.

Det er viktig at fornærmede/etterlatte skal varsles i god tid før en utgang.

Pr. dato har kriminalomsorgen ikke tilfredsstillende systemer som understøtter effektiv varslingsplikten. Det er en utfordring med begrenset/manglende tilgang til folkeregisteret og manglende opplysninger om fornærmede/etterlatte.

Brev via SvarUt/Altinn krever bruk av egen kodebrikke, og dagens systemer med mellomgringer i filssluse er tidkrevende. For brev med post må det beregnes sen postgang.

Kan det vurderes andre mer hensiktsmessige måter å sende varsel på? Eksempelvis telefon der pårørende/etterlatt ønsker dette selv, og der post ikke har kommet frem i tide. Kan e-post brukes med anonymisert varsel med henvisning til saksnummer?

Punkt 8.2 Varsel om innsettelse i fengsel

Til dette punktet fremstår det noe uavklart hvem som varsler ved overføring fra varetekt til soning, samt hva som gjelder ved foregrepen soning.

Avklaring på dette punktet blir igjen et ressurs spørsmål. Flere saker har et stort antall fornærmede. Varsling ved innsettelse og fra overgang fra varetekt til soning vil i en avdeling som mottaksavdeling i Halden fengsel være svært ressurskrevende – opp mot full stilling.

Punkt 8.3 Varsel om soningsutsettelse

Dette punktet fremstår som unødvendig da det uansett varsles om innsettelse. Når offer venter på varsel ift innsettelse trenger vi ikke varsle saksbehandling i mellomtiden. Videre er det et sentralt spørsmål hvem som skal ha ansvar for å varsle dette? Kapasiteten er marginal. Halden fengsel har behandling av soningsutsettelsene for hele Region øst, og dette varslingskravet vil kreve ekstra ressurser i juridisk avdeling.

Når vi først varsler om noen har unndratt seg straffen, så tenker jeg det er helt på sin plass og også varsle når noen blir gjeninnsett i fengsel. Spørsmålet er igjen hvem som har ansvaret for at dette. Dette bør muligens ikke ligge på lokalt nivå, da innsatte ikke nødvendigvis blir satt inn i samme fengsel som han unnvek fra jf. unnvikelse fra lavere sikkerhet. Ved varslings av straffeavbrudd bør det også, for etterlatte/offer sin del, varsles når dette opphører.

Punkt 8.5 Varsel om sted for straffegjennomføring:

Det bør ikke åpnes for å varsle om hvilket fengsel domfelte soner i. Dette er et anliggende for kriminalomsorgen ifm sikkerhet og plassproblematikk. Så lenge innsatte er i Kriminalomsorgens anstalter, bør det være tilstrekkelig for at ofre og etterlatte skal føle den trygghet som hensikten med varslings gir. Det er ikke viktig for offer/etterlatte hvilket fengsel innsatte soner i, da de ikke vil påtreffe domfelte uansett.

Det er i nåværende regelverk ikke åpnet for å informere om sted for straffegjennomføring. I høringsnotatet går ikke departementet inn for at dette skal endres på bakgrunn av at det kan gripe inn i vernet av domfeltes personopplysninger.

Det bemerkes imidlertid at sted for soning normalt fremkommer inndirekte i varsel. Varsel sendes i brev med logo, i tillegg legger vi igjen kontaktinformasjon, slik at de fornærmede/etterlatte kan ta kontakt ved spørsmål eller om de ønsker å avslutte varslinger. Dette betyr i praksis at vi ikke varsler sted for straffegjennomføring eller overføring mellom enheter, men det vil allikevel fremkomme i varslingene som sendes.

Punkt 8.6 Varsel om fremstillinger

Det foreslås av departementet at fremstillinger skal varsles dersom det foreligger sannsynlighetsovervekt for at fornærmede eller dennes etterlatte vil kunne påtreffe domfelte. Dette vil i praksis gi en del problemstillinger til vurdering.

Det gjennomføres mange helse-fremstillinger fra enheter med høyt sikkerhetsnivå. På grunn av bemanning o.a må disse ofte avlyses og endres. Det vil derfor være lite hensiktsmessig å varsle helse fremstillinger generelt da disse vil fremstå som veldig uforutsigbare for fornærmede/etterlatte. Det vil også kunne gå utover domfeltes helse og utvikling dersom helse-fremstillinger, fremstillinger til barnevern, sivile saker i retten og andre offentlige møtebehov skal varsles, selv om det er mulighet for å kunne påtreffe fornærmede/etterlatte.

Det må vurderes at en konsekvens vil være at man innvilger færre fremstillinger, på bakgrunn av at man ikke rekker å saksbehandle innen fristen for varslings.

Lavere sikkerhetsenheter og overgangsboliger gjennomfører mange sosiale fremstillinger som en del av progresjonsarbeidet på dette sikkerhetsnivået. Dersom domfelte og fornærmede bor i samme nærområde, og det skal varsles der det er sannsynlighetsovervekt for at man kan påtreffe fornærmede, vil det være vanskelig å jobbe med den enkelte innsatte på dette sikkerhetsnivået slik det er tenkt. Slike sosiale fremstillinger benyttes blant annet ofte til å jobbe med nettverksbygging, fysisk aktivitet, botrening, samtaler, klargjør bolig og ikke minst til å bli trygg på tjenestene man skal benytte etter løslatelse o.l. Domfelte som gjennomfører straff på en overgangsbolig er ofte i nærheten av sitt opprinnelige hjemsted, og fornærmede kan i mange tilfeller være bosatt i samme område. Det vil være behov for at enheter med lavere sikkerhet (og spesielt overgangsboliger) for eksempel kan varsle om hvordan utganger vil foregå i den perioden innsatte skal gjennomføre straffen på overgangsbolig/lavere sikkerhet - altså et slags generelt varsel for de sosiale fremstillingene med informasjon om hvilket område utgangene vil gjennomføres og hvilken tid på dagen(formiddag/ettermiddag) den skal gjennomføres. Dette kan være en form for progresjon på varslingene.

Dersom det er fremstillinger eller andre utganger der det er åpenbart at de vil treffes, for eksempel begravelser eller andre minnedager, vil kunne være nødvendig å varsle på telefon da men ofte får beskjed om f.eks begravelse kort tid i forkant av at det skjer.

Ved slike fremstillinger gjøres allerede vurderinger opp mot straffegjennomføringsloven § 2, og av hensyn til etterlatte/fornærmede avslås slike fremstillinger hvis totalvurdering tilsier det.

Skal man reelt sett få varsel, så må disse ut i god tid slik at den varslede får mulighet til å områ seg. Under en fremstilling er domfelte fullt under kriminalomsorgens kontroll, og ved uheldige oppståtte situasjoner skal kriminalomsorgen avbryte fremstillingen. Det vil alltid være en mulighet for at offer/etterlatte påtreffer innsatte på en fremstilling – til tross for at kriminalomsorgen prøver å unngå dette. Ved å varsle om fremstilling kan man oppleve, i en tenkt situasjon, at et offer som ønsker å konfrontere domfelte kan oppsøke fremstillingen som setter våre tjenestemenn/tjenestekvinner i en svært vanskelig og potensielt farlig situasjon. Det er derfor bedre at man ikke varsler på fremstilling, men heller bruker regelverket jf. § 2 og avslår søknader om fremstilling når det er overhengende fare for å påtreffe offer/etterlatte.

Punkt 8.7 Varsel om soningsoverføring

Varsel om soningsoverføring er rimelig – men igjen må det avklares hvem som skal varsle.

Dette bør kanskje ikke ligge på lokalt nivå, og det bør åpnes for at varsling skjer i etterkant, slik at en evt. varsling ikke er til hinder for en effektiv og hurtig soningsoverføring.

Punkt 8.9 Varsel ved midlertidig utlevering og overlevering

Dette punktet bør avgrenses og eventuelt kun gjelde for de som har fått varsel tidligere slik at de får en forklaring på hvorfor ikke det ikke kommer flere varsler.

Punkt 8.10 Varsel om dødsfall

Varsel om at innsatte er død støttes, dog kun om dødsfall, ingen andre opplysninger. Det bør vurderes om dette er kriminalomsorgens oppgave.

Punkt 8.11 Varsel om mediedeltakelse

Å varsle om mediedeltakelse vurderes svært lite hensiktsmessig - hovedsakelig fordi kriminalomsorgen i liten grad styrer over mediehus. Vi har ikke informasjon om eller får varslet om gjenbruk av artikler eller repriser av program. Vi viser eksemplvis til «Petter i Fengsel», som ble innspilt i Halden fengsel, har gått 4 ganger på TV2 og er tilgjengelig på strømmetjeneste.

Punkt 8.12 Varsling om tidspunktene for permisjon og frigang

Det er gunstig at lovverket åpner opp for å varsle flere utganger i ett varsel. Dette letter saksmengden, og antall varsel. 3 måneder er lang tid, og mye kan endre seg på denne tiden. Et varsel om utganger i 1 måned kan være mer hensiktsmessig og forutsigbart for kriminalomsorgen. Hvis offer/etterlatte ikke ønsker varsel så ofte, står de fritt til å avstå fra å bli blir varslet.

Det er stor forskjell på høyt sikkerhetsnivå og lavt sikkerhetsnivå når det kommer til utganger, det bør derfor vurderes forskjellige former for gjennomføring av varsler sett opp mot hyppighet av utganger (frigang, ordinær perm, kortperm og fremstillinger).

For enheter med lavere sikkerhet som bruker både ordinær perm, kortperm og frigang hyppig, vil sannsynligvis en variasjon av varslings hyppighet kunne fungere best.

En domfelt som soner på en overgangsbolig være mye ute i samfunnet på en form for utgang hver eneste dag. I denne fasen av soningen vil det også oppstå behov hyppigere enn på høyt- og lavere sikkerhets enheter da de benytter samfunnet som arena.

Vi mener at det vil være avgjørende, spesielt for overgangsboligene at varslingsregimet tilpasses hensikten med denne straffegjennomføringsformen.

Når det gjelder kort permisjoner, opplever jeg at det er mange domfelte som bruker disse på faste dager og tidspunkter på ukedagene. Som eksempel planlegger flere å bruke kortperm etter jobb 3 faste dager i uken for å hente barna på skole eller barnehage, kjøre de hjem og tilbringe litt tid med de på ettermiddagen, eller til trening o.a. I slike og liknende tilfeller tenker vil det være hensiktsmessig å varsle fornærmede om at utgangene vil foregå på de faste dagene, på ettermiddag, med en setning om at dersom det blir endringer vil fornærmede få varsel om dette.

Noen ganger forekommer det at domfelte jobber turnus, da går det også an å varsle for en periode. Men man må også ha med seg at arbeidsgivere kan gi vakter med 14 dagers varsel etter lovverket, det blir da nærmest umulig å varsle for en periode på 3 mnd av gangen. I slike tilfeller vil den domfelte ha fått dispensasjon for å jobbe skift. Dersom det er varslingsplikt for domfeltes lovbrudd kan man ved søknad om dispensasjon for å jobbe kvelder og helger vurdere om det kan varsles «generelt» (angi hvilke type vakter domfelte har i turnusen sin og oppgi perioden de skal jobbe i en slik turnus). Dersom man mener at dette blir for belastende eller uforutsigbart for den fornærmede i det konkrete tilfellet, bør man avslå søknaden om en slik dispensasjon.

Når det gjelder ordinær permisjon og kortpermisjon som ikke gjennomføres på faste dager og tider mener vi at det vil virke mot sin hensikt, progresjonsmessig og faglig, for den domfelte som gjennomfører straff på overgangsbolig å måtte planlegge sine permisjoner 3 mnd frem i tid. For denne soningsformen bør varslingsene skje en form for progresjon etter hvert som man går fremover i progresjonssystemet. Viser til strgfll. § 3 som sier at forholdene skal legges til rette for en progresjonsrettet straffegjennomføring. I siste delen av straffegjennomføringen vil det være hensiktsmessig at hyppighet av varslinger lettes på, da vil også fornærmede gradvis «tilvennes» at domfelte skal løslates.

Vi foreslår derfor at bokstav I – varslings om fremstilling, samt bokstav J – varslings om hvor straffegjennomføringen finner sted, fjernes helt. De andre punktene må justeres etter nevnte kommentarer.

Punkt 9.1 Vurdering av om det foreligger fare for domfeltes liv eller helse

Domfeltes sikkerhet – viktig at det ivaretas.

Konkrete holdepunkter må være tilstede – spørsmål om hva er tilstrekkelig?

- hva som skal til. Det bør klart fremgå av lovtekst og retningslinjer.

- opplysninger i dom, innhenting av opplysninger fra politiet, opplysninger om fornærmede – Ofte opplysninger som kan være vanskelig tilgjengelig. Hva hvis fornærmede sitter inne?

Her bør kriminalomsorgen få informasjon fra politiet, når det er opplysninger de sitter med ang fare for represalier, konflikter mm.

Moment ved vurderingen – hva varselet gjelder, jf forslagene ovenfor.

Punkt 11 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene vil medføre flere varsler, noe som er svært ressurskrevende for den enkelte anstalt.

Spørsmålet blir hvem som gjør hva når det er flere involverte – både i og utenfor Kriminalomsorgen.

SvarUt/Altinn kan forenkle utsendelsen ved at varsel når fornærmede/etterlatte raskere, forutsatt at fornærmede/etterlatte har tilgang til Altinn og åpner dokumentet. Vanlig postgang tar lang tid. Når det gjelder varsel til mindreårige fornærmede/etterlatte sendes det pr post. Har verge en annen adresse, har kriminalomsorgen i dag ikke tilgang til den.

Beregning av ekstra årsverk i høringen– Spm hva slags saksmengde er grunnlaget for utregningen som fremgår av høringsnotatet.

Generelt om varselets innhold:

Det er viktig at det kommer tydelig frem hva varselet skal inneholde og kan inneholde. For en overgangsbolig vil det være hensiktsmessig å ikke varsle konkret om klokkeslett, dette gjelder spesielt for kortpermisjoner. Her ville det være mer hensiktsmessig å varsle i hvilket tidsrom (formiddag/ettermiddag/kveld) permisjonen skal foregå. I departementets forslag nevnes at man skal varsle *tidsramme*, og det nevnes også *tidspunkter for den aktuelle utgangen*, noe som kan oppfattes litt utydelig og det er nok mange som tolker dette forskjellig. Dersom vi skal varsle likt bør man heller bruke ord som f.eks *klokkeslett, dato, dag, antall timer o.l.*

Generelt om saksbehandlingen:

Når det gjelder tilgang til folkeregisteret bør Kriminalomsorgen få utvidet både antall ansatte som kan få tilgang men også få tilgang til flere opplysninger i folkeregisteret. Når man må kontakte andre for å fremskaffe opplysninger man behøver for å kunne sende varsler, vil det forsinke saksbehandlingen.

I tilfeller der det er barn som er fornærmet i en sak, er det svært vanskelig for Kriminalomsorgen å finne disse i folkeregisteret. I domsdokumentene fremkommer vanligvis ikke fødselsdato, når vi søker opp voksne personer har vi ikke tilgang til å se familierelasjoner/barn. Dermed må vi

ofte kontakte politiet for å fremskaffe opplysninger for å kunne sende varsler. Dette tar mye tid i tillegg til at varsler allerede er en omstendig prosess.

Til dette kommer også at vi har mange domfelte med et høyt antall fornærmede. I disse sakene bør man kunne se på en mer effektiv måte å varsle på. Den vanlige prosessen er at man lager varslingsbrev i doculive, for så å eksportere brevet til SvarUt, der man laster opp dokumentet og fyller inn personalia for å kunne sende det, for hver enkelt fornærmet. Med over 30 fornærmede er dette ressurskrevende.

Med hilsen

Anne Sofie Andersen
Assisterende fengselsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen region vest - regionkontor

U.off § 13 offl.jfr fm §
13 nr 1

Deres ref:

Vår ref:
202417378-17

Dato:
17.02.2025

HUSTAD FENGSEL - HØRINGSSVAR - FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING FOR Å STYRKE FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING

Vi viser til oversendelsesbrev fra Kriminalomsorgen region vest av 6. januar 2025 vedlagt brev fra Kriminalomsorgsdirektoratet av 13. desember 2024, hvor det bes om innspill til høring om forslag til endringer i reglene om varsling.

Innledning

Hustad fengsel er positive til at det foreslås en endring i reglene om varsling til fornærmede og etterlatte. Dagens regelverk er for skjønsmessig og kan medføre at det blir svært ulik praksis for når varsling finner sted.

Samtidig vil vi påpeke at en endring i henhold til forslag vil medføre en økt arbeidsbelastning for administrativt ansatte som sannsynligvis vil komme på lokalt nivå. Vi tenker her da spesielt på de grundigere forundersøkelsene som skal foretas og at det etter forslaget vil bli flere situasjoner det skal varsles om. I tillegg medfører forslaget mindre fleksibilitet for domfelte ettersom det gis få muligheter for å unnta for varsling ved enkelte utganger, eksempelvis korttidspermisjoner til helsehjelp ved stor geografisk avstand fra fornærmedes adresse og permisjonsadresse.

Hustad fengsel har gjennomgått høringen og våre innspill følger her.

6.2 Innhente fornærmedes eller dennes etterlattes syn på varslingen

Etter dagens ordning mottar fornærmede og etterlatte først varsel etter at det gjort en vurdering av om varsling skal finne sted. Dette skjer skriftlig gjennom et informasjonsbrev med kontaklinformasjon til saksbehandler i enheten.

Vi mener denne ordningen bør videreføres, både av hensyn til fornærmede og etterlatte samt med tanke på økt arbeidsbelastning og praktiske utfordringer for den enkelte enhet.

Kriminalomsorgen region vest

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
6444 Farstad

Telefon: 71 26 30 00
Telefaks: 71 26 30 01

Org.nr: 911 830 868

Saksbehandler:
Ane Skorpen-Trøen

E-post: postmottak-
8530@kriminalomsorg.no

Når det gjelder hensynet til fornærmede og etterlatte gis de ved dagens ordning tid og rom, samt god informasjon til å ta et aktivt valg om hva varslingen vil innebære for dem. Deres mulighet til å være delaktig i avgjørelsesprosessen er dermed også godt ivaretatt ved dagens ordning.

Utover økt arbeidsbelastning som nevnt ovenfor, vil vi bemerke til dette punkt at det kan by på praktiske utfordringer å komme i kontakt med fornærmede eller etterlatte. Vår erfaring tilsier at det i noen saker kan være praktisk vanskelig å finne riktig fornærmet. I disse sakene er vi derfor avhengig av informasjon fra politiet for å få informasjon om riktig fornærmet og kontaktinformasjonen til vedkommende, noe som vi ofte erfarer at kan ta litt tid. Vi vil også få utfordringer rent tidsmessig dersom avklaring skal gjøres med fornærmede og etterlatte i forkant av varslings, eksempelvis ved soningsutsettelse hvor søknader kan komme tett opp mot soningstidspunktet.

6.4.2.1 Hvilke lovbrudd som foreslås å utløse varslingsplikt

Hustad fengsel er enige i de lovbruddene som foreslås å utløse varslingsplikt. Vi savner imidlertid en presisering av om forsøk på de nevnte lovbruddene også skal utløse varslingsplikt eller om det da kun skal gjøres en vurdering av om varsel er «av betydning» for den fornærmede.

Videre mener vi det er hensiktsmessig med en sikkerhetsventil der dagens ordning videreføres slik at øvrige fornærmede og etterlatte også kan varsles hvor varslings vurderes å være «av betydning». For å sikre en mer ensartet praksis i vurderingen av dette vilkåret burde det imidlertid gis tydeligere retningslinjer for hvilke momenter som skal være en del av vurderingen.

Det er også positivt at det klargjøres at fornærmede og etterlatte som er bosatt utenfor Norge ikke skal varsles.

8.3 Varsel om soningsutsettelse

Vi har forståelse for at det er av betydning for fornærmede og etterlatte å bli varslet om tidspunkt for en eventuell soningsutsettelse. Erfaringsmessig kan det imidlertid by på praktiske utfordringer. Domfelte søker ofte om soningsutsettelse kort tid før straffegjennomføringen skal påbegynnes. Etter dagens regelverk, straffegjennomføringsloven § 7 b punkt 7b.5 i retningslinjene, skal varsel som hovedregel gis i brev form eller via Digipost. Det skal kun unntaksvis gis muntlig varsel på telefon. Hvis det innføres at det skal varsles om soningsutsettelse mener vi det vil være behov for en endring av retningslinjene fordi det da ikke lenger vil være mulig å bare unntaksvis varsle per telefon. Dette vil også særlig komme på spissen dersom det før en søknad om soningsutsettelse skal behandles må avklares med fornærmede eller etterlatte om de ønsker å motta varsel.

Videre vil det etter forslaget være utfordrende for lokal saksbehandler å gi slik muntlig varsel siden vedkommende da ikke kan presentere seg eller si hvor hen ringer fra, ettersom det kan røpe opplysninger om soningssted og det griper inn i vernet av domfeltes personopplysninger.

8.5 Varsel om sted for straffegjennomføring

Forslaget innebærer at fornærmede eller etterlatte ikke skal få informasjon om det aktuelle fengselet hvor domfelte gjennomfører straff fordi denne informasjonen griper inn i vernet av domfeltes personopplysninger. Det er foreslått at kriminalomsorgens regioninndeling vil være en hensiktsmessig geografisk inndeling.

Slik vi ser det kan forslaget by på praktiske problemer når det gjelder hvem som skal sende disse varslene og utformingen av dem. Dersom lokal saksbehandler sender ut varsel om soningssted med opplysninger om region vil det likevel kunne være enkelt å finne ut hvor vedkommende

arbeider ettersom brevet inneholder informasjon om saksbehandlers navn. Det vil da være en mulighet for å identifisere hvilket fengsel domfelte soner i.

Det må klargjøres hvilket nivå i kriminalomsorgen som skal sende ut varslene om soningssted og hvordan disse skal utformes. Dersom varsel om soningssted sendes ut av regionalt nivå vil imidlertid problemstillingen komme tilbake senere i straffegjennomføringen, for eksempel dersom det skal varseles om permisjoner. Med dagens ordning vil det komme frem av brevet hvilket fengsel det er sendt fra og hvem som er saksbehandler. Det blir da et spørsmål om varslene skal være nøytrale og ikke inneholde informasjon om lokal saksbehandler. Erfaringsmessig opplever vi at fornærmede synes det er positivt å kunne kontakte saksbehandler for å få generell informasjon om hva varsling innebærer.

8.11 Varsel om mediedeltakelse

Til dette vil vi bemerke at varsling om mediedeltakelse kan by på noen praktiske utfordringer ettersom media operer med korte frister.

8.12 Nærmere om varsling av tidspunktene for permisjon og frigang

Forslaget innebærer at fornærmede eller etterlatte vil motta ett varsel som inneholder informasjon om tidspunktene for planlagt permisjon og frigang i 3 måneder. Videre skal det varsles særskilt dersom det skjer endringer i forhold til 3-månedersvarselet. Til dette vil vi bemerke at det er stor variasjon fra enhet til enhet hvordan permisjoner praktiseres rent formelt. I Hustad fengsel innvilger vi én permisjon om gangen, da det følger av dagens retningslinjer og der er det ikke åpnet for å innvilge mer enn én permisjon om gangen. Vi vurderer at dagens retningslinjer om at det kun er adgang til å innvilge én permisjon om gangen er til hinder for en ordning med varsling 3 måneder frem i tid.

Vi ser for oss at dette forslaget kan føre til en hyppigere kontakt med fornærmede enn det dagens ordning innbærer ettersom det i løpet av en tre måneders periode vil kunne være hendelser i de domfeltes liv som gjør det nødvendig med endring av utgangene. Vi mener derfor at det ikke bør settes som en «skal»-regel om at det skal varsles for utganger 3 måneder frem i tid, men at det bør åpnes for at enheten selv kan definere hyppighet.

I dagens retningslinjer punkt 7b. 5 fremkommer det også at det forut for hver utgang skal foretas en konkret vurdering av hvorvidt det skal varsles og at denne beslutningen er et enkelvedtak. Slik vi leser forslaget skal det ikke lenger tas en slik vurdering forut for hver utgang, men at det alltid varsles i de aktuelle sakene med mindre fornærmede selv har reservert seg. Dette vil gi både domfelte og den aktuelle enheten mindre fleksibilitet når det gjelder utganger som haster, for eksempel med tanke på helsehjelp og hvor permisjon vurderes som sikkerhetsmessig forsvarlig. Med dagens ordning har enheten kunne tatt en konkret vurdering av om varsel er av betydning for fornærmede med tanke på geografisk avstand, for eksempel hvis vedkommende bor i Tromsø og permisjon skal gjennomføres til sykehus i Molde. Det nye forslaget åpner ikke for slike konkrete vurderinger.

9.1 Vurdering av om det foreligger fare for domfeltes liv eller helse

Ut fra det vi erfarer kan det her oppstå uenighet mellom domfeltes oppfatning og informasjon innhentet fra politiet. Domfelte kan selv mene at det foreligger fare for liv og helse, men politiet kan gi tilbakemelding på at det ikke er tilfelle. Dette kan være fordi de faktisk ikke har informasjon om dette eller fordi de ikke har gjort undersøkelser. Det bør derfor fremgå tydelig i retningslinjene hva kriminalomsorgen skal vektlegge i slike saker og hvor langt vår plikt til å undersøke faktisk strekker seg. Disse undersøkelsene kan også ta lang tid ettersom vi er avhengige av politiet for å kunne få nødvendig informasjon.

Videre er det uklart for oss om forslaget innebærer at vi skal skrive et vedtak med vurdering av fare for liv og helse i hver enkelt sak, selv der hvor det ikke finnes informasjon som tilsier at det foreligger en slik fare. Slik vi leser forslaget skal det ved innføringen av varslingsplikt ikke lenger være klagerett i saker som er omfattet av varslingsplikten. Skal det da likevel skrives et vedtak i hver enkelt sak med en vurdering av om det kan foreligge fare for liv og helse? Det vil i så fall innebære at det må skrives varslingsvedtak i alle saker, slik at domfeltes gis mulighet til å klage på vurderingen av fare for liv og helse. Det er heller ikke lagt opp til at domfelte over 18 år skal kunne uttale seg om dette på forhånd. Vi synes forslaget er uklart på dette punktet og uklart med tanke på hvordan hensynet til domfeltes interesser skal ivaretas.

Med hilsen

Ane Skorpen-Trøen
fungerende fengselsleder

Gerd Anne Gammelsæter
jurist

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen region øst - regionkontor

Deres ref:

Vår ref:
202417378-18

Dato:
28.02.2025

FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING - HØRINGSUTTALELSE FRA ILA FENGSEL OG FORVARINGSANSTALT

Vi viser til regionens oversendelse av 14. desember 2024 vedlagt ovennevnte høringsforslag.

Innledningsvis ønsker anstalten å uttrykke forståelse for etterlatte og fornærmedes behov for å motta varsel om relevante forhold knyttet til den innsattes straffegjennomføring. Vi ser imidlertid at endringene slik de er foreslått i sum vil gi en allerede kapasitetsutfordret etat ytterligere ressursutfordringer som man ikke er dimensjonert til å håndtere. Videre mener vi at foreslåtte økonomiske rammer fremstår urealistiske. Vi vil komme nærmere tilbake til dette under.

Vi vil i det følgende knytte kommentarer til de enkelte punkter slik de fremkommer av forslaget. Av tidsmessige hensyn har vi i stor grad begrenset våre konkrete innspill til de områder som vurderes å være relevante for egen enhet.

Til pkt. 5.3 Nærmere om forholdsmessighetsvurderingen

Det fremgår av tredje avsnitt at formålet med varslingsreglene er å «gi informasjon om at domfelte kan påtreffes ute i samfunnet, slik at fornærmede eller dennes etterlatte kan innrette seg etter denne informasjonen.» Siden høringsforslaget også bl.a. omfatter varslingsreglene ved tilfeller av dødsfall, mener anstalten at formålsdefinisjonen bør omformuleres slik at alle omstendigheter som nå foreslås å utløse varslingsreglene omfattes, for eksempel ved en harmonisering med formålsdefinisjonen som fremgår av punkt 6.5 (at fornærmede eller dennes etterlatte skal kunne legge til grunn at de, med mindre varslingsreglene vil medføre fare for domfeltes liv eller helse, vil motta varsel om relevante forhold knyttet til domfeltes straffegjennomføring).

Kriminalomsorgen region øst

Til pkt. 6.4.1 Innføring av en plikt til å varsle ved overtredelse av enkelte lovbrudd

Det er foreslått at det ikke lenger skal foretas en konkret vurdering av betydningen varsel vil ha for fornærmede og/eller etterlatte, men at det derimot skal innføres en plikt til å varsle der innsatte er domfelt etter nærmere bestemte lovbrudd. Felles for disse straffebudene er at de tilhører kapitler i straffeloven som skal verne den personlige frihet og fred, voldslovbrudd og seksuallovbrudd, med en strafferamme på seks år eller mer.

Anstalten er positive til at man ønsker å fastslå en plikt til å varsle ved nærmere definerte lovbrudd. Dette vil gjøre det mer forutsigbart for fornærmede eller dennes etterlatte å forutse når man kan forvente å motta varsel.

Vi bemerker til dette at forvaringsinnsatte ut fra sin domskategori i de aller fleste tilfeller er skyldig i å ha begått eller forsøke å begå voldslovbrudd, et seksuallovbrudd, en frihetsberøvelse, en ildspåsettelse eller et annet lovbrudd som krenket andres liv, helse eller frihet, eller utsatte disse rettsgodene for fare jf. strl. § 40, og at de derfor i praksis allerede befinner seg i en kategori hvor kriminalomsorgen har vurdert at det skal foretas varsling ved permisjonsutganger og prøveløslatelse. Som en konsekvens av dette sender anstalten i dag i realiteten allerede varsel til fornærmede og/eller etterlatte ved samtlige permisjonsutganger og prøveløslatelser fra forvaring ut fra dagens regelverk jf. § 7b, med unntak av eventuelle tilfeller hvor man mener varsling må unnlates av hensyn til den domfeltes liv, helse eller frihet.

Til pkt. 7 Hvem skal varsles?

Det er en omfattende administrativ oppgave å holde en til enhver tid àjourført oversikt over hvem som skal motta varsel i den enkelte sak. Dette innebærer blant annet regelmessig oppsjekk av navn og adresser mot folkeregister og/eller politimyndighet. Kretsen av personer som regnes som etterlatte er allerede utvidet i forhold til straffeprosesslovens regler, ved at søsken også omfattes.

Vi registrerer at det er igangsatt et arbeid med å utvide kriminalomsorgens tilganger til Folkeregisteret. Dette er positivt. Inntil dette er på plass, er kriminalomsorgen i stor grad avhengig av å få tilsvarende opplysninger fra stedlig politimyndighet, hvilket både innebærer en ekstrabelastning for politiet og merarbeid for kriminalomsorgen. Vi håper at utvidede tilganger i Folkeregisteret kommer på plass snarlig.

Til pkt. 8.2 Innsettelse i fengsel

Vi støtter forslaget om at skjæringspunktet her bør gå når den innsattes faktisk starter straffegjennomføringen, slik at varsel gis rett i etterkant av innsettelse eller påbegynt soning.

Når det gjelder varetektsinnsatte, stiller vi spørsmål ved hvorvidt det er av betydning for fornærmede eller dennes etterlatte å få kjennskap til at en varetektsinnsatt påstarter fullbyrding av dom. Vi mener det bør problematiseres hvorvidt dette anses som et «relevant forhold knyttet til domfeltes straffegjennomføring». Den innsatte er allerede frihetsberøvet, og hensynet til den fornærmede eller dennes etterlatte må anses tilstrekkelig ivaretatt.

I forlengelsen av dette ønsker vi en avklaring på hvorvidt lovgiver mener at det også skal gis varsel dersom en *forvaringsdom forlenges*. Siden forvaring etter sin art er tidsubestemt, mener vi det kan være av betydning for fornærmede eller dennes etterlatte å få vite om straffen blir videreført når tidsrammen utløper. Dagens regler, ei heller de foreslåtte endringer, åpner for å varsle ved løslatelse ved tidsrammens utløp, kun ved eventuelle prøveløslatelser. Vi mener man derfor enten bør innlemme adgang til å varsle ved domstolens forlengelser av tidsrammen slik at fornærmede kan innrette seg på at den innsatte forblir frihetsberøvet, eller til å varsle når tidsrammen ikke blir forlenget, d.v.s. når innsatte blir løslatt uten vilkår ved tidsrammens utløp. Sistnevnte inntreffer riktig nok sjelden i praksis, men vi mener at adgangen til å varsle fornærmede eller dennes etterlatte i disse tilfellene i alle tilfeller bør reguleres for å bedre ivareta hensynet til dem, slik lovgivers overordnede intensjon med endringsforslagene er. At en forvaringsdømt blir løslatt ved tidsrammens utløp uten vilkårsfastsettelser av noe slag, må man legge til grunn vil kunne ha betydning for den fornærmede eller dennes etterlatte å få kunnskap om.

Til pkt. 8.5 Sted for straffegjennomføring

Det kommer frem av forslaget at kriminalomsorgens regioninndeling vil være en hensiktsmessig geografisk avgrensning, for å ivareta innsattes personopplysninger. Vi bemerker i denne sammenheng at det uansett vil fremgå av utsendte varslingsbrev fra den enkelte enhet om permisjoner mv. hvilken enhet den innsatte tar opphold i. Dette får fornærmede eller dennes etterlatte dermed uansett kjennskap til.

Vi kan etter dette ikke se at kjennskap til hvilken region den innsatte befinner seg, kan anses som et «relevant forhold knyttet til domfeltes straffegjennomføring», og derved ikke at det er behov for et særskilt varsel om dette.

Til pkt. 8.6 Fremstillinger

Det kommer frem av forslaget at man ønsker å innføre en plikt til å varsle ved fremstillinger hvor det vurderes å være en «åpenbar risiko for at fornærmede eller dennes etterlatte vil kunne påtreffe domfelte.» I slike tilfeller foreslås det at man skal kunne varsle om både tidspunkt og formål med fremstillingen, og det fremgår videre at det skal være en høy terskel for varsling og at det kreves sannsynlighetsovervekt for at fornærmede eller dennes etterlatte vil påtreffe domfelte under utgangen.

Anstalten viser i denne sammenheng til at det kan tenkes tilfeller med akutte fremstillinger hvor formålet er slik at det ut fra forslaget utløser en plikt til varsling, eksempelvis akutte dødsfall i nær familie eller lignende. Da vil man ikke ha tid til å varsle i god tid før utgangen, slik at fornærmede eller dennes etterlatte får en reell mulighet til å innrette seg. I slike tilfeller må det avklares nærmere om hensynet til den innsattes behov for / ønske om f.eks. samvær med familie eller hensynet til fornærmede eller dennes etterlattes behov for forutgående varsling skal ha forrang.

Videre kan det forekomme at den innsatte selv i enkelte tilfeller ikke er kjent med tidspunkt for fremstilling på forhånd, av sikkerhetsmessige årsaker. Da er det problematisk at fornærmede er kjent med dette, og ikke den innsatte selv, dersom den aktuelle fremstillingen er av en slik art at det skal varsles jf. forslaget.

Anstalten registrerer videre at man under dette punktet benytter begrepet «domfelte» og forstår derfor forslaget dithen at fremstillinger av varetektsinnsatte ikke omfattes. Av retningslinjene pkt. 34.4 til straffegjennomføringsloven § 34, fremgår at påtalemyndigheten avgjør spørsmål om fremstilling utenfor fengselet for alle varetektsinnsatte og har ansvar for gjennomføringen. Det fremgår også av § 52 at § 34 om fremstilling ikke gjelder for varetektsinnsatte. Vi viser imidlertid til at det kan tenkes tilfeller hvor lignende hensyn også gjør seg gjeldende for fornærmede eller etterlatte i saker hvor den innsatte er varetektsinnsatt. Vi foreslår derfor at det reguleres hvorvidt politiet i slike tilfeller vil ha en tilsvarende plikt til å varsle, herunder hvorvidt kriminalomsorgen skal bistå politiet.

I forlengelsen av dette vil vi bemerke at det ikke er uvanlig at forvaringsdømte får status som varetektsinnsatte i tilfeller hvor tidsrammen løper ut og dom om forlengelse ikke enda er rettskraftig. I denne perioden vil det være politiet som har ansvaret for den innsattes eventuelle utganger, ikke kriminalomsorgen. Dette er en situasjon lovgiver i forbindelse med utarbeidelse av forvaringsforskriften ikke ser ut til å ha vært oppmerksom på. Politiet har per i dag ingen klar hjemmel eller praksis for å f.eks. innvilge permisjoner (herunder vurdere varsling) for denne gruppen, og det varierer mellom politidistriktene hvorvidt de ønsker å gjøre dette. Det er uheldig med opphør i etablerte permisjonsrutiner som følge av en situasjon den innsatte ikke selv er skyld i, og den spesielle situasjonen for denne gruppen bør klargjøres når det gjelder beslutningsmyndigheten for ulike utganger. Dette vil også påvirke varslingen som eventuelt skal gjennomføres i denne sammenheng.

Til pkt. 8.11 Varsel om mediedeltakelse

Det fremgår av forslaget at varsling skal være begrenset til tilfeller hvor det er tale om mediedeltakelse via aviser og TV, og at det er en forutsetning at kriminalomsorgen rent faktisk er kjent med mediedeltakelsen.

Innledningsvis understrekes at vi har forståelse for at man ønsker å ivareta fornærmede eller dennes etterlatte for en merbelastning det i mange tilfeller må være å møte den domfeltes ansikt i media.

Vi mener imidlertid at varsling om denne type tilfeller vil skape en uoversiktlig praksis som er egnet til å skape uklarhet og en falsk trygghet for fornærmede eller dennes etterlatte om hva de mottar varsling om. Slik også forslaget viser til, er dagens medievirkelighet svært omfattende, uforutsigbar, sammensatt og inkluderer mange ulike plattformer. Det vil unektelig medføre at fornærmede eller dennes etterlatte i stor grad risikerer å bli eksponert for den innsatte, uavhengig av at man har adgang til å varsle om TV- eller avisinnlegg.

Som forslaget også legger til grunn, vil det for eksempel være risiko for at innsatte for eksempel under utganger, har tilgang til internett og derved sosiale medier. Restriksjoner på bruk av mobiltelefon med internettilgang fastsettes kun i tilfeller hvor det vurderes nødvendig for en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring av utgangen jf. strgf. § 36, typisk i tilfeller hvor innsatte er dømt for nettbaserte overgrep. I andre tilfeller er det ikke uvanlig at innsatte medbringer mobiltelefon ut ved permisjoner. Dette er også i tråd med normalitetsprinsippet og er for mange et viktig skritt i retning av å forberede seg på et liv ute i samfunnet, som i dag i stor grad er digitalisert og krever tilstedeværelse på digitale, herunder sosiale, plattformer. En slik tilstedeværelse vil imidlertid også naturlig nok innebære en risiko for at fornærmede eller dennes etterlatte blir eksponert for den innsatte digitalt. Dette må antas å være en særlig stor risiko i tilfeller hvor den straffbare handlingen er begått i nær relasjon. I slike tilfeller er det naturlig å

anta at innsatte og fornærmede eller dennes etterlatte til en viss grad har en overlappende kontaktflate på sosiale medier

Vi kan derfor ikke se at dagens forslag treffer i tråd med intensjonen, siden det uavhengig av forslaget om varsling ved kjente medieopptredener vil kunne være en minst like stor risiko for å bli eksponert for innsatte via andre medieflater, herunder sosiale medier, som kriminalomsorgen ikke vil være kjent med og heller ikke vil være i stand til å varsle om. Man kunne tenke seg at «samkvem» også skal omfatte kontakt på sosiale medier, jf. forslaget til ny § 7 d første ledd. I så fall kan man vurdere å varsle om at innsatte har tilgang til mobiltelefon med internett under utgangen, og at det derfor må påregnes en økt risiko for at han vil være synlig på sosiale medier. Vi mener imidlertid dette vil gripe for langt inn i den innsattes personlige sfære.

Vi bemerker for øvrig at avisforsider og TV-programmer er noe den enkelte borger, herunder fornærmede og dennes etterlatte, selv til en viss grad har mulighet til å skjerme seg mot, ved at man unnlater å klikke seg inn på digitale artikler og se programmer som omhandler den domfelte.

Oppsummert mener vi at forslaget om varsling av mediedeltakelse ikke treffer etter sin hensikt og derfor at det ikke bør videreføres.

Til pkt. 8.12 Nærmere om varsling av tidspunktene for permisjon og frigang

Det fremgår av forslaget at varsling skal gis for en tidsavgrenset periode for å spare ressurser.

I forvaringssaker er det regionalt nivå som har beslutningskompetanse for bl.a. innvilgelse av ulike former for permisjoner jf. strgf. § 33 jf. § 6 annet ledd annet punktum. At alle permisjonssøknader må behandles i to instanser, har betydning for saksbehandlingstiden. Slik dagens praksis er, forutsettes det at innsatte må gjennomføre tidligere innvilget *ordinær permisjon* før regionalt nivå kan innvilge neste utgang. I slike tilfeller vil det ikke være hensiktsmessig å sende varsel som skal gjelde for en tremånedersperiode, da det gjerne grunnet den samlede saksbehandlingstiden vil kunne være to til tre måneder mellom hver permisjonsutgang. For hvert vedtak må man innhente nye bekreftelser mv. At dette i tillegg skal kunne gjøres for to utganger samtidig mener vi kan bli uoversiktlig for alle parter, og risikoen for at man uansett må sende ut nytt varsel om endringer er stor.

Når det gjelder *korttidspermisjoner* vil forslaget ikke slik vi ser det innebære noen vesentlig realitetsendring fra dagens praksis ved anstalten hva gjelder varsling. Denne type permisjoner gjelder kortvarige utganger til behandling hvor regionalt nivå innvilger flere utganger innenfor lengre perioder, eksempelvis for en periode av fire måneder. I slike tilfeller sender anstalten varsel til fornærmede eller dennes etterlatte for hele perioden hvor det er innvilget utganger. Etter vår oppfatning fungerer dette tilfredsstillende.

Til pkt. 9.1 Vurdering av om det foreligger fare for domfeltes liv eller helse

Anstalten er positive til at denne vurderingen nå foreslås tatt inn i lovteksten og at vurderingen reguleres nærmere. Videre støtter vi at fornærmede eller dennes etterlatte ikke skal ha klagerett ved avgjørelser av hvorvidt varsling vil medføre fare for domfeltes liv eller helse.

Til pkt. 11 Økonomiske og administrative konsekvenser

Region øst har bedt enhetene om å særlig uttale seg om de økonomiske og administrative konsekvensene av forslagene, gjerne med egne anslag av kostnadene knyttet til de foreslåtte endringene.

Det er i forslaget estimert en økt tidsbruk tilsvarende om lag åtte årsverk fordelt på hele kriminalomsorgen, dersom varsling lokaliseres på lokalt nivå. Anstalten bemerker at dette estimatet synes svært lavt, og det fremgår også at estimatet er usikkert.

Ved anstalten per i dag er 48 innsatte i permisjonsrutine, d.v.s. at de avvikler regelmessige ordinære permisjoner, eventuelt med tillegg av korttidspermisjoner. Samlet sett i disse sakene er det i dag 197 personer som mottar varsling om ulike utganger, dette tilsvarer i snitt fire fornærmede/etterlatte per innsatt det varsles for.

Ved anstalten medgår i gjennomsnitt en times arbeid per varsling. I dette estimatet er det inkludert medgått tid til å sjekke folkeregister, oppdatere egne oversikter, opprette dokument i Doculive, sende rette myndighet internt for signering, utskrifter, registrere i KOMPIS, ferdigstille dokument i Doculive, telefonisk kontakt med fornærmede/etterlatte i forbindelse med utsendelse samt selve utsendelsen.

Anslaget over er beregnet ut fra en forutsetning om at man allerede har tilgjengelig ferdig utarbeidede oversikter over fornærmede. Der hvor innsatte skal gjennomføre sin første permisjon må det i tillegg til det ovenstående også utarbeides oversikt over fornærmede som skal motta varsel. I slike tilfeller kan det være vanskelig å estimere tidsbruk da det er stor variasjon med hensyn til hvor mange fornærmede det er i hver enkelt sak. I alle tilfeller må aktuelle dommer gjennomgås. For forvaringsdømte gjelder en unntaksregel om at også fornærmede i eventuelle tidligere tidsbestemte dommer som faller bort som følge av forvaringsdommen, skal varsles, jf. retningslinjene pkt. 7b.2. Man må dermed også gjennomgå eventuelle tidligere tidsubestemte dommer, der dette foreligger. Det samme gjelder dersom forvaringsdommen er en fellesstraff.

Per år utgjorde arbeid knyttet til varsling i 2023 ca. 20% av arbeidstiden for vedkommende som da hadde ansvar for dette. Så langt i 2025 har anstalten dobbelt så mange utganger som i januar 2023, og det er naturlig å anta at tidsbruken har økt tilsvarende siden det i praksis varsles i alle sakene, d.v.s. at ca. 40 % av arbeidstiden for de ansatte med hovedansvar for varsling nå medgår til ulike prosesser knyttet til dette.

Per i dag har anstalten 1,5 stilling som blant annet forestår varsling, og dette ivaretar dagens behov tilfredsstillende, men situasjonen er sårbar. Dersom det skal forestås varsling, innhentes informasjon mv., i flere situasjoner enn det som er tilfelle i dag (ved permisjoner og prøveløslatelser), og/eller hvis antallet utganger øker ytterligere, vil det være behov for tilførsel av ressurser på området. Når det gjelder antall utganger og antall permittenter, bemerker vi i denne forbindelse at det totalt sett for korttids- og ordinære permisjoner har vært en økning på 89% fra 2022 til 2024 med 205 flere utganger i 2024 enn i 2022. Vi ser ingen tegn til at denne utviklingen vil snu i tiden fremover.

Vi registrerer at forslaget både totalt sett for kriminalomsorgen og for anstalten vil innebære en merkbar økning i arbeidsbyrde på området. Selv om ikke alle situasjonene hvor det nå foreslås

varsling i tillegg til dagens ordning vil være aktuelle for forvaringsdømte, ser vi at forslaget vil medføre økt arbeidsbyrde for ansatte som i dag har ansvar for varsling, og videre at det vil innebære at enheten må involvere flere faggrupper i arbeidet. Vi viser til at man i forkant av fremstillinger for eksempel må vurdere konkret hvorvidt det vil være en «åpenbar risiko» for at fornærmede eller etterlatte vil påtreffe domfelte, at opplysninger om planlagt mediedeltakelse må fanges opp og kvalitetssikres mv. Dette vil kreve at man legger andre faggrupper ansvar for informasjonsinnhenting og -utveksling internt.

Dersom forslaget også skal omfatte varsling om forlengelse av forvaringens tidsramme, jf. våre kommentarer om dette over, vil det innebære ytterligere tidsbruk for å holde oversikt over forlengelser som blir rettskraftige og følge dette videre opp med varsling til fornærmede og/eller etterlatte.

Vi erkjenner at anstalten forutsetningsvis ikke er representativ for en gjennomsnittsenhet i kriminalomsorgen, gitt at innsattkategorien utelukker flere av forslagene til utvidelse, og at vi allerede i praksis gjennomfører varsling ved alle utganger. Vi tillater oss imidlertid avslutningsvis likevel å bemerke at de foreslåtte endringene vil være svært krevende for en allerede presset ressursituasjon i etaten å gjennomføre, og legger til grunn at det medfølger midler for å reelt sett styrke kapasiteten i enhetene til å gjennomføre dette arbeidet på den måten forslaget legger opp til.

Med hilsen

Thomas Osheim
fung. ass. fengselsleder

Guri O. Løkken Holte
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen region vest - regionkontor
Karina Therese Hoff

Deres ref:

Vår ref:
202417378-14

Dato:
14.02.2025

KOMMENTARER TIL HØRING SOM GJELDER FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING FOR Å STYRKE FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING

Møre og Romsdal friomsorgskontor er bedt om å komme med uttalelse til forslag til endringer i reglene om varslings for å styrke fornærmedes og etterlattes stilling. Det foreslås å innføre en plikt for kriminalomsorgen til å varsle fornærmede eller dennes etterlatte om ulike situasjoner under domfeltes straffegjennomføring, ved alvorlige lovbrudd mot den personlige frihet og fred, voldslovbrudd og seksuallovbrudd. At varslings i mindre grad skal være overlatt til en skjønnsmessig vurdering slik det er i dag, er med på å styrke rettighetene til ofrene for kriminalitet.

Det foreslås også å utvide området for varslings til å omfatte flere situasjoner under straffegjennomføringen enn det som ligger i dagens regler.

Møre og Romsdal friomsorgs kontor sine merknader:

Høringsnotatets pkt. 8.5 Varsel om sted for straffegjennomføring

Formålet med varslings er å gi fornærmede eller dennes etterlatte mulighet til å ta nødvendige forholdsregler for å beskytte seg selv og sine nærmeste.

Når det gjelder sted for straffegjennomføring så går ikke departementet inn for at fornærmede eller dennes etterlatte skal få informasjon om det aktuelle fengselet. Departementet mener at hensynet til fornærmede eller dennes etterlatte kan ivaretas på en god måte dersom de får informasjon om et nærmere avgrenset geografisk område. Departementet anser at kriminalomsorgens regioninndeling vil være en hensiktsmessig geografisk avgrensning, som vil ivareta vernet av domfeltes personopplysninger samtidig som det vil bidra til forutsigbarhet for fornærmede eller dennes etterlatte.

Møre og Romsdal friomsorgskontor vil bemerke at unntak må gjøres for tilfeller der domfelte soner etter § 12 i institusjon og fornærmede bor i samme by eller i så nært geografisk område at det foreligger en åpenbar risiko (sannsynlighetsovervekt) for at fornærmede eller dennes etterlatte vil kunne påtreffe domfelte. I slike situasjoner kan det være av stor betydning for

Kriminalomsorgen region vest

fornærmede eller dennes etterlatte å motta varsel. En domfelt i behandling har mye fritid hvor de fritt kan bevege seg utendørs alene og således lett kan ta seg over store områder. Hensynet til fornærmede eller dennes etterlatte etter en alvorlig straffbar handling veier etter vårt syn tyngre enn de negative konsekvensene varslingsplikt medfører for domfelte.

Varsling kan unnlates dersom fornærmede eller dennes etterlatte ikke ønsker å motta varsel om sted og type soning. Kunne det være en ide å avklare dette på et tidlig tidspunkt så det kommer frem av dommen? På den måten kan kriminalomsorgen unngå å bruke ressurser på en slik varsling.

Trude Aarseth
fung.friomsorgsleder

Gry Fuglset
rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Nordland fengsel

Kriminalomsorgen region nord - regionkontor

Deres ref:

Vår ref:
2024/17378-16/008

Dato:
15.02.2025

NORDLAND FENGSEL - TILBAKEMELDING PÅ OVERSENDELSE AV HØRING OM FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING FOR Å STYRKE FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høring om forslag til endringer i reglene om varslingsplikt for å styrke fornærmedes og etterlattes stilling, oversendt via region nord den 18.12.2024.

Nordland fengsel har av kapasitetsmessige årsaker ikke prioritert detaljert gjennomgang av høringsforslaget, men bemerker at vi generelt støtter forslaget om å styrke fornærmede og etterlatte sine rettigheter ved økning i kriminalomsorgens varslingsplikt. Flere av de konkrete forslagenene vil ivareta etterspurte behov som vi er kjent med etterspørres fra fornærmede og etterlatte i forbindelse med oppstart soning og utganger fra fengsel.

Det oppfordres samtidig om å ha fokus på å utarbeide nye regler slik at de hensyntar strukturelle og kapasitetsmessige utfordringer i kriminalomsorgen.

Med hilsen

Mette Moe
Fengselsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen region nord

Postadresse:
Dokumentsenter,
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:

Telefon: 75 55 94 00
Telefaks:

Org.nr:

Saksbehandler:
Mette Moe

E-post:
Postmottak.Nordland@kriminalomsorg.no

Kriminalomsorgen region øst

Deres ref:

Vår ref:
202417378-21

Dato:
26.02.2025

SVAR FRA OSLO FRIOMSORGSKONTOR PÅ HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING FOR Å STYRKE FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING

Det vises til regionens brev av 14. desember 2024 og Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat av 6. desember 2024. Region øst har gitt enhetene frist til å gi svar innen 28. februar 2025.

Oppsummering av de viktigste forslagene

Departementet foreslår å innføre en varslingsplikt der domfelte er dømt til lovbrudd mot den personlige frihet og fred, voldslovbrudd og seksuallovbrudd med en strafferamme på inntil 6 år eller høyere, jf. straffeloven kap. 24-26.

Videre foreslås å varsle om flere situasjoner enn i dag, særlig av betydning for friomsorgen, innsettelse og gjeninnsettelse i fengsel, soningsutsettelse og fremstillinger der det er sannsynlig at domfelte kan påtreffe fornærmede og etterlatte. Videre foreslås inntatt i lov enkelte situasjoner som praktiseres i dag og til dels er fastsatt i gjeldende retningslinjer, herunder området hvor straffegjennomføringen skal skje.

Generelt

Oslo friomsorgskontor slutter seg i hovedsak til forslagene om å styrke fornærmedes og etterlattes stilling, samtidig som hensynet til domfeltes liv og helse videreføres og lovfestes. Innføring av varslingsplikt i alle saker der strafferammen er inntil 6 år eller høyere etter straffeloven kap. 24-26, vil sikre likebehandling og enhetlig praksis ved alvorlige lovbrudd mot personlig liv, helse, frihet og fred. Samtidig støtter vi forslaget om at fornærmede og etterlatte uten hinder av taushetsplikten skal kontaktes på forhånd for å avklare om de ønsker å motta varsel. For øvrige lovbrudd støtter vi videreføring av gjeldende rett, jf. forslaget til ny § 7c.

Samtidig kan det ofte oppstå en vanskelig balansegang og usikkerhet om hva som er det beste for fornærmede. For hyppige varslinger, kan trolig for enkelte oppleves som ubehagelige og traumatiserende påminnelser om domfelte og dennes oppholdssteder, særlig i saker der

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Dokumentsenteret,
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Mariboestgt 13
sideinngang 5 etg
Oslo

Telefon: 22 86 77 00
Telefaks:
Org.nr: 911830868

Saksbehandler:
Tor Andre Jenssen

fornærmede har blitt utsatt for lovbrudd med store konsekvenser for deres psykiske og fysiske helse.

Varslingsplikten for frimsorgen omfatter straffegjennomføring i hjemmet, i behandlingsinstitusjon og ved prøveløslatelse med møteplikt. Vi er oppmerksomme på at frimsorgen ikke er i kjerneområdet for varslingsplikten, men vi vil likevel bemerke at frimsorgen med fordel kunne vært omtalt i høringsnotatet. Det kan på enkelte områder skapes en viss tvil om hvordan varsling skal praktiseres, herunder omfanget av varslingsplikten og om avgivende enhet alltid skal ha ansvaret for å varsle ved overføring av domfelte til straffegjennomføring i samfunnet. Dette kan medføre usikkerhet og større grad av ulikhet i praktiseringen mellom frimsorgskontorene.

Det synes som om varslingsplikten kun skal gjelde for den aktuelle dommen som gjennomføres. For enkelte grupper domfelte, f.eks. gjengangere inkludert forvaringsdømte som typisk har flere fornærmede fra tidligere dommer, bør det kunne vurderes om det i større grad kan åpnes for at kriminalomsorgen kan varsle fornærmede i tidligere straffesaker etter en konkret vurdering.

Vi har følgende konkrete merknader til forslagene:

Varsling ved utganger fra institusjon etter straffegjennomføringsloven § 12

Når domfelte er overført til straffegjennomføring i institusjon etter § 12 og det er fattet vedtak om varsling, kan det oppstå enkelte utfordringer, også ved nytt regelverk.

I dag blir domfelte og behandlingsinstitusjonen gjort kjent med at frimsorgen skal ha beskjed om overnattingspermisjon 3 uker før permisjon slik at fornærmede har mulighet til å motta varsel 14 dager før dato for permisjonen.

Utover overnattingspermisjoner så har domfelte mulighet til å bevege seg utenfor institusjonen hver dag. Formålet for utgangene og hvor den domfelte skal utenfor institusjonen må avklares i dialog med og i tråd med oppfølgingen ved institusjonen. Slike utganger kan det ikke varsles spesifikt om 3 uker i forveien fordi behovet og tid for utganger gjerne endrer seg hele tiden. Dersom man må varsle ved enhver frigang/permisjon/utgang, vil det kunne påføre fornærmede unødig belastninger. Man risikerer dessuten at behandlingsinstitusjonene vegrer seg imot å motta § 12-klienter, noe vi allerede har erfart. I dag sender Oslo frimsorgskontor som regel en generell varsling som ikke sier noe om hvor domfelte er, men at nåværende straffegjennomføringsform tillater jevnlig utganger. Det informeres da at det er en risiko for at fornærmede/etterlatte vil kunne påtreffe domfelte i en gitt tidsperiode. Dersom domfelte skal oppholde seg i et konkret område, framkommer det av vedtaket om varsling.

Vi antar at retningslinjene punkt 12.18 og 7b.7.2 om varsling videreføres slik at avgivende organ ved overføring til §12-soning, kan gi et (generelt) varsel om regelmessige utganger. Vi mener forslaget til § 7b bokstav b som lovfester 3 måneders periode for utganger kan være hensiktsmessig. Vi mener likevel at det bør vurderes om frimsorgen skal kunne et gi generelt varsel for et lengre tidsrom, eller eventuelt for resterende tid for straffegjennomføringen der dette anses hensiktsmessig og ikke går ut over fornærmedes og etterlattes vern.

Prøveløslatelse med møteplikt for frimsorgen

De samme betenkelighetene med hyppige varslinger gjør seg gjeldende også her. Prøveløslatte oppholder seg ute i samfunnet og varslingsplikten er fengselets og overgangsboligens ansvar å oppfylle før tidspunktet for prøveløslatelsen.

Prøveløslatte med møteplikt møter gjerne opp ved fromsorgskontoret én gang i uken. Dette skal også avgivende organ varsle om før overføringen. Noen særskilt varslingsplikt har ikke fromsorgskontoret utover ved brudd. Fromsorgskontoret som avgivende instans vil da få ansvaret for å treffe vedtak om varslingsplikt dersom det innføres varslingsplikt ved gjeninnsettelse i fengsel på grunn av brudd på prøvevilkårene.

Straffegjennomføring utenfor fengsel i eget hjem

Gjennomsnittlig gjennomføringstid med elektronisk kontroll (EK) er ca. 4 måneder og på landsbasis er det kun 4% brudd med tilbakeføring til fengsel. Den oftest korte soningstiden ved helgjennomføring kombinert med at domfelte i de fleste tilfeller har daglige utganger til sysselsetting og permisjoner, gjør at det sjeldent er aktuelt for fromsorgen å varsle. Ved delgjennomføring skal avgivende enhet, fengsel/overgangsbolig varsle fornærmede om at domfelte skal overføres til EK med daglige utganger og at det dermed er en risiko for å møte domfelte til enhver tid fra en gitt dato til dato for forventet løslatelse/endt tid. Se her retningslinjene 16a pkt. 7.11 om varsel der det framgår at varslet skal gis «på forhånd», det vil si før overføring til EK.

Med nye regler vil antakelig enhetens EK-team som «avgivende» organ få ansvar for å varsle fornærmede om innsettelse/gjeninnsettelse i fengsel på grunn av brudd på EK-vilkårene dersom ny regel om varsel om dette vedtas, jf. forslaget til § 7b a nr. 6. Alternativt kan det tenkes at mottakende fengsel bør være varslingsansvarlig enhet. Uansett støtter vi forslaget om utvidet varslingsplikt, som bidrar til å styrke fornærmedes rettsvern.

Forslagene til lovendringer

For å styrke domfeltes sikkerhet for liv og helse børplikten til å treffe vedtak om dette lovfestes, herunder klageretten, som tilføyelse til § 7b siste ledd

Vi vil bare for ordens skyld til slutt nevne feilaktig lovhenvisningene i gjeldende § 7b ved at det henvises til § 20 annet ledd om frigang og straffeloven § 45 sjette ledd. Riktige henvisninger skal være § 20 tredje ledd om varslingsplikt og straffeloven § 45 sjuende ledd om varslingsplikt ved prøve-løslatelse fra forvaring. Høringsnotatet har riktige henvisninger i oppheavingsavsnittet på side 31.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Det er vanskelig å anslå hvor mye merarbeid den økte varslingsplikten for fromsorgen vil medføre utover at vi regner med noe økt varslingsansvar, særlig på grunn av forslagene om å varsle om gjeninnsettelse og soningsutsettelse.

Dersom fromsorgen kan videreføre gjeldende praksis med hovedsakelig generelle varslinger om utganger, permisjoner og fremstillinger i § 12-saker, vil vi anta at merarbeidet vesentlig vil dreie seg om å varsle i saker med varslingsplikt ved gjeninnsettelse i fengsel.

Samlet sett antar Oslo fromsorgskontor på noe usikkert grunnlag at vi under gjeldende regelverk vil kunne ivareta de økte oppgavene uten tilførsel av ressurser.

Vi vil imidlertid påpeke at dersom nye lovregler vedtas om sluttgjennomføring der alle domfelte som vurderes egnet for det, skal overføres til EK uavhengig av lovbruddskategori samtidig som det åpnes for lengre gjennomføringstid, vil det medføre behov for betydelig tilførsel av EK-ressurser, herunder til merbemanning og administrativ saksbehandling. Videre vil iverksettelse av vedtatt lovhjemmel for varetekt med oppholdspåbud i hjemmet med EK etter straffeprosessloven § 184b, medføre økt krav til bemanning.

Vi antar at oppgaver og ansvar knyttet til varsling med nytt regelverk som nevnt vil øke i betydelig grad for frimsorgen. Vi mener derfor at de økte oppgavene knyttet til dette bør vurderes som et element i den merbevilgning som blir tilført kriminalomsorgen/frimsorgskontorene.

Med hilsen

Johnny Bjørkli
frimsorgsleder

Tor André Jenssen
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Oslo overgangsbolig
Torshov avdeling

Kriminalomsorgen region øst - regionkontor Brit Kari Kirkeeide

U.off § 13 offl.jfr fm §
13 nr 1

Deres ref:

Vår ref:
202417378-20

Dato:
19.02.2025

OVERSENDELSE AV HØRING MED FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING FOR Å STYRKE FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING - SVAR FRA OSLO OVERGANGSBOLIG

Viser til oversendelse av høring med forslag til endringer i reglene om varslings for å styrke fornærmedes og etterlates stilling.

Oslo overgangsbolig (OOB) sine innspill til høringen følger under.

OOB har full forståelse for fornærmedes og etterlates behov for mest mulig informasjon rundt domfelte/beboere sine bevegelser. Vi har selvfølgelig derfor ikke noe imot at de får denne informasjonen, men ser at det gir oss store praktiske utfordringer, med tanke på tidsbruk.

Som kjent, har man daglig utgang fra ett opphold i overgangsbolig. Enten i form av frigang eller permisjon. Når alt dette skal varsles til fornærmede, blir det veldig mye saksbehandling. I dag varslers OOB på rundt 1/3 av alle 36 domfelte når det kommer til frigang, permisjoner, prøveløslatelse m.m. Ofte har domfelte også flere fornærmede. Ved innføring av Svar UT, var det et håp om en mer effektiv varslingsmetode med tanke på tidsbruk. Vår erfaring rundt dette så langt, er at dette dessverre ikke sparer oss tid. Ansatte må fortsatt sitte med alle varslinger i flere timer pr. uke. OOB er en relativt liten enhet med 22 ansatte i turnus fordelt på to avdelinger. I tillegg til to ledere som skal håndtere alt av øvrige påkrevde oppgaver. Grunnet turnus, er det mest praktisk å gjøre dette arbeidet i helger. Dette på bekostning av miljøarbeid, fremstillinger og samtaler. Til tider skaper dette stor frustrasjon hos ansatte. OOB har også to dedikerte ansatte, som har tatt på seg ansvar for å oppdatere hver sin avdeling sin varslingsoversikt.

Ved innføring av ytterligere varslings ved f.eks. fremstillinger, ser vi at dette vil bli meget utfordrende for våre ansatte, som allerede er presset på denne arbeidsoppgaven. Et økt varslingsbehov, vil fort kunne skape et behov for en ekstra 50 % stilling ved OOB. Et annet forslag kan være at Oslo samarbeidsstruktur, deler på en stilling.

Utover dette, vil vi bemerke at dagens varslingssystem gjør det utfordrende for overgangsboligens domfelte å planlegge utganger. Spontane utganger er ikke mulig. Det

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Åsengata 8d

Telefon: 21 62 59 00
Telefaks:
Org.nr: 975332241

Saksbehandler:
Lars Øster

forhindrer også mange domfelte fra å benytte seg av tilbudet til våre gode samarbeidspartnere som ofte kan invitere inn til aktiviteter på kort sikt. Vi ser også at planlegging og varsling av fremstillinger, vil forhindre mange av våre domfelte å kunne delta på dette.

Når det gjelder varsling av soningsoverføring, så støtter vi det, da det allerede i dag, varsles indirekte ved utsendelse av varsling om første utgang. Varselet inneholder kontaktinformasjon til lokal fengselsleder ved eventuelle spørsmål.

Med hilsen

Lars Oluf Øster

Fengselsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

U.off § 13 offl.jfr fm §
13 nr 1

Deres ref:

Vår ref:
202417378-28

Dato:
07.03.2025

REGION NORD - SVAR PÅ HØRINGSBREV - STYRKING AV FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING

Vi viser til KDIs brev av 13.12.2024 med høring – forslag til endringer i reglene om varsling – styrking av fornærmedes og etterlattes stilling.

Kriminalomsorgen region nord har forelagt høringen for våre enheter og vi har mottatt tilbakemelding fra følgende enhetene i vår region Vadsø fengsel, Trondheim fengsel og forvaringsanstalt, Troms og Finnmark friomsorgskontor og Nordland fengsel. Uttalelsene følger vedlagt.

Grunnet stor saksmengde og sykdomsfravær har ikke regionkontoret anledning til å kommentere høringen ytterligere, men vil vise til de vedlagte uttalelsene fra våre enheter.

Kriminalomsorgen region nord

Per Ivar Vangstad
Seniorrådgiver

Maria Nervik
Rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet Cecilie Marie Ødegaard

Deres ref:

Vår ref:
202417378-24

Dato:
25.02.2025

HØRING OM FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING - STYRKING AV FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING

Innledning

Vi viser til høringsbrev og -notat fra Justis og beredskapsdepartementet samt brev fra Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) datert 13.12.24, om forslag til endringer i reglene om varslings for å styrke fornærmedes og etterlattes stilling.

Dette høringssvaret fra region sør er basert på diskusjoner og tilbakemeldinger fra regionens enheter etter at vi gjennomførte et digitalt høringsmøte 19.02.25.

Vi er generelt sett positive til disse forslagene til endringer som ligger i høringsnotatet og en styrket ivaretagelse av fornærmedes og etterlattes stilling er etter vårt syn noe som burde ha vært sikret for lang tid siden. Vi er enige i at det skal varsles i alle de tilfeller/situasjoner som blir beskrevet i høringsnotatet, i tillegg til at man opprettholder varslingsplikten i tråd med dagens regelverk. Vi er videre fornøyd med at man i forslaget går inn for å i stor grad fjerne den skjønsmessige vurderingen om når det skal varles. Dette vil etter vår mening sikre en mer enhetlig praksis, forutsigbarhet for fornærmede/etterlatte så vel som for domfelte og i tillegg medføre større grad av trygghet og sikkerhet for de som har blitt utsatt for alvorlig kriminalitet.

Vi er også helt enige i de forbrytelser som foreslås dekket av fremtidige varslingsregler i henhold til straffeloven kapittel 24 til 26 med en strafferamme inntil 6 år eller høyere. Etter vår vurdering sikrer dette god treffsikkerhet samt god balanse og forholdsmessighet når det gjelder fornærmede/etterlatte og domfelte.

Ved gjennomgang av høringsnotatet har vi identifisert noen punkter som vi ønsker å rette søkelys på, be om tydeliggjøring eller justering samt problematisere og håper at våre tilbakemeldinger kan vurderes og inkluderes i det videre arbeidet med å ferdigstille reglene for varslings av fornærmede og etterlatte.

Kriminalomsorgen region sør

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Kjelleveien 21
Tønsberg

Telefon: 33 20 70 00
Telefaks: 33 33 35 72
Org.nr: 911 830 868

Saksbehandler:
Jo Inge Svendsen
E-post: postmottak.region-
sor@kriminalomsorg.no

Soningsutsettelse

Vi ser et behov for at det tydeliggjøres hvem som har ansvaret for å varsle ved innvilget soningsutsettelse og hvordan dette praktisk skal håndteres.

Varsling ved fremstillinger

Vi er helt enige i at det bør varsles ved fremstillinger i situasjoner der det er en åpenbar risiko for at fornærmedes eller dennes etterlatte vil kunne påtreffe domfelte, men det bør her understrekes at det i så tilfelle må gjennomføres en risikovurdering i forhold til den domfelte og også den/de ansatte vedrørende eventuell sikkerhetsrisiko for disse, f.eks. som gjelder fare for trusler og vold mot domfelte og/eller ansatte.

Varsling ved permisjoner

Vi mener at det her er behov for ytterligere vurderinger, bl.a. vil 3-måneders permisjonsplaner i mange tilfeller være lite hensiktsmessig, da slike planer kan endres underveis og dermed skape lite forutsigbarhet og utrygghet for fornærmede/etterlatte. Dette vil også være i strid med gjeldende rundskriv KDI 6/2016 hvor det heter at permisjoner skal vurderes enkeltvis.

Vi ser likevel at det i noen situasjoner vil være hensiktsmessig med slike planer, f.eks. der den domfelte har jevnlig og forutsigbare permisjoner til familien sin.

Her tenker vi også at det kan være en mulighet å skille mellom straffegjennomføring ved lav og høy sikkerhet, hvor man i større grad kan gjøre bruk av slike planer ved lav sikkerhet.

I dagens regelverk er det ikke en tydelig hjemmel for å varsle når permisjon (eller frigang) opphører/omgjøres, noe som resulterer i ulik praksis vi tenker derfor at det her er behov for en presisering.

Varsel om sted for straffegjennomføring

Vi anser at det bør kunne varsles om ca. oppholdssted for domfelte under permisjoner, mv., ved å angi f.eks. fylke eller kommune heller en region. Det er mange statlige etater i Norge, med forskjellig regioninndeling. Dette vil etter vår mening bedre sikre fornærmedes/etterlattes opplevelse av trygghet på en bedre måte, da kriminalomsorgens regioninndeling dekker store geografiske områder og gir dermed fornærmede/etterlatte begrenset informasjon og mulighet til å eventuelt ta forholdsregler. Dette er særlig aktuelt ved straffegjennomføring ved lav sikkerhet, overgangsbolig og i samfunn.

Varsling ved straffegjennomføring i henhold til straffegjennomføringsloven § 12

Vi kan ikke se at straffegjennomføring i henhold til straffegjennomføringsloven § 12 er inkludert her og mener at dette bør inkluderes og at det er viktig at fornærmede og etterlatte blir varslet ved slik straffegjennomføring og at det foreligger klare og tydelig retningslinjer for kriminalomsorgens og institusjonenes ansvar for å medvirke til at dette håndteres på en trygg måte.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Vi noterer os at det i høringsnotatet ikke tas sikte på å innhente fornærmedes eller dennes etterlattes syn på varsling, da dette etter departementets syn kan være vanskelig å gjennomføre

uten å krenke reglene om taushetsplikt. I tillegg er dette begrunnet i ressurs- og kapasitetsmessige hensyn.

Departementet estimerer at økningen av antall varslinger ved regelendringer som her foreslås, vil øke tidsbruken tilsvarende om lag 6 årsverk dersom dette organiseres på sentralt nivå og 8 årsverk dersom dette organiseres på lokalt nivå. Det er usikkerhet rundt disse estimatene, men vi er skuffet og bekymret over at departementet konkluderer med at kostnadene ved varsling av fornærmede og etterlatte skal dekkes innenfor eksisterende budsjettamme. Tilbakemeldingen fra ansatte ved våre enheter som er involvert i dette arbeidet, er at man i dag og ved å følge gjeldende regelverk, ikke har tilstrekkelig med ressurser til å følge dette opp på en tilfredsstillende måte. Vi er derfor av den oppfatning av at en endring av reglene for varsling som foreslått i dette høringsnotatet, må følges opp med økte ressurser til kriminalomsorgen slik at varslingsplikten kan følges opp og gjennomføres etter intensjonen.

Forslag til opprettelse av stillinger som «fornærmedeansvarlige»

I juni 2024, leverte en tverrfaglig arbeidsgruppe med interne og eksterne deltagere en rapport etter en gjennomført utredning av «*Kriminalomsorgens ivaretagelse av fornærmede og etterlatte sett i sammenheng med dagens regelverk for varsling*». Denne utredningen ble gjennomført på oppdrag fra etatsledergruppen i KDI og konkluderte med mange av de samme eller liknende forslag til tiltak som i dette høringsnotatet.

Ett av disse forslagene er etableringen av stillinger som «*fornærmedeansvarlige*» ved hver av de fem regionene i kriminalomsorgen (eventuelt sentralisert ved en av regionene), tilsvarende hvor vi i dag har *barneansvarlige* ved alle enheter, *kvinneansvarlige* ved alle friomsorgsenheter og ved aktuelle fengselsenheter hvor kvinner gjennomfører straff og *ungdomsansvarlige* ved de større friomsorgskontorene. Disse stillingene vil ha ansvar for varsling og bidra til at kriminalomsorgen bygger ekspertise på dette området og at det utvikles god og enhetlig praksis i kriminalomsorgen.

De fornærmedeansvarlige vil ha et særskilt ansvar for å følge opp fornærmede eller etterlatte i tett samarbeid med den domfeltes kontaktbetjent i fengsel eller saksbehandler i friomsorgen. Vedkommende vil være en ressursperson på feltet, en som ansatte kan diskutere aktuelle saker med og som har ansvar for at de ansatte som jobber med dette har tilstrekkelig opplæring. Den fornærmedeansvarlige skal være fornærmedes og etterlattes kontaktpunkt i kriminalomsorgen og dennes oppgave er å gi informasjon, svare på spørsmål og kommunisere fornærmedes behov og ønsker internt i kriminalomsorgen og dermed bidra til å styrke hensynet til fornærmede og etterlatte.

Vi håper at dette forslaget om fornærmedeansvarlige kan bli sett i sammenheng med høringsforslaget til departementet og at en eventuell opprettelse av slike stillinger man være et effektivt bidrag til arbeidet med varsling og styrking av fornærmedes og etterlattes stilling.

Avsluttende kommentarer

Som nevnt innledningsvis, støtter vi opp om og er positive til de forslag som foreligger i høringsnotatet som gjelder endringer i regelverket for varsling og vurderer at disse endringene vil resultere i en reell styrking av fornærmedes og etterlattes stilling. Vi håper at våre tilbakemeldinger og kommentarer kan inkluderes i KDIs høringssvar til Justis- og beredskapsdepartementet.

Med hilsen

Ole Kristoffer Borhaug
Assisterende regiondirektør

Jo Inge Svendsen
Seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

U.off § 13 offl.jfr fvl §
13 nr 1

Deres ref:

Vår ref:
202417378-32

Dato:
07.03.2025

REGION SØRVEST - SVAR PÅ HØRING OM FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING - STYRKING AV FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev og -notat av 6.12.2024 og Kriminalomsorgsdirektoratets oversendelsesbrev av 13.12.2024.

Kriminalomsorgen region sørvest har gjennomført et Teams-møte med enhetene hvor forslagene er gjennomgått. Merknadene i det følgende er basert på innspill fra møtet, skriftlige innspill fra Agder frimsorgskontor (vedlagt), samt regionens egen gjennomgang.

Overordnet

Vi er positive til forslaget om at det innføres en plikt til varsling ved alvorlige lovbrudd, og til at det foreslås å utvide området for varsling til flere situasjoner. Dette vil styrke fornærmedes og etterlattes stilling og kan ikke ses å være urimelig overfor domfelte.

Samtidig ser vi behov for en del avklaringer og presiseringer, og er også uenig i enkelte deler av forslaget. Dette vil bli gjennomgått nedenfor.

Når skal det varsles?

Ad § 7 b første ledd - Innhente fornærmedes eller dennes etterlattes syn på varsling

Vi bemerker at det vil være arbeidskrevende for kriminalomsorgen å gjennomføre dette i forkant. Etter vårt syn ville det mest hensiktsmessige og ressurseffektive vært om fornærmedes syn på varsling ble innhentet av politiet i forbindelse med etterforskningen og/eller at avklaringen inngår som en av bistandsadvokaters oppgaver, slik at spørsmålet allerede var avklart når kriminalomsorgen mottar dommen til fullbyrding.

Som et alternativ kan utgangspunktet være at vi alltid varsler ved iverksettelse av straffen, men med informasjon i varselet om at fornærmede kan reservere seg mot fremtidige varsler.

Kriminalomsorgen region sørvest

Postadresse:
Dokumentsenter,
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Haakon 7'S gate 6
4306 Sandnes

Telefon: 51 97 39 00
Telefaks:
Org.nr: 911 830 868
mva

Saksbehandler:
Tore Tøsse Notøy
E-post: sorvest@kriminalomsorg.no

I alle tilfeller bemerker vi at det i dag kan være arbeidskrevende å få tak i fornærmedes oppholdsadresse. Erfaring tilsier at ikke alle fornærmede har korrekt folkeregistrert adresse.

Det bør presiseres om kriminalomsorgen har en plikt utover å varsle til folkeregistrert adresse.

I alle tilfeller har kriminalomsorgen behov for nødvendig informasjon om den fornærmede for å kunne søke opp folkeregistrert adresse. Det bør vurderes om politiet i alle aktuelle saker oversender nødvendig informasjon om de fornærmede, for eksempel i anledning fullbyrdingsordren.

Vi bemerker også at det er viktig å sikre at fornærmede gis mulighet til å endre mening om hvorvidt vedkommende ønsker varsling. Synet på dette kan naturlig endres over tid. Ethvert varsel bør inneholde informasjon om muligheten for å reservere seg mot ytterligere varsling. I tillegg må det sikres at de fornærmede som i utgangspunktet har bedt om å ikke bli varslet/har reservert seg, vet hvordan de skal gå frem dersom de endrer mening.

Ad § 7 b første ledd - Hvilke lovbrudd som foreslås å utløse varslingsplikt

Agder frimsorgskontor mener at varslingsplikten også bør gjelde ved overtredelse av straffeloven § 271, kroppskrenkelse. I deres svar er det vist til at kroppskrenkelser kan ha betydelige skadevirkninger for fornærmede, og det er gitt flere eksempler fra rettspraksis på alvorlige handlinger som er subsumert under § 271.

Kriminalomsorgen region sørvest ser poengene til Agder frimsorgskontor, men mener at overtredelser av § 271 omfatter så vidt forskjellige krenkelser i art og grad, at det er tilstrekkelig at det eventuelt varsles etter en skjønnsmessig vurdering av om det er «av betydning» for fornærmede.

Vi stiller dog spørsmål ved hvorfor ikke ran og grovt ran, samt grov vold, grove trusler eller grovt skadeverk mot offentlig tjenesteperson etter strl. § 155a er omfattet av varslingsplikten. Dette er integritetskretnkende lovbrudd som ofte vil ha betydelige skadevirkninger for de fornærmede. Lovbruddene har også en strafferamme på 6 år eller mer.

Ved hvilke situasjoner under straffegjennomføring skal det varsles?

Ad § 7 b andre ledd bokstav a nr. 2 - Varsel om soningsutsettelse

Vi er uenige i at det bør varsles ved soningsutsettelse. Sett i sammenheng med det departementet skriver i punkt 8.2 om at «*[det] vil være mest treffsikkert å knytte varsling til tidspunktet når innsatte faktisk starter straffegjennomføringen*», fremstår det ulogisk å varsle ved soningsutsettelse. Domfelte vil da være på frifot, som hen har vært helt siden den straffbare handlingen fant sted, eller siden hen ble løslatt fra varetekt. Ved en soningsutsettelse skjer det derfor ingen endring i domfeltes situasjon som gir grunn til å varsle, etter vårt syn. En varsling om soningsutsettelse antas å kunne føre til mer utrygghet hos fornærmede enn om en holder seg til tidspunktet når innsatte faktisk starter straffegjennomføringen. Et varsel om soningsutsettelse kan også implisitt «røpe» sensitive personopplysninger, herunder at domfelte for eksempel har alvorlige helseproblemer.

Ad § 7 b andre bokstav a nr. 3 – Gjennomføring av straff utenfor fengsel

Det fremstår uklart hva som omfattes av dette alternativet. Etter sin ordlyd favner det svært vidt.

Straffegjennomføring i institusjon etter strgf. §12 varsles ikke per i dag. Det presiseres at ulike institusjoner brukes, og ikke bare behandlingsinstitusjoner. Ved de fleste tilfeller er det lett for domfelte å forlate institusjonen, og en kan risikere at det går en viss tid før fornærmede varsles om uteblivelse. Det bør åpnes for at det varsles også ved overføring til §§ 12 og 13, men for å ivareta hensynet til domfeltes personvern bør varselet bare opplyse om at domfelte gjennomfører straff utenfor fengsel, ikke på hvilket grunnlag.

Uansett bør det presiseres om «gjennomføring av straff utenfor fengsel» omfatter §§ 12 og 13 eller ikke.

Ad § 7 b andre ledd bokstav a nr. 5 og 6

Vi antar at det også skal varsles ved gjenverksettelse etter straffavbrudd ved straffegjennomføring med elektronisk kontroll og hjemmesoning etter strgf. § 16. Ut ifra ordlyden i nr. 6 er dog dette noe uklart.

Ad § 7 b andre ledd bokstav e – Mediedeltakelse

Her mener vi det bør vurderes nærmere om kriminalomsorgen skal ha dette ansvaret. Mediene vil ha et presseetisk ansvar for å informere fornærmede/etterlatte i slike saker, og det fremstår unødvendig og dobbelt belastende for disse om både media og kriminalomsorgen skal varsle dem om det samme.

Ad § 7 b andre ledd bokstav i – Formål med fremstilling

Vi er i tvil om det i de aktuelle tilfellene er nødvendig og forholdsmessig å opplyse om *formålet* med fremstillingen. Ved fremstilling til helsebehandling er det et betydelig inngrep i den domfeltes personvern å opplyse om dette. Vi tenker det er tilstrekkelig å opplyse om at domfelte vil bli fremstilt til et avgrenset geografisk område, for eksempel «Stavanger sentrum», på et gitt tidspunkt.

Ad § 7 b annet ledd bokstav j – Området hvor straffegjennomføringen skal finne sted

Vi er også i tvil om dette er hensiktsmessig. Det vil generere ekstra saksbehandling i forbindelse med flytting mellom regioner, og vi ser ikke helt behovet for fornærmede å vite i hvilken region domfelte soner – i alle fall ikke så lenge fornærmede uansett vil få varsel om permisjoner og frigang, hvor varselet vil inneholde en «hensiktsmessig geografisk avgrensning», jf. departementets merknader til § 7 d.

Særskilt om domfelte og fornærmede under 18 år

Som Agder friomsorgskontor påpeker i sitt grundige svar, må det tas særskilte hensyn når fornærmede under 18 år skal varsles. Det bør utarbeides konkrete retningslinjer for hvordan varsling av personer under 18 år skal gjennomføres.

Hensynet til domfeltes liv og helse

Ad § 7 e – Saksbehandling

I tillegg til at selve vurderingen av om varsling vil medføre fare for domfeltes liv eller helse utvilsomt vil bli krevende, ser vi at saksbehandlingen i forbindelse med slike vurderinger vil bli komplisert. Det antas å bli behov for detaljerte retningslinjer som beskriver rekkefølgen av de forskjellige leddene i saksbehandlingen, hvem som skal underrettes og har klagerett, etc.

Avslutning

Agder friomsorgskontor skriver i sitt svar: «*Det vil videre være avgjørende for kvaliteten på saksbehandlingen, med tydelige og godt gjennomarbeidede forskrifter og retningslinjer, som klarer å dekke i så stor grad som mulig kommende problemstillinger og som er forutsigbare og ivaretar både de materielle og formelle krav. Dette vil bidra til en forsvarlig saksbehandling, økt rettssikkerhet for både fornærmede og domfelte og likebehandling gjennomgående i kriminalomsorgen (KO).*» Vi slutter oss til dette.

Med hilsen

Tore Tøsse Notøy
seniorrådgiver

Aud Gulaker Finbak
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet
Kopi: enheter i region vest

Deres ref:

Vår ref:
202417378-15

Dato:
10.03.2025

HØRINGSSVAR FRA REGION VEST - FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING FOR Å STYRKE FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING

Innledning

Vi viser oversendelsesskriv fra KDI av 13.12.2024, der forslag til endringer i reglene for varslings er sendt på høring. Frist for høringssvar til KDI var den 07.03.2025. Etter avtale med KDI, sendes våre høringsinnspill i dag.

Region vest har oversendt høringen til enhetene, og det er kommet høringsinnspill fra Møre og Romsdal friomsorgskontor, Hustad fengsel og Bergen fengsel. Høringsuttalelsene fra enhetene vedlegges i sin helhet, men vi har for oversiktens skyld sammenfattet hovedtrekkene i høringsinnspillene i dette dokumentet. Vi har også hatt høringsmøte der vi har gjennomgått regionale innspill.

Region vest støtter i hovedsak høringens forslag, men knytter noen merknader til utvalgte punkter under. Innledningsvis bemerker vi at dersom de foreslåtte endringene vedtas, vil dette innebære til dels store endringer i eksisterende regler. Vi fremhever at dette vil innebære økt arbeidsbyrde for enhetene, som også bør speiles i økte ressurser. For øvrig mener vi at det i forbindelse med regelendringer bør utarbeides god informasjon som gjøres tilgjengelig for gruppene som berøres – altså fornærmede/etterlatte og innsatte/domfelte. Dette kan gjøres ved informasjonsskriv, oppslag i enheter og/eller informasjon på kriminalomsorgens nettsider.

Forslagets punkt 6.2 – innhente fornærmedes eller dennes etterlattes syn på varslings

Bergen fengsel og Hustad fengsel viser til at høringsforslaget vil innebære økt arbeidsbelastning, samt at det i flere tilfeller kan by på praktiske utfordringer å innhente en slik uttalelse. Det kan være krevende å finne korrekt fornærmet. Dette grunnet manglende opplysninger i dom eller fordi fornærmede har navn som deles av mange og dermed gjør det vanskelig å identifisere den korrekte mottaker. I noen saker kan det også være et stort antall fornærmede. Videre erfarer fengslene at det kan være vanskelig å oppnå kontakt med enkelte fornærmede både per post og telefon, og at det å få avklart disse spørsmålene dermed kan ta tid. Det vil derfor være viktig at regelverket sier noe om hvor langt plikten til å innhente fornærmedes syn på varslings strekker seg.

Kriminalomsorgen region vest

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Allehelgens gate 2,
inngang A, 3. etasje
5016 Bergen

Telefon: 55 38 72 00
Telefaks: 55 38 72 50

Org.nr: 911830868

Saksbehandler:
Karina Therese Hoff

E-post: postmottak.region-
vest@kriminalomsorg.no

Region vest ser intensjonen med å gi fornærmede mulighet til å uttale seg om dette spørsmålet, for dermed å styrke den fornærmedes eller de etterlattes stilling. Likevel ser vi at forslaget på dette punktet reiser en rekke praktiske, ressursmessige og juridiske utfordringer, som fengselsenheterne også påpeker. På denne bakgrunn støtter vi ikke forslaget slik det står, men vurderer at disse aspektene heller delvis kan ivaretas gjennom den foreslåtte endringen med obligatorisk varsling i definerte lovbruddskategorier. Hvis forslaget til endring vedtas, støtter vi innspillene fra enhetene om at regelverket tydelig må definere hvor langt kriminalomsorgens ansvar strekker seg.

Vi mener også at det i regelverket bør sies noe om hvordan kriminalomsorgen bør gå frem for å innhente uttalelse fra fornærmede – spesielt i saker som gjelder mindreårige, unge, eller fornærmede/etterlatte der dommen gir informasjon om store helseutfordringer eller sårbarhetsfaktorer.

Vi bemerker også at det å innhente en uttalelse fra fornærmede, kan også i seg selv skape stor grad av forventning om at en rent faktisk vil bli varslet. Bergen fengsel understreker også dette i deres uttalelse s. 4-5 (se punkt 12- deres merknader til de enkelte bestemmelser).

Forslagets punkt 6.4.2 – omfanget av plikten til å varsle ved overtredelse av enkelte lovbrudd

Bergen fengsel slutter seg til forslaget om varslingsplikt som nevnt i høringsforslaget, men vurderer at varslingsplikten også bør omfatte straffeloven § 327 (ran), § 328 (grovt ran) og § 155a (grov vold, grove trusler eller grovt skadeverk mot offentlig tjenesteperson). Vi viser til fengselets begrunnelse i høringsforslaget.

Fengselet skriver videre at varsling utover de obligatoriske lovbruddskategoriene nevnt i forslaget, kan by på vanskelig vurderinger. Dette fordi vilkåret «av betydning» er skjønnsmessig, og kan skape ulik praksis. Fengselet understreker at denne gruppen av saker kan være vanskelig å vurdere etter dagens varslingsregler, fordi det kan være lite veiledning i dommen av hvor belastende eller hvor stor betydning det straffbare forholdet har vært for fornærmede. Hvis dagens ordning fortsetter for denne kategorien, anbefaler fengselet at det tydeliggjøres hva som konkret skal inngå i vurderingen «av betydning for» - ettersom forslaget ikke legger opp til at det kan innhentes fornærmedes syn i denne type saker. Fengselet anbefaler videre at det bør åpnes for mulighet til å ta kontakt med fornærmede i denne type saker også, nettopp for å få mer informasjon for å gjøre gode vurderinger av spørsmålet rundt varsling. Fengselet nevner som eksempel saker der den fornærmede kan være i målgruppen for varsling, men der vedkommende fortsatt har kontakt med domfelte gjennom besøk, under permisjoner el.

Hustad fengsel slutter seg til forslagene, men savner presiseringer knyttet til om det også er varslingsplikt for forsøktstiltfellene knyttet til de nevnte lovbestemmelser. Også Hustad fengsel etterlyser en nærmere presisering i regelverket om hvilke vurderinger som skal inngå i kriteriet «av betydning for».

Region vest slutter seg i hovedsak til innspillene fra fengslene, dog med den presisering av hva som er nevnt over med hensyn til muligheten for å ta kontakt med fornærmede/etterlatte for å innhente informasjon. Vi slutter oss også til Hustad fengsel sin merknad om at forsøktstiltfellene også eksplisitt bør nevnes i regelverket.

Selv om saker som omhandler medlidenhetsdrap ikke hyppig pådømmes i Norge, vurderer vi at det også i denne type saker kan være av betydning for etterlatte å få varsel. Vi kan ikke se at det kategorisk bør gjøres unntak for denne lovbruddskategorien når det kommer til varsling. Vi bemerker også at etterlatte har mulighet til å reservere seg mot varsling for det tilfellet at de selv vurderer at informasjon om utganger ikke er av betydning for dem.

Selv om det ikke er nevnt i høringsforslaget, har region vest et ønske om at regelverket knytter ytterligere merknader til vurderingskriteriet om sannsynligheten for å påtreffe

fornærmede/etterlatte under permisjon. Det har skjedd store endringer i samfunnsutviklingen siden regelverket opprinnelig ble vedtatt. Muligheten til å påtreffe domfelte under permisjon gjelder ikke bare fysisk, men også digitalt – gjennom sosiale medier. Dette gjelder gjerne først og fremst yngre grupper av domfelte og fornærmede/etterlatte. Behovet for å forberede seg på at domfelte kan «påtreffes» gjennom aktivitet på sosiale medier, kan i noen tilfeller være like stort som ved å påtreffe gjerningspersonen rent fysisk. Muligheten for digitalt møte vil være uavhengig av geografisk avstand. Dette kan gjerne komme på spissen der også lovbruddet er begått ved hjelp av sosiale medier. Vi mener at regelverket bør omhandle disse spørsmål.

Vi støtter i likhet med Hustad fengsel at varsel bør gjelde for fornærmede/pårørende som er bosatt i Norge. Likevel ser vi at det kan være et behov for fornærmede som er bosatt utenfor Norge om å bli varslet om en soningsoverføring. Dette gjelder spesielt dersom soningsoverføringen skjer til samme land som fornærmede er bosatt i.

Forslagets punkt 7 – hvem skal varsles

Bergen fengsel peker i sin høringsuttalelse på en rekke behov i utvidelse av kretsen som varsel kan sendes til – nettopp for å ivareta den fornærmede. Dette gjelder både verge (der vedkommende ikke er umyndiggjort), institusjon dersom vedkommende er innlagt der og bistandsadvokat. Videre reiser fengselet spørsmålet om varslingskrets kan gis til barnevern/fosterforeldre/beredskapsforeldre der fornærmede er under 18 år og biologiske foreldre ikke er fratatt foreldreretten. Fengselet etterlyser en tydelig avklaring av hvem som kan «representere» fornærmede, og om fornærmede kan samtykke til å utvide personkretsen varselet sendes til – selv om det innebærer et inngrep overfor den innsatte/domfelte.

Region vest slutter seg i sin helhet til høringsinnspillene fra Bergen fengsel på dette punktet.

Forslagets punkt 8.2 – 8.10: varsel om innsettelse, soningsutsettelse, gjeninnsettelse, fremstilling, soningsoverføring, benådning og midlertidig utlevering og overlevering

Hustad fengsel har knyttet merknader til punktet om varsel ved soningsutsettelse, der det påpekes at søknad om soningsutsettelse erfaringsmessig gjerne kommer i kort tid før domfelte skal møte til soning. Fengselet vurderer dermed at det kan bli krevende for fengselet å gi beskjed på kort varsel til fornærmede/etterlatte om dette. Det vises til at fengselet kun unntaksvis kan varsle per telefon, og at retningslinjene i så fall bør endres på dette punktet.

Region vest slutter seg til forslaget i retningslinjene om at tidspunktet for varslingskrets bør knytte seg til når domfelte rent faktisk starter straffegjennomføringen. Når det gjelder soningsutsettelser, bemerker vi at det i disse sakene kan gå noe tid til saksbehandling før spørsmålet er avklart. Dette kan eksempelvis gjelde klagesaker som omhandler omfattende helseforhold, der det kan være behov for å innhente ytterligere helseinformasjon eller be om bistand fra sakkyndig. I disse tilfellene vil domfelte innvilges utsettelse i påvente av at spørsmålet om soningsutsettelse avklares. Vi vurderer at retningslinjene i disse sakene bør tydeliggjøre på hvilket tidspunkt varsel bør sendes.

Bergen fengsel presiserer at det kan være av betydning å varsle fornærmede/etterlatte i de tilfellene domfelte blir uttransportert fra landet samtidig med løslatelsen. I dag varsles fornærmede/etterlatte om løslatelsen, men ikke om uttransporteringen. Dette vil gi fornærmede/etterlatte forutsigbarhet. Region vest støtter dette forslaget.

Når det gjelder fremstillinger, innebærer forslaget at en ikke går inn for en generell utvidelse av varslingsreglene generelt. Det foreslås at i tilfeller der det er en åpenbar risiko for at fornærmede og domfelte kan påtreffe hverandre (eks. familiar tilknytning, der det er sannsynlighet for at de kan påtreffes i samme begravelse el) foreslås utvidelse i reglene ved at fornærmede også kan informeres om formålet med fremstillingen. Av høringsforslaget fremgår det at i disse tilfellene er det et krav for varslingskrets at det er sannsynlighetsovervekt for at domfelte og

fornærmede/etterlatte vil kunne møte hverandre under fremstillingen. Region vest vurderer at det bør gis tydelige føringer i retningslinjene for hvilke momenter som skal inngå i denne vurderingen/avveiningen. Dette fordi forslaget innebærer en stor utvidelse med tanke på informasjon om hvor domfelte oppholder seg under utgang.

For øvrig presiserer vi at det i god tid før endringene eventuelt trår i kraft bør utarbeides maler som enhetene kan benytte ved varsling etter de nye reglene.

Forslagets punkt 8.5 – varsel om sted for straffegjennomføring

Hustad fengsel presiserer i sin høringsuttalelse at det må klargjøres hvilket nivå i kriminalomsorgen som skal sende ut varslene om soningssted og hvordan disse skal utformes.

De skriver at dersom varsel om soningssted sendes ut av regionalt nivå vil imidlertid problemstillingen komme tilbake senere i straffegjennomføringen, for eksempel dersom det skal varsles om permisjoner. Med dagens ordning vil det komme frem av brevet hvilket fengsel det er sendt fra og hvem som er saksbehandler. Det blir da et spørsmål om varslene skal være nøytrale og ikke inneholde informasjon om lokal saksbehandler. Erfaringsmessig opplever fengselet at fornærmede synes det er positivt å kunne kontakte saksbehandler for å få generell informasjon om hva varsling innebærer.

Bergen fengsel understreker behovet for nøytrale brevmaler under dette punktet.

Møre og Romsdal friomsorgskontor presiserer at det bør gjøres unntak for punktet i forslaget der domfelte er i § 12- institusjon og fornærmede bor i samme by eller i et så nært geografisk område at det foreligger en åpenbar risiko (sannsynlighetsovervekt) at fornærmede eller dennes etterlatte vil kunne påtreffe domfelte. Friomsorgskontoret understreker at en domfelt i behandling har mye fritid hvor de fritt kan bevege seg utendørs alene og kan således påtreffes over et stort geografisk område. De vurderer at hensynet til fornærmede eller etterlatte etter en alvorlig straffbar handling i en slik situasjon tilsier at det bør gjøres justeringer i forslaget på dette punktet.

Region vest slutter oss til innspillene fra enhetene, og vi understreker spesielt fornærmedes/etterlattes sitt behov for å ha en kontaktperson som spørsmål kan rettes til.

Forslagets punkt 8.11 – varsel om mediedeltakelse

Begge fengselsenhetene presiserer at forslaget om varsel om mediedeltakelse kan by på praktiske problemer. Dette fordi dette gjerne avtales kort tid i forveien for publisering i pressen. Slik region vest ser det, vil det ofte bero på tilfeldigheter om kriminalomsorgen fanger opp dette i tilstrekkelig tid før publisering. Dette vil påvirke om det blir tilstrekkelig tid til varsling. Videre kan det være vanskelig å på forhånd vite om medieomtalen er av en slik art at varsling bør gis. Region vest presiserer også at det gjennom pressens etiske regelverk og det alminnelige redaktøransvaret normalt vil gjøres vurderinger av om de berørte (her: fornærmede/etterlatte) kontaktes i forkant med informasjon om publisering av saker som kan berøre dem. Av de nevnte årsaker anbefaler region vest ikke at reglene om varsling endres på dette punktet.

Forslagets punkt 8.12 – nærmere om varsling av tidspunktene for permisjon og frigang

Begge fengselsenhetene påpeker at det kan være stor variasjon i hvordan enheter praktiserer permisjoner rent formelt. Begge enhetene oppfatter retningslinjene slik at det kun skal innvilges én permisjon av gangen, og at dette dermed vil være til hinder for en ordning med varsling 3 måneder frem i tid.

Hustad fengsel ser for seg at forslaget kan føre til en hyppigere kontakt med fornærmede enn dagens ordning, ettersom det i løpet av en 3 måneders periode kan være hendelser i de domfeltes situasjon som nødvendiggjør endringer av utganger. Fengselet foreslår dermed at det ikke bør

gjelde en «skal»- regel for varsling 3 måneder frem i tid på dette punktet, men at det bør åpnes for at enhetene selv kan definere hyppighet.

Hustad fengsel påpeker også at forslaget innebærer mindre grad av fleksibilitet. Dette ved at de oppfatter forslaget slik at det ikke lenger skal foretas en konkret vurdering i forkant av hver enkelt utgang, men at det etter forslaget skal varsles i de aktuelle sakene med mindre fornærmede selv har reservert seg mot dette. Fengselet nevner spesielt permisjoner som haster, eksempelvis helserelaterte utganger der permisjon vurderes som sikkerhetsmessig forsvarlig. Med dagens ordning kan fengselet gjøre vurderinger av om varsel er av betydning for fornærmede, med tanke på geografisk avstand (eks. helserelaterte utganger til et sykehus i geografisk nærhet til fengselet, der fornærmede har bostedsadresse et annet sted i landet). Hustad fengsel viser til at det nye forslaget ikke åpner for slike vurderinger (altså i saker med varslingsplikt).

Region vest slutter seg til fengselets innspill. Hvis forslaget vedtas, anbefaler vi at 3 måneders fristen fastsettes i retningslinjer og ikke i lovtekst. Dette for å ivareta tilstrekkelig grad av fleksibilitet.

Uavhengig av den foreslåtte 3 måneders fristen, understreker regionkontoret behovet for egne regler som gjelder varsling ved opphold i overgangsbolig. Opphold i overgangsbolig innebærer frigang, ukentlig kvote på inntil 10 kortidspermisjoner, samt ordinær årlig permisjonskvote mellom 30 og 50 døgn. I en slik situasjon kan det være behov for å varsle fornærmede om at domfelte har løpende utganger hver dag/hver uke (altså at varselet sier noe om ordningen med frigang og kortidspermisjoner, uten at det nødvendigvis varsles om hver utgang spesifikt), og at mer spesifikke varsler eksempelvis knyttes til overnattingspermisjoner. Region vest anbefaler at det i nytt regelverk bør sies noe spesifikt om varsling ved opphold i overgangsbolig.

Forslagets punkt 9.1 – vurdering av om det foreligger fare for liv eller helse

Både Bergen fengsel og Hustad fengsel har kommet med merknader til forslagene i dette punktet. Bergen fengsel viser til at det er vanskelig å avgjøre hvem som «eier» informasjonen i de tilfeller der innsatte anfører fare for liv og helse, mens politiet ikke har opplysninger som tilsier det. Sistnevnte kan skyldes at politiet ikke har konkret informasjon, eller at de ikke har undersøkt dette. Det kan også ta tid å få innhentet informasjon fra politiet i disse sakene. Fengselet understreker at det bør tydelig fremgå i retningslinjene hva kriminalomsorgen skal vektlegge, og hvor langt undersøkelsesplikten strekker seg i disse sakene.

For øvrig ber fengselet avklart om det skal skrives ett vedtak med vurdering av fare for liv og helse i hver sak – også i saker hvor det ikke er informasjon som tilsier at det er slik fare. Fengselet viser til at ettersom det innføres varslingsplikt, antas det at en kan gå bort fra å skrive vedtak i de sakene (siden det ikke skal være klagerett). De reiser spørsmål ved om det likevel må skrives vedtak i hver enkelt sak mht. om det foreligger fare for liv og helse – ettersom dette er en vurdering som innsatte kan klage over. I så fall vil en måtte skrive vedtak i alle saker. Dette spørsmålet bør avklares i retningslinjene.

Hustad fengsel reiser de samme spørsmål som Bergen fengsel, og understreker også at det ikke er lagt opp til at innsatte over 18 år på forhånd kan få uttale seg om dette spørsmålet.

Region vest slutter seg til innspillene fra Bergen fengsel og Hustad fengsel. For øvrig påpeker vi at fengselet uansett på forhånd må innhente uttalelse fra domfelte om det foreligger fare for liv og helse, slik at klagerett over dette ivaretas. Vi anbefaler at retningslinjene gir tydelige føringer for saksbehandlingsprosessene i disse sakene, slik at hensynet til kontradiksjon ivaretas.

Punkt 12 – merknader til de enkelte bestemmelser

Lovforslagets § 7 b) nevner at det skal varsles om «gjennomføring av straff utenfor fengsel». Foruten elektronisk kontroll, omfattes også både §12- og § 13- innleggelser etter en alminnelig språklig fortolkning. Region vest anbefaler at det i lovbestemmelsen tydeliggjøres hvilke tilfeller som er tenkt omfattet. Vi understreker også at fornærmede kan ha et behov for å varsel om endring av bosted, eksempelvis at den prøveløslatte flytter i nærheten av fornærmedes adresse i løpet av prøveløslatelsesperioden, jf. høringen s. 27.

For øvrig anbefaler vi at det i regelverket tydeliggjøres om alle klager som knytter seg til varsling skal behandles etter bestemmelsene om klage i straffegjennomføringsloven.

Vi ber om at KDI tar kontakt ved eventuelle spørsmål!

Med hilsen

Ingunn Seim
ass. regiondirektør

Karina Hoff
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:

Vår ref:
202417378-31

Dato:
10.03.2025

REGION ØST - SVAR PÅ HØRING OM FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING - STYRKING AV FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING

Kriminalomsorgen region øst viser til Kriminalomsorgsdirektoratet sitt oversendelsesbrev av 13. desember 2024 med høring fra Justis- og beredskapsdepartementet av 6. desember 2024 om forslag til endringer i reglene om varsling for å styrke fornærmedes og etterlattes stilling. Svarfrist var fredag 7. mars 2025.

Høringen er blitt oversendt til alle enhetene i region øst. Vi har fått svar fra følgende enheter:

- Ila fengsel og forvaringsanstalt
- Halden fengsel
- Oslo friomsorgskontor
- Oslo overgangsbolig
- Romerike fengsel, Ullersmo avdeling
- Oslo fengsel
- Bredtveit fengsel

Enhetenes høringsuttalelser følger vedlagt og vi viser til disse i sin helhet.

Kriminalomsorgen region øst har følgende kommentarer til høringsnotatet:

Innledningsvis vil vi fremheve at det er svært positivt at det kommer endringer i regelverket på dette området, som i større grad enn i dag ivaretar hensynet til fornærmede og etterlatte. Vi støtter dette fullt ut. Vi ser imidlertid at det fortsatt er noen «hull» i regelverket, som vil vi kommentere nærmere nedenfor. Vi vil også uttrykke en sterk bekymring for arbeidsbelastningen de foreslåtte endringene vil medføre for enhetene i kriminalomsorgen, og er av den oppfatning at det foreslåtte estimatet av ressursbruk ligger for lavt. Vi er også sterkt kritisk til at det legges opp til at forslagene skal finansieres innenfor kriminalomsorgens egen budsjettrammer. En slik løsning vil få store konsekvenser for andre deler av kriminalomsorgen drift, og vil kunne føre til

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Postboks 694

4302 Sandnes

Besøkadresse:
Solheimsgata 21, 2000
Lillestrøm

Telefon: 21 53 73 00
Telefaks:

Org.nr: 982 349 419

Saksbehandler:
Kine Arctander Møllum

E-post: postmottak-
8100@kriminalomsorg.no

betydelig lengre saksbehandlingstid. Dette vil svekke rettsikkerheten. Kriminalomsorgen har i utgangspunktet en liten administrasjon, som i tillegg har blitt redusert de siste 10 årene gjennom ABE-reform, generelle kutt og sparetiltak. Det kommer i tillegg stadig nye krav om skriftlighet, individuelle vurderinger og økte krav til saksbehandling/administrasjon. Det er derfor helt nødvendig å styrke denne delen av kriminalomsorgen, for å kunne følge opp de foreslåtte endringene som forutsatt.

5.4 Særlig om domfelte under 18 år- barns grunnleggende rettigheter

I alle saker som berører barn vil kriminalomsorgen vurdere hensynet til barnets beste. I de sakene hvor et barn er fornærmet eller etterlatt, vil varselet som regel bli sendt til barnets foresatte. Dette gjøres uten at barnet nødvendigvis er hørt eller at kriminalomsorgen kan vite at barnets foresatte faktisk varsler barnet.

Barn har rett til å bli hørt i alle saker som berører dem, jf. Barnekonvensjonen art. 12 og Grunnloven §104. Dette gjelder også i saker om varsling, men slik praksis er i dag blir det ikke sikret at barn faktisk blir hørt. Vanligvis kan man legge til grunn at barnets foresatte langt på vei er godt egnet til å vurdere hva som er til barnets beste, og at barnets rett til å bli hørt blir ivarettatt av den foresatte. Dette vil imidlertid ikke nødvendigvis være tilfellet der det foreligger en interessekonflikt mellom barnet og den foresatte. Dette kan f.eks. være tilfellet hvor far har misbrukt sitt eget barn, og barnet bor hos mor som fortsatt ønsker å ha et forhold til far. Her vil det kunne være tvil om barnet faktisk blir hørt og beskyttet når varsel går til mor. Loven bør i større grad ivareta barnets reelle behov, f.eks. ved at varselet går til en nøytral tredjepart som bistandsadvokat, Bufetat eller barneverntjenesten og det bør sikres at barnet blir hørt slik at deres mening kan tillegges vekt. Se også høringsvaret fra Halden fengsel.

6.2 Innhente fornærmedes eller dennes etterlattes syn på varsling

Det å avklare om fornærmede eller dennes etterlatte faktisk ønsker å motta varsel, er i utgangspunktet positivt. En endring i regelverket slik det er foreslått vil medføre en økt arbeidsbelastning, særlig på lokalt nivå dersom denne oppgaven legges til dem. Det vil også kunne by på praktiske utfordringer å komme i kontakt med de fornærmede, spesielt der fornærmede har et «vanlig» navn som gir mange treff ved søk i folkeregisteret. I noen dommer er det lite informasjon om den fornærmede, og i disse tilfellene er kriminalomsorgen avhengig av politiet for å få informasjon om riktig fornærmet og kontaktinformasjon til vedkommende, noe som erfaringsvis kan ta noe tid. Det bør videre utdypes nærmere hvor mye aktivitet som kreves av kriminalomsorgen for å avklare om fornærmede eller etterlatte ønsker å bli varslet og hvor langt kriminalomsorgens forpliktelser strekker seg. Er det for eksempel tilstrekkelig å sende brev hvor man spør om fornærmede/etterlatte ønsker varsling og legge til grunn at det ikke er ønskelig med varsling dersom enheten ikke får noen tilbakemelding fra fornærmede/etterlatte? Bør det sendes nye brev på et senere tidspunkt/jevnlig der fornærmede/etterlatte ikke gir tilbakemelding på kriminalomsorgens henvendelser? Hvordan skal kontakten med fornærmede og etterlatte skje? Dersom det legges opp til at fornærmede eller dennes etterlatte skal kontaktes per telefon, er det viktig at ansatte som gjør dette har nødvendig kompetansen. En løsning med telefonkontakt vil gjøre det lettere for fornærmede og etterlatte å få svar på eventuelle spørsmål de måtte ha, men dette vil være svært ressurskrevende, særlig i saker hvor det er mange berørte. Vi har til illustrasjon flere saker i region øst hvor det er opp til 70 fornærmede som skal varsles.

Den foreslåtte løsningen, hvor kriminalomsorgen må avklare om fornærmede/etterlatte ønsker å bli varslet, vil i motsetning til dagens ordning gi fornærmede/etterlatte en aktivitetsplikt. Vi ser enkelte betenkeligheter med en slik løsning. Det må avklares tidlig (ved rettskraftig dom) om fornærmede/etterlatte ønsker å bli varslet. Fornærmede/etterlatte som mottar henvendelse fra

kriminalomsorgen, kan relativt nylig har vært igjennom en livskrise og være preget av sjokk/traumatisert. Det kan gjøre det vanskelig å ta inn over seg informasjonen fra kriminalomsorgen på dette tidspunktet, og de ønsker/klarer kanskje ikke å forholde seg til tematikken på dette tidspunktet. Det kan medføre at de «går glipp» av muligheten til å bli varslet ved utganger på et senere tidspunkt, ved at kriminalomsorgen på grunn av manglende tilbakemelding legger til grunn at de ikke ønsker slikt varsel.

Vi anbefaler på denne bakgrunn at dagens ordning med at det gis varsel så lenge fornærmede eller dennes etterlatte ikke reserverer seg mot det, videreføres med de nye varslingsreglene. Vi viser i den forbindelse til høringssvaret fra Halden fengsel hvor det foreslås at det alternativt kan bes om tilbakemelding ved første varsling, slik som er tilfellet i dag.

Region øst ønsker også at det gis føringer for de tilfellene hvor fornærmede eller dennes etterlatte bor på hemmelig adresse.

6.4.1 Innføring av en plikt til å varsle ved overtredelse av enkelte lovbrudd

Det foreslås i høringsnotatet at det ikke lenger skal foretas en konkret vurdering av betydningen varselet vil ha for fornærmede eller dens etterlatte, men at det derimot skal innføres en plikt til å varsle der innsatte er domfelt etter nærmere bestemte lovbrudd. Felles for disse lovbruddene er at de går under kapitler i straffeloven som skal verne den personlige frihet og fred, voldslovbrudd og seksuallovbrudd, med en strafferamme på seks år eller mer.

Vi støtter den foreslåtte løsningen, men har diskutert om ikke også enkelte andre lovbrudd bør omfattes av varslingsplikten, for eksempel straffeloven §§ 327 og 328.

Region øst er positive til at man ønsker å fastslå en plikt til å varsle ved nærmere definerte lovbrudd, siden dette vil gjøre det mer forutsigbart for fornærmede eller dens etterlatte å forutse når de kan forvente å motta varsel. Dette vil også bidra til større grad av likebehandling og en mer ensartet praksis for utsending av varsler.

For lovbrudd som ikke omfattes av forslaget om varslingsplikt, foreslås det at gjeldende rett videreføres, og at det dermed foretas en skjønnsmessig vurdering av om det er «av betydning» for fornærmede eller dennes etterlatte. Vi vil her understreke behovet for klare retningslinjer med tydelige momenter for hva som skal inngå i en slik vurdering, for å unngå at det danner seg ulik praksis her.

Vi støtter også at varslingsplikten avgrenses til de tilfeller hvor fornærmede eller de etterlatte er bosatt i Norge.

7 Hvem skal varsles?

Region øst er i utgangspunktet enig i at personkretsen ikke bør utvides, og viser til at det etter gjeldene rett allerede varsles en utvidet personkrets i forhold til det som følger av straffeprosessloven § 93 a, hvor søsken ikke omfattes. Varsling medfører unntak fra taushetsplikten, og er et inngrep i domfeltes personvern. Varsling bør derfor bare skje til den personkretsen som generelt regnes som nærmeste pårørende. Det er også en omfattende administrativ oppgave å holde en oppdatert oversikt over hvem som skal motta varsel i den enkelte sak, som blant annet innebærer regelmessig oppsjekk av navn og adresser mot folkeregister og/eller politimyndighet.

Per dags dato er det en stor utfordring med begrenset/manglende tilgang til folkeregisteret, og at kriminalomsorgen i stor grad er avhengig av å få tilsvarende opplysninger fra politiet, hvilket

både innebærer en ekstrabelastning for politiet og merarbeid for kriminalomsorgen. Vi har merket oss at det er igangsatt et arbeid med å utvide kriminalomsorgens tilganger til folkeregistret, og dette er positivt.

Region øst stiller imidlertid spørsmål ved om barneverntjenesten skal omfattes dersom fornærmede er under 18 år, og foreldrene ikke er fratatt foreldreretten, i de tilfellene hvor det kan foreligge interessekonflikt hos barnet og de foresatte. Det vises til det som står over i punkt 5.4.

8.2 Varsel om innsettelse i fengsel

Region øst støtter forslaget om at varsel bør sendes ut når den innsatte faktisk påbegynner straffegjennomføringen. Det vil hefte usikkerhet ved enhver innkalling til straffegjennomføring, med mindre innsatte overføres direkte fra varetekt til dom. Ved å varsle fornærmede/etterlatte etter at domfelte faktisk har møtt til soning, unngår man å måtte sende flere varsler dersom domfelte uteblir eller får soningsutsettelse. Det gir også fornærmede eller dennes etterlatte mulighet til å innrette seg etter varselet. Dersom de mottar flere varsler uten at domfelte faktisk påbegynner straffegjennomføringen, vil de ikke kunne stole på varslingen. Siden domfelte ofte er ute i frihet før de møter til straffegjennomføring, er fornærmede eller dens etterlatte allerede forberedt på at de kan påtreffe domfelte, og vi mener derfor de ivaretas tilstrekkelig selv om de ikke varsles før domfelte faktisk har møtt.

Region øst ønsker en avklaring på om det også skal varsles ved påbegynnelsen av straffegjennomføringen i institusjon etter straffegjennomføringsloven § 12 eller ved overføring til institusjon fra fengsel. I de tilfellene hvor domfelte gjennomfører hele eller store deler av straffen i institusjon, vil ikke fornærmede eller dennes etterlatte få noen varsler. Elevator er en slik institusjon, og her tar de også imot forvaringsdømte. Region øst er av den oppfatning at det vil være av betydning for fornærmede eller dennes etterlatte å få varsel om at domfelte gjennomfører straff også her. Av hensyn til domfeltes personvern bør det ikke informeres om at domfelte soner i en institusjon, det er tilstrekkelig å informere om at domfelte gjennomfører fengselsstraff. Her er det imidlertid greit å være obs på at hvem som er avsenderen av varselbrevet til en viss grad avslører soningsformen, se også punkt 8.5.

I likhet med Ila fengsel og forvaringsanstalt ønsker også region øst en avklaring på hvorvidt lovgiver mener at det også skal gis varsel dersom forvaringsdom forlenges. Vi mener at det kan være av betydning for fornærmede eller dens etterlatte å få vite om straffen blir videreført når tidsrammen utløper, ettersom forvaring etter sin art er tidsubestemt. Vi støtter dermed Ila fengsel og forvaringsanstalt i at man derfor enten bør innlemme adgang til å varsle ved domstolens forlengelse av tidsrammen slik at fornærmede kan innrette seg på at den innsatte forblir under straffegjennomføring, eller til å varsle når tidsrammen ikke blir forlenget, det vil si når innsatte blir løslatt uten vilkår ved tidsrammens utløp. At en forvaringsdømt blir løslatt ved tidsrammens utløp uten vilkårsfastsettelser av noe slag, må man legge til grunn vil kunne ha betydning for den fornærmede eller dens etterlatte å få kunnskap om.

8.3 Varsel om soningsutsettelse

I likhet med Halden fengsel mener Region øst at det fremstår som unødvendig å varsle om soningsutsettelser når det uansett varsles om innsettelse. Dersom varsel om innsettelse ikke blir sendt til fornærmede eller dennes etterlatte før domfelte faktisk møter opp til soning, så fremstår det som unødvendig å sende varsler om soningsutsettelser. Dette vil bare generere flere varslinger, og det viktigste for fornærmede eller dens etterlatte er å få varsel når domfelte faktisk blir satt inn i fengsel.

En løsning om at det først varsles når straffegjennomføringen påbegynnes, vil også være mer i samsvar med departementets føringer om at varsling om tidspunkt de hefter usikkerhet ved bør unngås. Det er ikke uvanlig at det gis soningsutsettelse i flere omganger, noe som vil gi en uforutsigbarhet og usikkerhet for fornærmede/etterlatte. Videre opplever region øst en økning av saker som tas inn for domstolen etter straffeprosessloven § 462. Selv om kriminalomsorgen ikke vurderer at vilkårene for utsettelse er tilstede/har avslått søknaden, er den klare hovedregel at en begjæring om rettens avgjørelse skal gis oppsettende virkning for fullbyrdingen hvis ikke særlige grunner taler mot det, jf. påtaleinstruksen § 29-7. I tillegg blir disse avgjørelse ofte anket, og det er ikke uvanlig at det søkes på nytt om soningsutsettelse etter domstolsbehandlingen. Dette vil vanskeliggjøre en slik varsling som det legges opp til ytterligere, og vil kunne føre til mye usikkerhet hos fornærmede/etterlatte.

Vi vurderer at situasjonen er en annen der straffegjennomføringen avbrytes ved at det innvilges straffavbrudd, hvor fornærmede eller etterlatte er kjent med at straffegjennomføringen er påbegynt og har innrettet seg etter dette. Da er behovet for varsel et helt annet.

8.4 Varsel om gjeninnsettelse i fengsel

Region øst mener i likhet med departementet at det bør varsles i de tilfellene hvor domfelte blir gjeninnsatt i fengsel som følge av unndragelse eller at vilkårene for straffeunndragelse ikke lenger er tilstede. Det fremstår imidlertid som noe uklart om det også er ment å omfatte gjeninnsettelse ved forvaring. Vi mener at det har gode grunner for seg at også dette omfattes, sett hen til at forvaringsdømte som regel soner dommer er omfattet av lovbruddene som utløser varslingsplikten.

8.5 Varsel om sted for straffegjennomføring

Det kommer frem av forslaget at fornærmede eller dens etterlatte ikke skal opplyses om hvilket fengsel domfelte gjennomfører straff i, men at det skal informeres om et nærmere geografisk område hvor domfelte soner, fortrinnsvis kriminalomsorgens regioninndeling. Regionen har vanskeligheter med å se hvordan det skal gjennomføres rent praktisk. Slik brevmalene er utformet i dag fremgår det hvilke enhet som sender varselet, hvor også enhetens kontaktinformasjon som telefonnummer og e-postadresse fremgår. Dersom dette skal endres må det gjøres noen større endringer med brevmalene og informasjon om hvor fornærmede/pårørende kan henvende seg ved behov for kontakt.

I en avveining av fornærmede og etterlattes behov for informasjon/forutsigbarhet og domfeltes personvern, vurderer region øst at hensynet til fornærmede/etterlatte bør veie tyngst. Vi anbefaler derfor at det legges opp til at det skal varsles om hvilket fengsel domfelte er innsatt i og ved overføringer mellom enhetene.

Vi kan ikke se at opplysninger om hvilket fengsel domfelte er innsatt i utgjør et stort inngrep i den enkeltes personvern. Realiteten er at dette har vært en utilsiktet praksis frem til nå, jf. punktet ovenfor. Kunnskap om hvilke fengsel domfelte er innsatt i kan utgjøre en sikkerhetsrisiko, der det vurderes å være fare for domfeltes liv eller helse dersom disse opplysningene blir kjent. Dette vil bli ivarettatt ved at det skal ikke skal varsles i disse tilfellene, jf. forslaget. Men vi vil i den forbindelse påpeke viktigheten av et det foretas en grundig vurdering av om det er grunnlagt for å unnlate varsling i den enkelte sak. Vi har et mer alvorlig trusselbilde mellom de kriminelle miljøene og gjerningsperson er gjerne offer/trusselutsatt i annen sak og motsatt (offer i en sak er trusselutøver i annen). I slike saker må vi kunne unnlate varsling om hvor vedkommende er innsatt, utganger mv for å ivareta sikkerheten til innsatte/domfelte og ansatte.

8.6 Varsel om fremstilling

Det foreslås av departementet at fremstillinger skal varsles dersom det foreligger sannsynlighetsovervekt for at fornærmede eller dens etterlatte vil kunne påtreffe domfelte under en fremstilling.

Tilbakemeldingen fra enhetene er at dette i praksis kan gi en del problemstillinger til vurdering. Det gjennomføres mange helsefremstillinger fra enheter med høyt sikkerhetsnivå, og disse må av ulike grunner stadig avlyses og endres. Å skulle varsle for helsefremstillinger generelt vil derfor fremstå som veldig uforutsigbart for fornærmede eller dens etterlatte. En annen mulig konsekvens vil også kunne bli at det innvilges færre fremstillinger, på bakgrunn av at man ikke rekker å saksbehandle innen fristen for varsling. Det blir også problematisert hva som skal gjøres i tilfeller med akutte fremstillinger hvor formålet er slik at det ut fra forslaget utløser en plikt til varsling, eksempelvis akutte dødsfall i nær familie. I slike tilfeller vil det ikke være tilstrekkelig tid til å varsle i god tid før utgangen, slik at fornærmede eller dens etterlatte får en reell mulighet til å innrette seg. I slike tilfeller må det avklares nærmere om hensynet til domfeltes ønsker om samvær med familie eller hensynet til fornærmede eller dens etterlattes behov for forutgående varsling skal ha forrang.

Det vises til høringsuttalelsen fra Halden fengsel som også viser til at lavere sikkerhetsenheter og overgangsboliger gjennomfører sosiale fremstillinger som del av progresjonsarbeidet på dette sikkerhetsnivået. Dersom domfelte og fornærmede bor i samme nærområde, og det skal varsles der det er sannsynlighetsovervekt for at man påtreffer fornærmede, vil det være vanskelig å jobbe med den enkelte innsatte slik det er tenkt. Slike sosiale fremstillinger benyttes blant annet ofte til å jobbe med nettverksbygging, fysisk aktivitet, botrening, samtaler, klargjøring bolig og ikke minst til å bli trygg på tjenestene man skal benytte etter løslatelsen o.l. Domfelte som gjennomfører straff på en overgangsbolig er ofte i nærheten av sitt opprinnelige hjemsted, og fornærmede/etterlatte kan i mange tilfeller være bosatt i samme området.

Det vil være behov for at enheter med lavere sikkerhet (og da spesielt overgangsboliger) for eksempel kan varsle om hvordan utganger vil foregå i den perioden innsatte skal gjennomføre straffen på overgangsbolig/lavere sikkerhet – altså et slags generelt varsel for de sosiale fremstillingene med informasjon om hvilket område utgangene vil gjennomføres og hvilken tid på dagen den skal gjennomføres.

Det vises videre til høringsuttalelsen fra Ila fengsel og forvaringsanstalt som har registrert at man under dette punktet benytter begrepet «domfelte» og at de forstår derfor forslaget dihten at fremstillinger av varetektsinnsatte ikke omfattes. Av retningslinjene pkt. 34.4 til straffegjennomføringsloven § 34, fremgår det at påtalemyndigheten avgjør spørsmål om fremstilling utenfor fengselet for alle varetektsinnsatte og har ansvar for gjennomføringen. Det fremgår også av § 52 at § 34 om fremstilling ikke gjelder for varetektsinnsatte. Ila viser imidlertid til at det kan tenkes tilfeller hvor lignende hensyn også gjør seg gjeldende for fornærmede eller etterlatte i saker hvor den innsatte er varetektsinnsatt. Det foreslås derfor at det reguleres hvorvidt politiet i slike tilfeller vil ha en tilsvarende plikt til å varsle, herunder hvorvidt kriminalomsorgen skal bistå politiet.

I forlengelsen av dette ble det også bemerket at det ikke er uvanlig at forvaringsdømte får status som varetektsinnsatte i tilfeller hvor tidsrammen løper ut og dom om forlengelse ikke enda er rettskraftig. I denne perioden vil det være politiet som har ansvaret for den innsattes eventuelle utganger, ikke kriminalomsorgen. Dette er en situasjon lovgiver i forbindelse med utarbeidelse av forvaringsforskriften ikke ser ut til å ha vært oppmerksom på. Politiet har per i dag ingen klar hjemmel eller praksis for å f.eks. innvilge permisjoner (herunder vurdere varsling) for denne

gruppen, og det varierer mellom politidistriktene hvorvidt de ønsker å gjøre dette. Det er uheldig med opphør i etablerte permisjonsrutiner som følge av en situasjon den innsatte ikke selv er skyld i, og den spesielle situasjonen for denne gruppen bør klargjøres når det gjelder beslutningsmyndigheten for ulike utganger. Dette vil også påvirke varslingen som eventuelt skal gjennomføres i denne sammenheng.

8.7 Varsel om soningsoverføring

Flere enheter har kommentert at de støtter at det varsles om soningsoverføring, og at dette vil gi fornærmede og dennes etterlatte forutsigbarhet. Region øst er enig i denne vurderingen. Vi vurderer også at de samme hensynene gjør seg gjeldene ved uttransport fra Norge i medhold av et utvisningsvedtak. Vi mener at det derfor også bør varsles dersom domfelte blir uttransportert fra landet ved løslatelse. I dag varsles det kun om selve løslatelsen, og fornærmede eller dens etterlatte får ingen informasjon om uttransporten. Dette er informasjon som vi mener fornærmede eller dens etterlatte har interesse i å få, da det vil kunne gi de en forutsigbar fremtid.

8.10 Varsel om dødsfall

Flere enheter har kommentert at de støtter forslaget om varsling ved dødsfall, men at det ikke bør gis ytterligere opplysninger. Region øst er enig i denne vurderingen.

8.11 Varsel om mediedeltakelse

Det fremgår av forslaget til departementet at varsling skal være begrenset til tilfeller hvor det er tale om mediedeltakelse via aviser og TV, og at det er en forutsetning at kriminalomsorgen rent faktisk er kjent med mediedeltakelsen.

Til tross for disse begrensningene har de fleste enhetene gitt tilbakemelding på at dette fremstår som lite hensiktsmessig eller vanskelig å gjennomføre i praksis.

Vi vil innledningsvis fremheve pressens ansvar, og særlig peke på punkt 4 i Vær-Varsom plakaten om Publiseringsregler. Det er i utgangspunktet pressens ansvar å sikre at berørte blir gjort kjent med medieomtalen før den finner sted.

Region øst har stor forståelse for at det kan være belastende for fornærmede eller dennes etterlatte å møte den domfelte gjennom media. Vi er imidlertid enig i vurderingen til Ila fengsel og forvaringsanstalt at varsling om denne type tilfeller vil skape en uoversiktlig praksis som er egnet til å skape uklarhet og en falsk trygghet for fornærmede eller dennes etterlatte om hva de mottar varsling om. Slik også forslaget viser til, er dagens medievirkelighet svært omfattende, uforutsigbar, sammensatt og inkluderer mange ulike plattformer. Det vil unektelig medføre at fornærmede eller dens etterlatte i stor grad risikerer å bli eksponert for den domfelte, uavhengig av at man har adgang til å varsle om TV- eller avisinnlegg.

Som forslaget også legger til grunn, vil det for eksempel være risiko for at domfelte for eksempel under utganger, har tilgang til internett og derved sosiale medier. Restriksjoner på bruk av mobiltelefon med internettilgang fastsettes kun i tilfeller hvor det vurderes nødvendig for en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring av utgangen jf. straffegjennomføringsloven § 36, typisk i tilfeller hvor domfelte er dømt for nettbaserte overgrep. I andre tilfeller er det ikke uvanlig at domfelte medbringer mobiltelefon ut ved permisjoner. Dette er også i tråd med normalitetsprinsippet og er for mange et viktig skritt i retning av å forberede seg på et liv ute i samfunnet, som i dag i stor grad er digitalisert og krever tilstedeværelse på digitale, herunder sosiale, plattformer. En slik tilstedeværelse vil imidlertid også naturlig nok innebære en risiko for at fornærmede eller dens etterlatte blir eksponert for den domfelte digitalt. Dette må antas å være en særlig stor risiko i tilfeller hvor den straffbare handlingen er begått i nær relasjon. I slike

tilfeller er det naturlig å anta at domfelte og fornærmede eller dens etterlatte til en viss grad har en overlappende kontaktflate på sosiale medier.

Region øst er dermed enig i vurderingen til Ila fengsel og forvaringsanstalt i at dagens forslag ikke treffer i tråd med intensjonen, siden det uavhengig av forslaget om varsling ved kjente medieopptredener vil kunne være en minst like stor risiko for å bli eksponert for domfelte via andre medieflater, herunder sosiale medier, som kriminalomsorgen ikke vil være kjent med og heller ikke vil være i stand til å varsle om.

8.12 Nærmere om varsling av tidspunktene for permisjon og frigang

8.12.1. Om permisjoner

Det fremgår av forslaget at varsling skal gis for en tidsavgrenset periode på tre måneder. Dette vil spare kriminalomsorgen for ressurser, og færre varsler vil være mindre belastende for fornærmede eller dennes etterlatte. Videre skal det varsles særskilt dersom det skjer endringer i forhold til tre-månedersvarselet.

Region øst vil her bemerke at det er stor forskjell på høyt og lavt sikkerhetsnivå når det kommer til omfang og hyppighet av utganger. Enheter med lavere sikkerhet bruker både ordinær permisjon, korttidspermisjon og frigang hyppig. En domfelt som gjennomfører straff ved en overgangsbolig vil være mye ute i samfunnet på en form for utgang. I disse tilfellene kan det å kunne varsle for tre måneder om gangen kunne redusere antallet varsler. Dette gjelder særlig ved utganger hvor domfelte ofte benytter utgangene på faste dager og tidspunkter. Når det gjelder utganger som ikke gjennomføres på faste dager og tider, mener vi at det kan bli utfordrende for domfelte å planlegge sine utganger så langt frem i tid. Mye kan endre seg på så lang tid, og dette kan føre til at antallet endringer vil bli større enn det er i dag. Det vil dermed bare generere ytterligere varsler, og medføre en økning i saksbehandling.

Region øst vurderer at dagens retningslinjer om at det kun er adgang til å innvilge én permisjon om gangen er til hinder for en ordning med varsling tre måneder frem i tid. Dersom forslaget vedtas, anbefaler vi at det samtidig åpnes for å kunne innvilge flere permisjoner i samme vedtak.

Når det gjelder forvaringssaker viser Region øst til Ila fengsel og forvaringsanstalts uttalelse hvor det fremgår at det er regionalt nivå som har beslutningskompetanse for bl.a. innvilgelse av ulike former for permisjoner jf. straffegjennomføringsloven § 33 jf. § 6 annet ledd annet punktum. At alle permisjonssøknader må behandles i to instanser, har betydning for saksbehandlingstiden. Slik dagens praksis er, forutsettes det at domfelte må gjennomføre tidligere innvilget ordinær permisjon før regionalt nivå kan innvilge neste utgang. I slike tilfeller vil det ikke være hensiktsmessig å sende varsel som skal gjelde for en tremånedersperiode, da det gjerne grunnet den samlede saksbehandlingstiden vil kunne være to til tre måneder mellom hver permisjonsutgang. At dette i tillegg skal kunne gjøres for to utganger samtidig mener vi kan bli uoversiktlig for alle parter, og risikoen for at man uansett må sende ut nytt varsel om endringer er stor.

Dersom forslaget også skal forstås slik at straffegjennomføring i institusjon etter straffegjennomføringsloven § 12 er omfattet av varslingsreglene, vises det til høringssvaret fra Oslo friomsorgskontor. Her fremkommer det at domfelte og behandlingsinstitusjonen i dag blir gjort kjent med at friomsorgen skal ha beskjed om overnattingspermisjon tre uker før permisjon slik at fornærmede har mulighet til å motta varsel 14 dager før dato for permisjonen. Utover overnattingspermisjoner så har domfelte mulighet til å bevege seg utenfor institusjonen hver dag. Formålet for utgangene og hvor den domfelte skal utenfor institusjonen må avklares i dialog med

og i tråd med oppfølgingen ved institusjonen. Slike utganger kan det ikke varsles spesifikt om tre uker i forveien fordi behovet og tid for utganger i følge Oslo friomsorgskontor endrer seg hele tiden. Dersom man må varsle ved enhver frigang/permisjon/utgang, vil det kunne påføre fornærmede eller dennes etterlatte unødige belastninger. Oslo friomsorgskontor mener etter dette at det bør vurderes om friomsorgen skal kunne et gi generelt varsel for et lengre tidsrom, eller eventuelt for resterende tid for straffegjennomføringen der dette anses hensiktsmessig og ikke går ut over fornærmedes eller dennes etterlattes vern. Vi viser også til Oslo overgangsbolig sin uttalelse med en nærmere beskrivelse av utfordringsbildet.

Region øst er enig med Ila fengsel og forvaringsanstalt i vurderingen at forslaget ikke vil innebære noen vesentlig realitetsendring fra dagens praksis ved anstalten hva gjelder varsling ved kortidspermisjoner. Denne type permisjoner gjelder kortvarige utganger til behandling hvor regionalt nivå innvilger flere utganger innenfor lengre perioder, eksempelvis for en periode av fire måneder. I slike tilfeller sender anstalten varsel til fornærmede eller dennes etterlatte for hele perioden hvor det er innvilget utganger.

Oppsummert vurderer Region øst at varsling for en tremånedersperiode vil være mest praktisk i de tilfellene hvor domfelte har faste jevnlig utganger. Vi mener derfor at det ikke bør settes som en «skal»-regel om at det varsles for utganger tre måneder frem i tid, men at det åpnes for at varslingsregimet tilpasses hensikten med straffegjennomføringsformen/sikkerhetsnivå.

8.12.2 Om frigang

Etter det vi er kjent med er praksis i dag at det gis ett varsel om frigang, hvor fornærmede/etterlatte informeres om at domfelte er innvilget frigang fra en dato med angivelse av området, tidspunkt og dager for utgangene (f. eks. dette innebærer daglige utganger fra fengselet til arbeidsplass i Oslo kommune på hverdager innenfor normal dagtid.) Skjer det endringer i frigangsavtalen varsles fornærmede/etterlatte om dette i eget skriv. Den foreslåtte endringen vil følgelig gi enhetene merarbeid uten at det innebærer noen praktisk betydning og vi anbefaler derfor at dagens ordning opprettholdes.

Varsling ved «frigang» fra Elevator.

Mange av de domfelte som gjennomfører straff i medhold av straffegjennomføringsloven § 12 ved Elevator har i dag «frigang» til sysselsetting/aktivitet utenfor Elevator, f. eks. ved arbeidsted i Oslo/Akershus eller ved universitet eller høyskoler i Oslo. I flere av disse sakene varsles fornærmede og etterlatte om «alt» av utganger som skjer i form av kortidspermisjon, permisjoner, prøveløslatelse og lignende – særlig i de sakene hvor domfelte gjennomfører lange straffer for alvorlige forhold/er idømt forvaring. Det er imidlertid ikke hjemmel for å varsle om at domfelte har daglige utganger ut av Elevator til forskjellige steder i Oslo/Akershus. Vi mener at dette gir fornærmede og etterlatte en falsk trygghet, ved at de tror de er kjent med når domfelte beveger seg ute i samfunnet – mens de i realiteten kan møte på domfelte tilnærmet daglig uten å være kjent med det. Vi er kjent med begrunnelsen for å ikke varsle om overføringer/utganger fra helseinstitusjoner der domfelte har opphold i medhold av § 12 (taushetsplikt om helseopplysninger), men disse hensynene gjør seg ikke gjeldene i samme grad der domfelte gjennomfører straff ved Elevator. Derimot har et opphold ved Elevator mange likhetstrekk med opphold ved en overgangsbolig, hvor det er hjemmel for å varsle ved frigang. Vi mener tilsvarende bør gjelde ved opphold på Elevator.

8.12.3 Hva skal det varsles om?

For at formålet med varslingen skal oppnås er det av vesentlig betydning at fornærmede og etterlatte får tilstrekkelig informasjon til å kunne innrette seg etter varselet. Det fremgår av forslaget til lovtekst at fornærmede/etterlatte skal varsles om *tidspunktet* for permisjon og

frigang. Varselet skal blant annet omfatte vilkår om å overholde bestemmelse om oppholdssted, når vilkåret direkte gjelder fornærmede eller dennes etterlatte. Varsling av fornærmede og dennes etterlatte har som formål å gi informasjon om at domfelte kan påtreffes ute i samfunnet, slik at de kan innrette seg etter denne informasjonen. For å oppnå dette formålet er det slik vi ser det ikke tilstrekkelig å kun få informasjon om *tidspunktet* for utgangen, det er slik vi ser det også helt nødvendig å få informasjon om området hvor utgangen skal finne sted. Vi foreslår derfor at forslaget til ny straffegjennomføringsloven § 7b annet ledd bokstav b) endres til tidspunkt **og sted/område** (...). Sted/området kan i forskrift eller retningslinjer begrense til å omfatte kommune, by, sentrum, tettsted, landsdel eller lignende, for å ivareta domfeltes personvern. Vi mener dette bør kunne informeres om i alle saker, uten at det er satt vilkår om oppholdssted i tillegg. Det er vanskelig å se for seg at formålet med varslingen blir tilstrekkelig ivaretatt ved at man kun får informasjon om tidspunktet for når utgangen skjer, og erfarer at denne informasjonen ofte gis i dag, også der det ikke er satt et eksplisitt vilkår om oppholdssted.

Det er også ulike hensyn og behov som ligger til grunn for vurderingen av om det skal fastsettes vilkår om oppholdssted for domfelte (nødvendig for en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring) og fornærmede/etterlattes behov for å vite hvilke området utgangen skal skje (unngå å påtreffe vedkommende).

Vi forstår det slik at henvisningen ny § 7 b annet ledd bokstav j) om *området hvor straffegjennomføringen finner sted* relaterer seg til å gi informasjon om området/regionen hvor domfelte er innsatt i fengsel, og ikke om området hvor vedkommende befinner seg ved utganger eller straffegjennomføring utenfor fengsel.

8.12.4 Når skal det varsles?

Det følger av dagens regelverk at det skal varsles i så vidt god tid at domfelte har en reel adgang til å påklage vedtaket, og at varsling skal skje via brev. Ordinær postgang tar lang tid, dette vil kortes betydelig ned der varslingen skal skje via Altinn/Digipost. En utfordring vi ofte støter på i disse saken er der regionalt nivå tar en klage over permisjon eller løslatelse til følge, og tidspunkt for utgangen ligger svært kort frem i tid. Vi står da i et dilemma hvor vi må vurdere hvilke hensyn som skal veie tyngst. Hensynet til fornærmede/etterlatte som skal varsles, eller hensynet til domfelte, som bør løslates så raskt som mulig når vilkårene for dette vurderes å være oppfylt. Når vi tar klagen til følge og domfelte gjennomfører straff utover 2/3-tid, vil dette ofte tilsi at domfelte skal løslates så snart vedtaket er meddelt han/henne. Vi har i disse sakene bedt enheten om varsle fornærmede/etterlatte per telefon, da det fremstår som uforholdsmessig at domfelte må utholde flere uker ekstra i fengsel i påvente av at varsling skjer.

9.1 Vurdering av om det foreligger fare for domfeltes liv eller helse

Region øst er positiv til at denne vurderingen nå foreslås tatt inn i lovteksten og at vurderingen reguleres nærmere. Vi mener imidlertid at det kan være noe vanskelig å vurdere om det faktisk foreligger fare for domfeltes liv eller helse. Den domfelte kan anføre at det er fare for liv og helse, mens politiet kan gi tilbakemelding på at de ikke har opplysninger som tilsier fare for liv eller helse. Bakgrunnen for politiets tilbakemelding kan være at de ikke har konkret informasjon om dette, eller at de ikke har undersøkt det. Her bør det fremgå av retningslinjene hva som skal vektlegges ved vurderingen, samt hvor langt undersøkelsesplikten strekker seg i disse sakene. Ettersom kriminalomsorgen er avhengig av opplysninger fra politiet for å kunne ta en vurdering av om det er fare for liv eller helse, vil disse undersøkelsene også kunne ta lang tid.

Som vist til ovenfor opplever vi å ha mer alvorlig trusselbilde mellom de kriminelle miljøene og gjerningsperson er gjerne offer/trusselutsatt i annen sak og motsatt (offer i en sak er trusselutøver

i annen). I slike saker må vi kunne unnlate varsling om hvor vedkommende er innsatt, utganger mv for å ivareta sikkerheten til innsatte/domfelte og ansatte.

9.2 Klagerett når det straffbare forholdet omfattes av varslingsplikten

Region øst støtter forslaget om at det ikke gjøres unntak fra forvaltningslovens klageregler for domfelte ved avgjørelser av om varsling vil medføre fare for liv og helse. Det vises til at dette er en viktig rettssikkerhetsgaranti, samt at domfelte vil kunne komme med opplysninger som er relevante for sikkerhetsvurderingen som kriminalomsorgen kanskje ikke er kjent med.

Vi støtter at fornærmede eller dennes etterlatte ikke skal ha klagerett ved avgjørelser av om varsling vil medføre fare for domfeltes liv eller helse.

11 Økonomiske og administrative konsekvenser

Flere av enhetene har gitt tilbakemeldinger på at den foreslåtte lovendringen vil føre til økte kostander og mer administrativt arbeid. Det vises til utfyllende kommentarer i deres høringssvar på dette punktet og til regionens kommentarer til dette innledningsvis.

12 Merknader til de enkelte bestemmelser

Til § 7 b

§ 7 annet ledd bokstav a nr 7: Det fremkommer av forslaget at dette gjelder både prøveløslatelse og løslatelse på endt tid. Videre står det at gjeldende rett om at varsling skal skje «på forhånd» videreføres. Region øst ønsker en avklaring på hva man gjør i de tilfellene hvor domfelte har sittet over 2/3-tid da det innvilges prøveløslatelse, jf. punkt 8.12.4. Skal domfelte bli sittende i fengsel de ukene varselet tar?

§ 7 b annet ledd bokstav a nr 8: Ifølge lovens ordlyd skal det bare varsles ved prøveløslatelse fra forvaringsstraff. Region øst stiller spørsmål ved om det ikke også bør varsles ved utløp av tidsrammen for forvaring. Vi viser her til punkt 8.2.

§ 7 annet ledd bokstav h: Regionkontorene mener det må klargjøres hva det kan (skal) varsles om ved prøveløslatelse når det gjelder bosted, samt hvilke senere inntrufne endringer som gjelder bosted det skal varsles om.

Vi anser det hensiktsmessig for å belyse problemstillingen å gjengi aktuell lovtekst, samt utdrag fra tidligere forarbeider.

Av straffegjennomføringsloven § 42 sjette ledd følger det at;
Dersom det er av betydning for fornærmede i straffesaken eller dennes etterlatte å få kjennskap til tidspunktet for løslatelse, skal kriminalomsorgen varsle fornærmede eller etterlatte på forhånd. Varsel kan også gis dersom den løslatte endrer bosted i løpet av prøvetiden, og det er av betydning for fornærmede eller dennes etterlatte å få kjennskap til endringen.

Av bestemmelsens syvende ledd følger det at;
Varsel etter denne paragrafen skal også omfatte informasjon om vilkår som er satt med hjemmel i § 43 annet ledd bokstav d) og e), hvis disse vilkårene direkte gjelder fornærmede i straffesaken eller dennes etterlatte.

Av straffegjennomføringsloven § 43 annet ledd følger det at;
[...] Dersom det fremstår som nødvendig for en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring, skal kriminalomsorgen i perioden med møteplikt fastsette at prøveløslatte skal

- a. overholde bestemmelser om bosted,
- b. møte i upåvirket tilstand hos offentlig myndighet, person eller organisasjon etter kriminalomsorgens anvisning,
- c. overholde bestemmelser om behandling,
- d. **overholde bestemmelser om oppholdssted, arbeid eller opplæring, eller**
- e. **unnlåte å ha samkvem med bestemte personer.**

Hitsatt fra Ot. prp. nr. 15 (2006-2007) s. 18;

Løslatelse fra fengselsstraff

Ved gjennomføring av straff utenfor fengsel foreslår departementet at varselet både omfatter tidspunktet for gjennomføring av straffen og vilkår fastsatt med hjemmel i § 16 tredje ledd, bokstav d) og e), dersom vilkårene direkte gjelder fornærmede eller dennes etterlatte.

Departementet er enig med kriminalomsorgen region nord i at hensynet bak denne regelen tilsier at kriminalomsorgen også må varsle om tilsvarende vilkår ved prøveløslatelse etter straffegjennomføringsloven § 43 annet ledd. Departementet foreslår en bestemmelse om dette i et nytt åttende ledd i straffegjennomføringsloven § 42.

Etter departementets mening bør varslingsplikten utvides ytterligere slik at kriminalomsorgen også får plikt til å varsle fornærmede eller dennes etterlatte, dersom løslatte endrer bosted i løpet av prøvetiden. Det er ikke uvanlig at domfelte endrer bosted etter løslatelsen. Behov for varsel om bostedsendring kan i mange tilfeller være like stort som varsel om selve løslatelsen. Bestemmelsen er særlig praktisk der det er unnlått å gi varsel fordi domfelte ble løslatt til en adresse på en annen kant av landet enn der fornærmede eller dennes etterlatte bor.

Departementet vil presisere[s] at plikten til å varsle om endring av bosted er betinget av at kriminalomsorgen rent faktisk får kjennskap til endringen.

Av merknader til enkeltbestemmelsene, § 42 syvende ledd og nytt åttende ledd fremgår det at; Etter § 42 syvende ledd, annet punktum skal kriminalomsorgen varsle fornærmede eller dennes etterlatte dersom den løslatte endrer bosted i prøvetiden. Departementet har valgt uttrykket «endrer bosted» istedenfor «har flyttet». Det vil i flere tilfeller være uklart om løslatte kan anses å ha flyttet, og dette problemet ønsker man å unngå ved å bruke kriteriet «endrer bosted». I dette uttrykket ligger det også at mer kortvarige besøk eller opphold på det aktuelle stedet ikke utløser varslingsplikten. I åttende ledd er det presisert at varselet også skal omfatte løslatelsesvilkår som direkte gjelder fornærmede eller dennes etterlatte.

Forslaget til nytt åttende ledd i § 42 handler om varsel til fornærmede eller dennes etterlatte om vilkår som fastsettes i forbindelse med prøveløslatelse fra fengselsstraff. Her er det, i likhet med forslaget til nytt sjette ledd i § 16, positivt angitt hvilke vilkår det skal varsles om.

Som det fremgår av sitert lovtekst kan vilkår om å overholde bestemmelse om bosted settes i medhold av straffegjennomføringsloven § 43 annet ledd bokstav a). I henhold til straffegjennomføringsloven § 42 syvende ledd er det bare vilkår satt etter straffegjennomføringsloven § 43 annet ledd bokstav d) og e) det kan varsles om. Etter vår oppfatning taler bestemmelsenes oppbygning og innhold for at det ikke kan varsles om vilkår om bosted.

Ut ifra sitert lovtekst fra straffegjennomføringsloven § 42 sjette ledd og forarbeider kan det imidlertid synes som at informasjon om selve bostedsendringen kan gis ved en endring av bosted, men her er vi i tvil om hva som er rett tolkning. I alle tilfeller er vi av den oppfatning at

dersom regelverket skal tolkes slik at informasjon om bosted ikke kan gis på tidspunktet for prøveløslatelse, fremstår det som et underlig resultat om informasjon om bosted kan gis ved en senere endring av bosted. (Det som imidlertid ikke anses som tvilsomt er at bestemmelsen skal omfavne de tilfellene hvor det opprinnelig ikke ble varslet, men at en endring av bosted gjør at behovet for varsling aktualiserer seg på et senere tidspunkt, og at det da på dette senere tidspunktet skal varsles om at domfelte er prøveløslatt.)

Vi kan ikke se at dette er løst i forslag til nytt regelverk og etterspør på denne bakgrunn en tydeliggjøring.

Departementet presiserer at bestemmelsen ikke omfatter endring av bosted etter prøveløslatelse fra forvaring. Region øst ønsker å i den forbindelse å peke på behovet for å kunne varsle fornærmede/etterlatte om midlertidig ending av bosted i saker der domfelte er prøveløslatt fra forvaring.

Vi erfarer at det i enkelte situasjoner burde vært adgang for å varsle fornærmede og etterlatte i saker om midlertidig endring av oppholdssted der forvaringsdømte er prøveløslatt/prøveløslatt til refusjonsordningen. Det er det i dag ikke hjemmel til. Vi mener at mange av de samme hensynene som ligger bak forslaget om å varsle ved fremstilling gjør seg gjeldene her. F.eks. søkte en forvaringsdømt i refusjonsordningen som har drept et barn om å få reise på ferietur til familie i nærområdet til der de etterlatte bor. Her hadde det vært sterkt ønskelig å kunne varsle om en slik eventuell tur, for å forberede etterlatte på at de kan påtreffe domfelte.

Til § 7 c

Region øst ønsker nærmere retningslinjer på hva som skal inngå i vurderingen av dette vilkåret. Dette er et svært skjønsmessig vilkår uten særlig veiledning i retningslinjene, noe som medfører at vilkåret kan praktiseres ulikt mellom enhetene.

Til § 7 d

Forslaget avklarer her hvilken informasjon varselet skal inneholde, og hvilken type vilkår det skal varsles om. Region øst mener at det er positivt at dette kommer tydelig frem. Det er imidlertid ønskelig med en nærmere redegjørelse for hva som ligger i «direkte gjelder».

Til § 7 e

I forslaget fastsetter denne bestemmelsen at fornærmede eller dennes etterlatte ikke skal varsles dersom det medfører fare for domfeltes liv eller helse. Det bør her presiseres hvordan det skal sikres at domfelte gjøres kjent med at det vil bli sendt varsel, og at domfelte dermed får mulighet til å klage. En mulig måte dette kan gjøres på er at domfelte gjøres kjent med dette allerede i innkallingsbrevet/ved overføring fra varetekt til dom, og at det der gis informasjon om at domfelte må informere kriminalomsorgen dersom domfelte mener at varsling vil medføre fare for liv og helse. På denne måten vil kriminalomsorgen raskt kunne ta en vurdering av dette. Dette er selvfølgelig ikke til hinder for at domfelte også ved en senere anledning kan fremsette anførsel om at varsling vil medføre fare for liv og helse. På denne måten vil også de domfelte over 18 år få en mulighet til å uttale seg før det treffes avgjørelse om varsling.

Helt avslutningsvis vil vi bemerke at vi synes det er svært positivt at det er foreslått endringer i regelverket som på en bedre måte vil ivareta hensynet til fornærmede og dennes etterlatte. For å styrke dette vernet ytterligere mener vi at regelverket burde åpne for at kriminalomsorgen, i helt spesielle tilfeller, kan ta hensyn til fornærmede eller dennes etterlatte i vurderingen av om det

skal innvilges permisjon eller frigang, der en slik innvilgelse vil få stor betydning for den fornærmede/etterlattes bevegelsesfrihet. Vi har til illustrasjon nylig hatt en klagesak til behandling ved regionkontoret, hvor domfelte er innvilget frigang til samme studiested hvor fornærmede som han er domfelt for å ha voldtatt går. Fornærmede er tydelig på at hun vil måtte avbryte studiene som følge av dette. I slike tilfeller mener vi at hensynet til fornærmede tilsier at det burde være mulig å avslå en slik søknad, og heller oppfordre domfelte til å søke om frigang til et annet formål/sted.

Et annen tiltak som vi mener bør iverksettes for å styrke fornærmede/etterlatte er å etablere en ordning med pårørendekontakt ved hvert regionkontor, som kan besvare henvendelser og spørsmål som fornærmede og dennes etterlatte måtte ha. Vi har prøvd ut en slik ordning ved regionkontoret, og har gode erfaringer med dette så langt.

Med hilsen

Brit Kari Kirkeeide
assisterende regiondirektør

Kine Arctander Mellum
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Romerike fengsel
Ullersmo avdeling

Kriminalomsorgen region øst - regionkontor

Deres ref:

Vår ref:
202417378-27

Dato:
28.02.2025

ROMERIKE FENGSEL - SVAR PÅ HØRING MED FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING FOR Å STYRKE FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING

Romerike fengsel viser til oversendelse av høring i brev av 14.12.24, med frist for å komme med kommentarer innen 28.2.25. Det fremgår av brevet at forslagene vil medføre økonomiske og administrative konsekvenser for kriminalomsorgen, og det bes derfor om at enhetene særlig uttaler seg om dette og gjerne med egne anslag av kostnader knyttet til de foreslåtte endringene.

Generelt vil Romerike fengsel uttale at vi støtter en utvidelse av reglene om varsling for å ivareta hensynet til fornærmede/etterlatte bedre enn det som følger av gjeldende rett.

Nedenfor følger våre kommentarer:

6.2 Innhente fornærmedes eller dennes etterlattes syn på varsling

Ordlyden i lovteksten og høringen er forskjellige. Lovteksten sier «avklare», men i høringen står det innhente. Mulig det å avklare vil innebære å innhente, men det må isåfall presiseres. Ifølge ordlyden i den nye § 7b, skal Kriminalomsorgen avklare fornærmedes eller etterlattes syn på varsling. Det er imidlertid ikke slik vi forstår vurderingen fra departementet i høringsnotatets punkt 6.2. Fornærmede/etterlatte har mulighet til å reservere seg mot varsling dersom de ikke ønsker det, og det legges samtidig opp til en plikt å varsle for en rekke lovbrudd. Et krav om å innhente fornærmede/etterlattes syn om varsling vil videre innebære vesentlig merarbeid. Totalt sett støtter vi ikke at det settes krav til slik innhenting. Dersom kravet/ordlyden opprettholdes, må det presiseres når og i hvilke tilfeller det skal gjøres.

6.4 Innføring av en plikt til å varsle ved overtredelse av enkelte lovbrudd

Romerike støtter en plikt til å varsle med mindre reservasjonsretten benyttes. Vi støtter også at varslingsplikten avgrenses til de tilfeller hvor de er bosatt i Norge.

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Ullersmoavn 5

Telefon: 63 92 73 00
Telefaks: 63 92 73 01

Org.nr: 974 706 806

Saksbehandler:
Marte Bruer-Skarsbø

E-post: postmottak.ullersmo-
fengsel@kriminalomsorg.no

7. Hvem skal varsles?

Dagens regelverk og praksis legger opp til en skjønnsmessig vurdering av hvilke etterlatte som varsles (begrenset til ektefelle/samboer, barn, foreldre eller søsken). Kriminalomsorgen har ikke kjennskap til fornærmedes familiesituasjon, og vi har ikke tilstrekkelige tilganger i Folkeregisteret til å kunne se familieforholdene. I de fleste tilfeller blir det derfor slik at de som varsles er de som er omtalt som etterlatte i dommen, men vurderingsmomentene som domstolen forholder seg til er ikke nødvendigvis de samme som vi vurderer ifm. varsling. Vi ønsker derfor at det enten presiseres nærmere hvem som skal varsles (f.eks. søsken varsles kun dersom avdødes foreldre ikke er i live), eller at politiet/domstolene tar en større rolle i dette.

8.2 Varsel om innsettelse/8.3 Varsel om soningsutsettelse

Vi mener det *ikke* bør varsles om innsettelse *før* domfelte faktisk har påbegynt soningen, kanskje med unntak av tilfeller hvor innsatte går direkte fra varetekt til dom. Det vil hefte usikkerhet ved enhver innkalling til straffegjennomføring, med mindre innsatte overføres direkte fra varetekt til dom. Ved å varsle *etter* at domfelte faktisk har møtt til soning, unngår man å måtte sende flere varsler dersom domfelte uteblir eller får soningsutsettelse. Siden domfelte ofte er ute i frihet før de møter, er fornærmede/etterlatte allerede forberedt på at de kan påtreffes, og vi mener derfor de ivaretas tilstrekkelig selv om man ikke varsler før domfelte faktisk har møtt.

8.4 Varsel om gjeninnsettelse i fengsel

Vi støtter at det skal sendes varsel ved gjeninnsettelse.

8.5 Varsel om sted for straffegjennomføring

Departementet har vurdert at fornærmede/etterlatte ikke skal opplyses om hvilket fengsel domfelte soner i. Romerike fengsel deler ikke helt denne vurderingen. Fornærmede/etterlatte vil mest sannsynlig få kjennskap til dette før eller senere uansett. Indirekte vil de få denne informasjonen veldig tidlig, dersom det er fengslene som skal varsle når straffegjennomføring er påbegynt, og også i de tilfellene fornærmede/etterlatte skal uttale seg om varsling – om det er fengslene som skal sørge for dette. Slik maler er utarbeidet i dag fremgår det hvilket fengsel som sender varselet, også fengselets kontaktinformasjon som telefonnummer og e-postadresse fremgår også. Romerike fengsel mener fornærmede/etterlatte bør opplyses om hvilket fengsel domfelte soner i.

8.6 Varsel om fremstilling

Romerike fengsel støtter at det ikke anbefales en utvidelse av varslingsreglene til å omfatte fremstillinger.

8.7 Varsel om soningsoverføring

Romerike fengsel støtter at det skal gis varsel dersom domfelte soningsoverføres, men støtter ikke at det ikke skal gis informasjon om til hvilket land. Dette for å gi fornærmede/etterlatte forutsigbarhet.

8.8 Varsel om benådning

Romerike fengsel støtter at det varsles om benådning.

8.10 Varsel om dødsfall

Romerike fengsel støtter at det varsles om dødsfall, men selvfølgelig ikke om årsaken.

8.11 Varsel om mediedeltakelse

Romerike fengsel støtter i utgangspunktet anbefalingen om varsling ved mediedeltakelse i avis og TV, men ser at det kan bli noe krevende å gjennomføre i praksis.

8.12 Nærmere om varslingsreglene for permisjon og frigang

Innhold i varselet

Når man først har en gjennomgang av varslingsreglene, bør det presiseres hvilken informasjon varselet skal inneholde. Vi mener det er avgjørende å opplyse om sted for at formålet med varslingen skal ivaretas (også for frigang, jf. strgf. § 20), men det bør komme føringer på hvor mye informasjon man kan gi. Vi har forstått praksis slik at man ikke kan gi nærmere opplysninger enn kommune, men når det ikke er føringer, er det usikkert om dette er en praksis som er lik for alle enhetene. Mange fornærmede/etterlatte opplever også at det ikke er tilstrekkelig med kommune, da dette i noen tilfeller kan innebære et stort område.

Samlet varsel for en periode på tre måneder

Romerike fengsel har forståelse for at det vil være belastende for fornærmede/etterlatte å motta mange varsler. Med dagens ordning, hvor vi som hovedregel varslar hver enkelt permisjon for seg og innsatte planlegger månedlige utganger (på lavere sikkerhet), er det imidlertid stadig behov for endringer. Det vil være svært utfordrende for de innsatte å planlegge sine utganger så langt frem i tid, og all vår erfaring tilsier at antallet endringer vil bli større enn det er i dag. Det vil derfor bare generere ytterligere varsler.

I tillegg vil en slik ordning medføre en vesentlig økning i saksbehandling. Det krever også at saksbehandlerne ligger flere måneder i forkant, noe vi som en stor enhet med svært mange innsatte i permisjonsrutine, ikke har mulighet til.

Romerike fengsel støtter derfor ikke samlet varsel for en periode på tre måneder, da dette, etter vår erfaring, ikke lar seg gjennomføre i praksis.

Merarbeid og kostnader

Forslagene vil klart medføre økonomiske og administrative konsekvenser for Romerike fengsel. Romerike fengsel er en stor enhet med en planlagt kapasitet i 2026 på over 430 innsatte. Romerike består av tre fengselsavdelinger, herunder Ullersmo avdeling med høy sikkerhet, Kroksrud avdeling med lav sikkerhet og Ungdomsenhet øst.

Foreslåtte utvidelser og endringer vil medføre merarbeid, herunder eksempelvis generell varslingsplikt, varsel om innsettelse, gjeninnsettelse, soningsutsettelse osv.

For å belyse nærmere om mengden varsler som sendes i dag, har vi fra systemet vårt hentet ut antall varsler som er sendt de siste tre årene.

Ved Romerike fengsel ble det i 2022 sendt 903 varslinger, 806 i 2023 og 490 i 2024. Vi har behov for å utdype nærmere om antallet, da det opplyste ikke er dekkende. Antallet er beregnet ut fra at det sendes ett varsel per utgang i aktuell sak, slik at dersom det er flere fornærmede/etterlatte i sakene økes dette i takt med antall fornærmede/etterlatte. Det sendes ett individuelt brev til hver fornærmede/etterlatte. Antallet varslinger varierer også ifht. antall utganger.

Det er ofte flere fornærmede eller etterlatte i en straffesak, noe som genererer flere varslingsbrev per straffesak. Per nå opplever vi alt fra eksempelvis én fornærmet til over 60 fornærmede per sak. Ut fra en manuell beregning kan det synes som at det i snitt er 3,4 personer (fornærmede/etterlatte) i hver sak. Med en slik beregning vil det for 2022 utgjøre 3070 (903 x 3,4) varslingsbrev, for 2023 2740 varslingsbrev og for 2024 1666 varslingsbrev.

Med foreslåtte utvidelser vil antall varslingsbrev øke. Det er vanskelig konkret å anslå tidsbruk i årsverk, men vi synes foreslåtte antall totale årsverk med 6 eller 8 høres altfor lite ut.

Romerike fengsel benytter om lag en 100-150% stilling (er) på varsling i dag. Dersom foreslåtte utvidelser blir innført, altså at det i tillegg til varsling etter gjeldende rett i dag, skal varsles ved; mediedeltakelse, dødsfall, benådning, soningsoverføring, fremstillinger, sted for gjennomføring, innsettelse, gjeninnsettelse og soningsutsettelse, vil vi anslå at det lokalt for Romerikes del vil kunne innebære ytterligere en 100 % stilling/arbeidsmengde.

Antall varslinger vil også avhenge av type kriminalitet som begås. Innsatte som gjennomfører straff for seksuallovbrudd, eksempelvis for nettovergrep, har ofte flere fornærmede.

Ut fra kriminalomsorgens totale økonomiske situasjon mener vi det er uholdbart at kostnadene ved varsling av fornærmede og etterlatte vil dekkes innenfor kriminalomsorgens eksisterende rammer.

Med hilsen

Ole Jonny Rydland
Fengselsleder

Marte Bruer-Skarsbø
assisterende fengselsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen region nord - regionkontor

Deres ref:

Vår ref:
202417378-10

Dato:
31.01.2025

TROMS OG FINNMARK FRIOMSORGSKONTORS HØRINGSSVAR - FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING FOR Å STYRKE FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høring om forslag til endringer i reglene om varslingsplikt for å styrke fornærmedes og etterlattes stilling, oversendt via region nord den 18.12.2024.

Kriminalomsorgen Troms og Finnmark friomsorgskontor støtter store deler forslaget slik det fremgår av høringsnotatet. Det svært viktig å styrke rettighetene til de fornærmede og de etterlatte, og en varslingsplikt vil skape den viktige forutsigbarheten som dagens regelverk mangler. En plikt for kriminalomsorgen til å varsle vil også føre til mer likebehandling, en enhetlig praksis, samt være i tråd med kriminalomsorgens verdier.

Vi er enig i at en ordning med å innhente fornærmedes eller dennes etterlattes syn på varslingsplikt vil kunne gi vedkommende en mer aktiv rolle i avgjørelsesprosessen. Samtidig vil vi her bemerke at den kunnskapen som finnes om de belastninger fornærmede i eksempelvis vold- og overgrepssaker har vært utsatt for, og de regimer (noen av de) har levd under og fremdeles preges av, tilsier at det kan være vanskelig å få tildelt denne aktive rollen og ta gode valg for seg selv. Fornærmede kan ha et ønske om ikke å bli involvert i saken, være redd for reaksjoner fra den domfelte, og generelt oppleve å være i en underdanig posisjon og ikke ønske være til bry.

I dagens ordning, hvor kriminalomsorgen varsler fornærmede og etterlatte, så pålegges de ikke å ta et aktivt valg før varslingsplikt har funnet sted. Etter vår faglige vurdering så vil en videreføring av denne ordningen best ivareta denne sårbare gruppen.

Kriminalomsorgen Troms og Finnmark friomsorgskontor ønsker at fornærmede og etterlattes rettigheter også skal styrkes på andre områder. Når den domfelte gjennomfører straff på institusjon i medhold av straffegjennomføringsloven § 12, så er det store begrensninger i hvilke opplysninger som kan deles. Videre ønsker vi at det i større grad åpnes for at kriminalomsorgen kan varsle fornærmede i tidligere straffesaker. Som eksempel kan vi vise til forvaring, hvor det

Kriminalomsorgen region nord

Postadresse:
Dokumentsenter,
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Fredrik Langes gate 19-
21
9008 Tromsø

Telefon: 77 66 19 00
Telefaks:
Org.nr: 974719584

Saksbehandler:
Nora Aasmoe Frøyum

E-post: post.troms.finnmark@
kriminalomsorg.no

er kun er fornærmede og etterlatte i forvaringsdommen som varsles og ikke fornærmede i tidligere saker, dette til tross for den nære og ofte nødvendige sammenhengen mellom domfellelsene.

Med hilsen

Jens E. Holand
frimsorgsleder

Nora Aasmoe Frøyum
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen region nord - regionkontor

Deres ref:

Vår ref:
202417378-13

Dato:
13.02.2025

TRONDHEIM FENGSEL OG FORVARINGSANSTALT - SVAR PÅ HØRING OM FORSLAG TIL ENDRINGER I REGLENE OM VARSLING - STYRKING AV FORNÆRMEDES OG ETTERLATTES STILLING

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høring om forslag til endringer i reglene om varsling for å styrke fornærmedes og etterlattes stilling, oversendt via region nord den 18.12.2024.

Trondheim fengsel og forvaringsanstalt har gjort seg kjent med innholdet høringen. Informasjon om høringen og anmodning om innspill er sendt til de ulike avsnittene/seksjonene i fengselet. I det følgende vil vi redegjøre for våre kommentarer.

Trondheim fengsel og forvaringsanstalt støtter forslagene generelt og mener at endringene i reglene om varsling vil være positivt for fornærmede og etterlatte ved å gi en etterspurt forutsigbarhet. En varslingsplikt vil videre kunne føre til mer likebehandling og en enhetlig praksis i Kriminalomsorgen.

Når skal vi avklare om fornærmede eller dennes etterlatte ønsker å motta varsel?

Utvalget har foreslått at ny bestemmelse i straffegjennomføringsloven § 7 b første ledd skal lyde: «Kriminalomsorgen skal avklare om fornærmede eller dennes etterlatte ønsker å motta varsel etter denne paragrafen når domfelte skal gjennomføre ubetinget fengselsstraff for overtredelse av straffeloven §§...»

Sett i sammenheng med at vi skal varsle ved innsettelse er det for oss uklart når vi etter bestemmelsen skal avklare om varsel ønskes. Fengselet har ikke alltid kunnskap om domfelte før ved innkallelse/innsettelse. Å spørre om det ønskes varsel i forkant av et varsel om at domfelte er innsatt virker for oss overdrevent, og et varsel om at domfelte «snart» skal i fengsel bidrar slik vi ser det ikke til forutsigbarhet for fornærmede/etterlatte. Trondheim fengsel og forvaringsanstalt mener at vi bør kunne gi et første varsel om innsettelse, og at det i dette brevet bes om avklaring fra fornærmede/etterlatte om videre varsel ønskes. Herunder påpeker vi at det i et økende antall saker, særlig i seksuallovbruddssaker med overgrep begått via internett, er tale om svært mange fornærmede. Det kan i gitte tilfeller være snakk om over 100 fornærmede. I brevet om

Kriminalomsorgen region nord

Postadresse:
Dokumentsenter,
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Nermarka 2

Telefon: 73 82 60 00
Telefaks:

Org.nr: 974748355

Saksbehandler:
Marita Wærøe Wiklund

E-post: postmottak.trondheim-fengsel@kriminalomsorg.no

innsettelse må det slik vi ser det informeres om i hvilke situasjoner varsel vil bli sendt ut, og om at fornærmede kan ombestemme seg begge veier.

Videre ser vi ikke at det er presisert om fornærmede skal kunne «huke av» for hvilke varsel som ønskes. Kan fornærmede for eksempel be om videre varsel om permisjon, men ikke om straffegjennomføring utenfor fengsel? Vi ønsker at det presiseres at fornærmede enten må si ja eller nei til varsel. Dersom alle fornærmede kan komme med ulike ønsker øker arbeidsbelastningen for Kriminalomsorgen og også faren for at vi gjør feil. Vi minner her om det overnevnte forhold at enkelte straffesaker har svært mange fornærmede.

Utsettelse av soning

I følge høringsens pkt. 8.3 foreslås det at fornærmede eller dennes etterlatte varsles om tidspunkt for en eventuell soningsutsettelse.

Det er gjennomgående i høringen at en ønsker å skjerme domfelte der en kan, samtidig som en styrker fornærmedes stilling. Vi forstår derfor ikke bakgrunnen for at fornærmede skal varsles ved utsettelse av soning. Slik vi ser det ikke forskjell på at domfelte ennå ikke er innsatt i fengsel og at han har fått soningsutsettelse når det gjelder uforutsigbarheten fornærmede føler på, og som endringene er ment å avhjelpe. Et varsel om soningsutsettelse vil ikke gi fornærmede annen informasjon enn at det er «noe» med domfelte. Selv om det er satt en dato for soning, er dette uforutsigbart. Ytterligere utsettelse kan eksempelvis innvilges. Her mener vi at vi utleverer forhold om domfelte uten at det gir nok forutsigbarhet og trygghet for fornærmede til at det er forholdsmessig. Trondheim fengsel og forvaringsanstalt mener at det ikke bør gå ut automatisk varsling til fornærmede ved innvilget soningsutsettelse.

Angående det å ikke varsle om sted for gjennomføring

Høringen foreslår at det skal varseles om at domfelte er innsatt i fengsel, men det skal etter høringsens pkt. 8.5 ikke varsles om hvilket fengsel.

Vi vil påpeke at dette er praktisk vanskelig, da brev fra Kriminalomsorgen har heading som viser hvilken enhet som sender ut. Dersom vi bare skal avsløre hvilken region domfelte er innsatt i, måtte regionkontoret i praksis skrive alle brev vedrørende varsling for alle innsatte i region nord. Alternativt måtte en laget egne maler kun til dette formålet.

Det vil også være problematisk at saksbehandler skriver under med navn på brev om varsling, da det er lett å finne ut hvem som jobber i hvilket fengsel. Ved varsel om permisjon vil vi eksempelvis oppgi at innsatte skal ta opphold i Trondheim sentrum, og det er da nærliggende å tro at fornærmede vil forstå at domfelte soner her i Trondheim fengsel og forvaringsanstalt.

Varsel slik det praktiseres i dag avslører med andre ord ved hvilket fengsel innsatte soner. Vi mener at de praktiske utfordringer som er skissert sett opp i mot beskyttelsesverdien av hvor domfelte soner taler for at vi bør kunne informere fornærmede/etterlatte om hvilket fengsel domfelte soner ved.

Fremstilling

Vi viser til lovforslagets § 7b, andre ledd bokstav i; *«tidspunkt for og formål med fremstilling når det foreligger sannsynlighetsovervekt for at fornærmede eller dennes etterlatte vil kunne påtreffe domfelte»*

Vi anser at lovforslaget slik det står vil omfatte svært få saker. Likevel ønsker vi å bemerke at fremstilling ofte blir avgjort på kort varsel og at vi skal varsle bare dersom vi vet om faren for å

påtreffe fornærmede. Vi skal etter lovforslaget ikke foreta undersøkelser om faren for å påtreffe fornærmede eller etterlatte. I tilfeller hvor vi vet at denne faren er stor, for eksempel ved en situasjon med begravelse som nevnt i høringen, vil vi slik det er i dag ofte ikke innvilge fremstilling. Fremstilling er ikke praktisk å gjennomføre i situasjoner hvor fengselet har grunn til å tro at innsatte ikke er ønsket.

Varsel ved straffegjennomføring utenfor fengsel

Vi viser til lovforslagets § 7b, andre ledd bokstav a pkt. 3- *«gjennomføring av straff utenfor fengsel»*

Ettersom straffegjennomføring med elektronisk kontroll er spesifikt nevnt i annet punkt i bestemmelsen forstår vi at vi at lovforslagets § 7b, andre ledd bokstav a pkt. 3 omfatter alt annet – sykehus, institusjon, hjemmesoning mm. Vi vil påpeke at vi uansett varsler fornærmede ved permisjon fra eksempelvis sykehus. Trondheim fengsel ser ikke bakgrunnen for hvordan det å informere om at innsatte er på sykehus styrker fornærmedes stilling, trygghet eller forutsigbarhet. Dette vil bare informere om at domfelte har helseutfordringer. For oss virker det som en unødvendig utlevering av domfelte. Det samme gjelder slik vi ser det også de andre eksemplene på gjennomføring av straff utenfor fengsel.

Når skal vi foreta vurdering om domfeltes liv og helse?

Lovforslagets § 7 e sier ingenting om *når* kriminalomsorgen skal fatte en avgjørelse om fare for domfeltes liv og helse. Dette kan være en vanskelig skjønnsmessig vurdering og hvor kriminalomsorgen på innsettelsestidspunktet ikke vil ha nok kunnskap om innsatte for å ta denne vurderingen. Det fremstår slik vi forstår forslaget som rettssikkerhetsmessig svakt dersom det er tenkt at det er opp til kriminalomsorgen om det er nødvendig å treffe avgjørelse om unntak fra varsling. Særlig hvis det bare er i de tilfellene det foreligger et vedtak at innsatte har klagerett.

Trondheim fengsel og forvaringsanstalt

Tonje Wisth
ass. fengselsleder

Marita Wiklund
rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Fra: Løvstad Silje (Vadsø fengsel)
Sendt: Thursday, January 9, 2025 11:05 AM
Til: Nervik Maria (Region Nord)
Emne: høringsinnspill - fornærmedes og etterlattes stilling
Vedlegg: Styrking av fornærmedes og etterlattes stilling.pdf

Hei og godt nytt år! ☺

Jeg forsøkte å legge innspillet i Doculive på saksnummeret til høringen, men doculive klikket i det jeg trykket «lagre».. Kan du hjelpe meg med å få det lagt inn der?

Jeg legger ved innspillet som pdf-fil.

Med hilsen

Silje Løvstad

Jurist | Vadsø fengsel

E-post: silje.lovstad@kriminalomsorg.no | Telefon: 78941125

Høring – styrking av fornærmedes/etterlattes stilling

Innspill fra Vadsø fengsel v/Silje Løvstad.

Punkt 6.4.2.1: «Departementet er i tvil om det også bør gjøres unntak fra varslingsplikten dersom den generelle regelen i § 80 er anvendt på forholdet. Bestemmelsen omfatter en rekke forhold som kan medføre en mildere straffart, og det fremstår ikke opplagt at hensynet som ligger bak en varslingsplikt vil være mindre når § 80 anvendes på forholdet. Departementet går inn for at varslingsplikten skal gjelde selv om det er idømt en mildere straffart i medhold av § 80.»

Det står at departementet er i tvil, men de går inn for at varslingsplikten også skal gjelde selv om straffeloven § 80 er brukt. Jeg er enig i det. Det gjelder i alle for § 80 bokstavene a, b, c, d, g, h og i. For de andre bokstavene (e og f) er jeg mer i tvil, men lovanvendelseshensyn taler for at også e og f skal omfattes. Bokstavene e og f er jo lagt til § 80, og har ikke fått en egen paragraf.

Det vil være for tilfeldig for fornærmede/etterlatte hvis for eksempel de ikke skal bli varslet, fordi gjerningspersonen har avlagt en uforbeholden tilståelse eller kun er dømt for forsøk. Er man innenfor kapitlene 24-26 i straffeloven, så skal fornærmede/etterlatte vite at de har rett til å bli varslet.

Punkt 7: «Det presiseres at varsel til fornærmede eller dennes etterlatte som er under 18 år skal sendes til vedkommendes verge.» Det er formulert som en skal-regel. Tenker man at varsel skal sendes helt vurderingsfritt til vergen til alle under 18 år? Ett praktisk eksempel jeg hørte om i Trondheim fengsel: den straffbare handlingen hadde blitt begått mot et barn som var veldig lite (ung). Så gikk det flere år og den straffedømte skulle få begynne med permisjoner. Barnet, som da var blitt eldre, mottok varsel om permisjon via sin verge. Barnet hadde aldri hørt om noe som helst, og aldri hørt om domfelte. På den måten fikk barnet vite om det straffbare forholdet og hva han/hun var blitt utsatt for. Tenker vi at det er riktig å sende slike varsler uten forhåndsvurderinger av om det er nødvendig/riktig å sende varselet? Hensynet til å beskytte/verne fornærmede slår jo ikke inn i et slikt tilfelle. Det vil jo bli en skjønnsmessig vurdering som «bør barn x varsles om forhold y» Med «forhold» mener jeg utgang, permisjon, løslatelse osv.. Det er ikke like stor rettssikkerhet for den fornærmede hvis det blir en skjønnsmessig vurdering, men samtidig kan jo slike varsler ha uheldige/unødvendige utfall. Samtidig kan jo ikke Kriminalomsorgen vite når en fornærmet/etterlatt *ikke* vet om dommen / forholdene rundt dommen, eller at de ikke vet at de har vært fornærmet i en straffesak eller etterlatt etter en fornærmet i en straffesak.

Punkt 8.5: «Departementet går derfor ikke inn for at fornærmede eller dennes etterlatte skal få informasjon om det aktuelle fengselet. Departementet mener at hensynet til fornærmede eller dennes etterlatte kan ivaretas på en god måte dersom de får informasjon om et nærmere avgrenset geografisk område. Departementet anser at kriminalomsorgens regioninndeling vil være en hensiktsmessig geografisk avgrensning, som vil ivareta vernet av domfeltes personopplysninger samtidig som det vil bidra til forutsigbarhet for fornærmede eller dennes etterlatte.»

når vi sender brev, så står det «Vadsø fengsel» øverst i brevet, og adressen til Vadsø fengsel med mer står i bunnteksten i dokumentet. Hvordan løser man dette? Skal man bruke brev der den type informasjon ikke fremgår? Også de som signerer brevet kan man jo finne ut hvor jobber, eller hvor det er sannsynlig at de jobber.

Lovforslag § 7 e tredje ledd: ha med at domfelte kan klage? Eller tenker man at det er unødvendig?

